

Almăjana

Nr. 3-4 (49-50), IULIE-DECEMBRIE 2013

Publicație culturală editată de Cercul literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu”
și Centrul Zonal de Învățământ Bozovici (Valea Almăjului – Banat)

Apare cu sprijinul Societății Culturale „Țara Almăjului” – Timișoara

DOR DE-ACASĂ...

(fragmente)

Dintotdeauna, când privirea trudită se odihnește pe nesfârșita câmpie, învăluind zarea, știu că mă apropiu de... *casă*. De oriunde m-aș întoarce, după ce străbat alte meleaguri sau țara-mi dinspre soare-răsare înspre miazănoapte, mă cheamă și m-așteaptă... *acasa* mea.

De-a lungul vieții, ne sunt rânduite mai multe locuri cărora le spunem, dulce și curat, *acasă*. Pentru mine, *ea* e locul din câmpia liniștită; pentru alții, e muntele, valea, pădurea, marginea unui lac ori țărnul necuprins al mării.

Câte *locuri de căpătâi* va fi având omul pe pământ?!... Unii au doar *unul*: acolo se nasc, acolo trăiesc, de-acolo pleacă. Altora le sunt rânduite *mai multe*... Cu toții avem *acasa* noastră cu ai noștri, *acasa* cu cei de-un neam, de-un crez. [...]

Totdeauna mi-e dor de *casa mea*. Regăsesc o fărâmbă din *ea* și-n Almăj, când, în „drumul unei sărbători”, zăbovesc o clipă să cuprind „zâmbetul nepotolit al florii de măgrin” sau pietrele morii arpegiind și zăgăzuind *șopotul Nerganei*. Și „zaua lacrimii” din pleoapa celor dragi de aici, care m-au primit în casa lor.

... Și cântecul are o *casă*. Și slova... Oare și viersul?!... Dar condeiul?!...

Și condeiul meu are o *acasă*. Îl simt cel mai odihnit și volnic, aici, pe paginile *Almăjanei*, înseninându-i chipul alb, cu stângăciile și zburdălniciile lui.

De câte ori rămâne în urmă *Valea Miracolelor*, pe drumul ce serpuiește în pădurea vălurită, pare că las un *loc de căpătâi*. Și mă cuprinde același fior tainic... *Dorul de-acasă*. Tot astfel, când răsfoiesc *Almăjana*, cutreierând istoria ori cântul neamului, și întorc ultima filă, cu chipul adâncit în așteptare al lui Efta Murgu, simt că s-a mai încheiat o călătorie. Și iarăși mă năpădește *dorul*...

Ne tot zorește acest *dor*, iar și iar... Până când, într-o bună zi, fiecare vom ajunge cu adevărat... *Acasă*. Atunci, o vom avea întregă, toată a noastră. Și, în sfârșit, se va liniști *dorul*. Neostoitul DOR DE-ACASĂ...

MARIA VÂTCĂ

– studentă, Facultatea de Muzică din Timișoara –
(În *Almăjana*, Anul XIV, nr. 1-2 / 2012, p. 1)

Coperta I:
Festivalul Văii Almăjului – Dalboșeț, 2012:
Corul *Anastasis* din Bozovici

ANUL XV

Nr. 3-4 (49-50) / iulie-decembrie 2013
ISSN 1454-6639
Revistă realizată prin
Editura Excelsior Art – Timișoara
Editor: Corina Victoria Bădulescu
Tehnoredactare computerizată
Coli tipografice: 3,75
Bun de tipar: noiembrie 2013
Apărut în 2013

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Liceul Teoretic „EFTIMIE MURGU”
strada Tudor Vladimirescu, nr. 826
327040 – **Bozovici**, jud. Caraș-Severin
telefon și fax: 0255/242632 și 0255/242046
e-mail: revistaalmajana@yahoo.com
sau ltbozovici@yahoo.com

Directorul liceului: Simion TUDOR

Director adjunct: George PASCARIU

Colegiul redacțional: Ileana Almăjanu, Lazăr Anton,
Florina-Maria Băcilă (**secretar de redacție**),

Iosif Badescu, Claudia Cherescu, Ileana Crașovan,

Pavel Panduru, Floarea-Ana Țunea, Petriță Zamela

Fondator și redactor-șef: **Iosif BĂCILĂ**

MOMENT ISTORIC ȘI RESPONSABILITATE

În vorbirea ce o are privind soarta Sodomei, Dumnezeu făgăduiește să cruțe cetatea păcătoasă la caz că în cuprinsul ei va viețui „un singur drept”.

Ca toate cele aflate în Sfânta Scriptură, și această împrejurare are o dublă semnificație: una literară, faptică, și una duhovnicească și în veșnicie, pentru totdeauna.

Fără îndoială că, în adevăr, Domnul caută să mântuie și Sodoma, dar infinita Lui milostenie trebuia să se rezeme și pe infinita dreptate. Altcum, darul cel mai de preț dat Omului, libera voie, ar fi fost anulat. Și Domnul nu își ia Vorba înapoi!

Dar, în același timp, întâmplarea are importanță veșnică – ieri, azi, întotdeauna.

În făgăduința de a mântui „turma” pentru un singur „drept” aflăm, între altele, importanța colosală, fără egal, pe care o are în fața lui Dumnezeu fiecare „persoană”, fiecare „loc”.

În vremea pe care o trăim, care este a gloatei, a uniformizării, a înregimentării, făgăduința dată Sodomei devine mântuitoare. Dacă un singur drept se va afla, dacă un singur „Loc” va fi vrednic, „neamul” poate fi mântuit.

Aceste adevăruri fundamentale au o colosală importanță în lumea și în momentul istoric pe care îl trăim.

Momentul istoric este al confuziei și al înșelăciunii. Sub masca multicoloră a „globalismului” se ascunde, în fapt, un mecanism simplu al lăcomiei, al acaparării, al lipsei de milă și al pierzaniei, al pierderii identității existențiale, ca „persoane” și „comunități”.

Dacă ne uităm în jur, vom vedea că „valoarea” momentului istoric este acumularea de bani, iar „eroul”, „modelul” acestei vremi, este cel care poate acumula bani prin orice mijloace, altcum zis, „bișnițarul”. Este aproape inutil să repetăm că aceste „valori” și acest „model” sunt, în fapt, contravalori, stări nocive, păcătoase. În același timp, nu trebuie să ne amăgim și trebuie să recunoaștem că puterea lor de contaminare este colosală. Sunt mulți cei

care activ sunt necinstiți și sunt și mai mulți cei care stau complici la rău sub lozincă penibilă, „căldicică”, „păi ce era să fac?”. Această formulare „căldicică”, exact cea folosită de complici, a așezat Laodiceea în fundul Iadului!

Că așa este ne-o arată împrejurarea că sistemele statale și instituțiile lor au devenit entități cleptocratice, al căror scop a încetat să mai fie binele comun și a devenit înăvuierea proprie. Cei care stau în afara acestor mecanisme sunt puțini și, aparent, marginalizați.

Aceasta în nimic nu micșorează faptul că ei stau pentru ceea ce este adevărat și drept. Dar necesar este ca modalitatea în care își prezintă valorile, deci „discursul misionar” să fie înnoite. Timiditatea de gândire și de exprimare, recurgerea la „modele misionare” perimate trebuie depășite. [...]

Nu mai este de folos ca azi să „luptăm” contra otomanilor sau a tătarilor, nu mai este de folos ca azi să purtăm lupta pe care au dus-o eroii rezistenței anti-comuniste. Aceea a fost lupta lor. Lupta noastră este de a păstra și de a promova valorile vii și veșnice ale credinței și dragostei de Neam și de Loc, azi, acum. Iar în acest context „locuri” binecuvântate, cum este Banatul Montan, au un rol excepțional. Căci aceste „locuri” nu sunt alta decât „țara”, fiecare cu personalitatea ei distinctă, în forma „în care ne-a vrut Dumnezeu”. Entități care au fost și sunt veșnic originale, căci sunt autentice,

organice. (Și ele sunt presărate pe tot Pământul Românesc, din „Țara” Maramureșului până în „Țara” Almăjului.)

„Țara” este element indestructibil și face parte din condiția existențială veșnică, alături de: Persoană, Familie, Neam. Aceste condiții „indisolubile” stau la temeiul ființării. Fără ele lumea, așa cum o știm, nu ar mai fi. Alterarea, asaltul îndreptat contra acestor stări esențiale au urmări catastrofice. Căci aceste condiții de care pomeneam sunt garanția libertății, a libertății de a alege și de a acționa: bine sau rău.

„Țara” este, concomitent, „persoana” liberă, dar și „comunitatea” liberă, comuniunea de persoane. Singură, „țara”, în tot cursul istoriei, a garantat libertatea și, cu ea, originalitatea și frumosul.

Într-o vreme care este încărcată de pericole și de stări negative, o vreme în care glasul și prezența Îngerilor

sunt înlocuite de amenințarea rachetelor distrugătoare, o vreme în care tot mai deslușit se aude tunetul mâniei lui Dumnezeu, într-o asemenea vreme, „țara” poate să țină lumea în ființă, poate să întârzie și să înfrângă răul, poate să arate, fără tăgadă, că „apa trece și pietrele rămân”.

ALEXANDRU NEMOIANU

SATUL BĂNĂȚEAN ȘI EVOLUȚIA SA ÎN EPOCA MODERNĂ

În ultimele trei veacuri, satul bănățean a cunoscut prefaceri profunde. În primul rând, s-a schimbat de câteva ori regimul proprietății. Dacă în perioada stăpânirii otomane și, respectiv, habsburgice sultanul, respectiv împăratul, era proprietarul întregului teritoriu, căci supușii erau doar beneficiarii uzufructului lucrării pământului, din 1779 au fost reintroduse privilegiile feudale și astfel o mică parte a satelor a rămas în proprietatea vistieriei imperiale, iar restul au fost vândute noii nobilimi. Aceste reglementări au încetinit dezvoltarea economică a localităților bănățene. Din anul 1849 s-a desființat iobăgia și satele au început să prospere. Reformele agrare din anii 1921 și 1945 au eliminat nobilimea, iar țărani au fost împroprietăriți. Odată cu procesul de „colectivizare socialistă a agriculturii”, majoritatea satelor au trecut la gospodării agricole de stat sau cooperative agricole de producție, teoretic păstrându-și dreptul de proprietate funciară. Ultima reformă agrară, cea din anul 1991, a restaurat dreptul de proprietate funciară a țaranului asupra pământului. În noile condiții de trecere la economia de piață, dispariția loturilor mari lucrate în asociații sau înarendă a creat grave prejudicii țărănimii.

În altă ordine de idei, satul bănățean a cunoscut o dezvoltare a așezării sale. În primul rând, regularizarea sau aducerea la linie a satelor din Banat, începând cu anul 1780, a însemnat renunțarea la habitatul tradițional – cu rare excepții – și trecerea la un habitat concentrat. Satele au casele așezate pe străzi mai lungi sau mai scurte, cele longitudinale sunt lungi, cu case pe ambele părți. În centrul localității au fost ridicate biserica/bisericile, primăria, școala, dispensarul, poliția, birtul etc. Au fost construite edificii publice care să adăpostească aceste instituții. Satele din zona dunăreană au fost militarizate (1768-1871) și abia apoi au intrat în administrația comitatelor.

În interiorul gospodăriei țărănești își fac apariția grajdul, șopronul, cocina de porci, adăposturi pentru păsări etc. Gospodăria românească este mai deschisă, în timp ce gospodăria germană este închisă pe cele patru laturi de construcții masive. În zona de deal și de munte regularizarea

așezărilor a fost relativă, acestea urmând forma reliefului și a apelor care le străbăteau. O revoluție în modul de construcție a caselor a fost reprezentată de trecerea de la casa din pământ bătut la cea din cărămidă arsă. În acest fel habitatul a primit noi dimensiuni: de stabilitate, de frumusețe. Și anexele gospodărești au fost ridicate tot din cărămidă arsă. Numărul cărămidăriilor ce produceau cărămizi și țigle pentru acoperiș a crescut simțitor. În perioada interbelică au fost remodelate multe gospodării țărănești. O altă etapă de eficientizare a locuinței s-a petrecut în anii '80 ai secolului XX. Iar acum noi și noi construcții, de un alt tip funcțional, potențează etapa actuală de dezvoltare a casei și gospodăriei. Modernizarea construcțiilor țărănești este în ton cu noile cerințe ale standardelor de viață, dar există totuși și o reminiscență a tradiționalului. Acesta se manifestă îndeosebi în zonele mai retrase sau în așezări din zona piemontană și montană. Un element hotărâtor este cel al venitului anual al fiecărei gospodării țărănești.

Evoluția satului bănățean a fost condiționată de elemente exterioare, dar și interioare satului. Cele exterioare au fost regularizarea așezărilor, adaptarea la noile condiții, trecerea la o agricultură de piață, la începutul secolului al XIX-lea, dezvoltarea relațiilor capitaliste și creșterea semnificativă a producției agricole și a celorlalte ramuri economice legate de agricultură. Perioada interbelică a fost apogeul agriculturii capitaliste de tip intensiv, în care Banatul a fost unul dintre grânarele Europei. Comerțul cu cereale și produse agricole a cunoscut o creștere exponențială pe piețele europene.

Cooperativizarea agriculturii a condus la un regres

semnificativ al producției agricole în primele decenii. Satele necolectivizate au avut o soartă ceva mai bună, dar au fost supuse și ele restricțiilor economice.

În paralel cu colectivizarea s-a derulat și industrializarea României. A avut loc un exod al tinerilor de la sate spre marile orașe ale zonei. Dezvoltarea învățământului liceal și universitar a atras zeci de mii de tineri din

zona rurală, care au urmat cursurile unor școli profesionale, liceale sau universități și au rămas la oraș. O perioadă mai bună a cooperativelor agricole de producție s-a produs în anii '70 ai secolului al XX-lea, urmată apoi de o prăbușire în ultimul deceniu al „epocii socialiste” românești.

Incapacitatea guvernanților de a asigura – pe lângă retrocedarea pământurilor – și mijloacele eficiente de lucrare a acestora a pauperizat și mai mult masa țărănească. S-a ajuns, pe de o parte, la practicarea unei agriculturi de subzistență, iar, pe de alta, la arendarea sau vinderea pământului pe seama unor investitori. Unii autohtoni, alții străini. Creșterea galopantă a inflației, mult peste limita de suportabilitate a gospodăriei țărănești, a dus la o lipsă acută de monedă în gospodărie. Unii tineri și maturi – în lipsa oricărui orizont în țară – au preferat să plece la muncă în străinătate, spre a putea asigura traiul familiei.

Arendarea a fost un factor – doar local – care a permis obținerea produselor necesare traiului cotidian al familiilor țărănești. În multe locuri nici arendarea nu a reușit să stabilizeze situația țărănimii, așa că unii – în special bătrânii care nu mai puteau lucra – au preferat să-și vândă pământul.

Gospodăriile țărănești din zonele piemontane și montane, care dispuneau de variante alternative: creșterea animalelor, prelucrarea lemnului etc., au reușit să reziste ceva mai bine la această situație.

În actuala conjunctură economică internă și internațională ar fi necesare măsuri energice de salvare a satelor bănățene. Suprafața agricolă a României ar permite hrănirea a circa 80 de milioane de oameni din Europa și 4 milioane ai Banatului. Haosul existent acum înseamnă pierderi uriașe pentru țară. Banatul, ca o zonă agricolă de excelență, ar trebui să-și recapete productivitatea, prin crearea unor cooperative țărănești, conduse de specialiști agricoli. Dacă avem în vedere faptul că astăzi foarte mulți bani publici sunt la dispoziția satelor, dar al căror efect în utilizare este uneori neobservat, considerăm că pentru repunerea satelor bănățene „în funcțiune” sunt necesare o serie de măsuri care să vizeze:

– reîntoarcerea locuitorilor din zona rurală la valorile morale și de credință care, de-a lungul existenței acestora, au reprezentat prioritatea numărului unu;

– reînvierea tradițiilor, a obiceiurilor, a bunului-simț și a conviețuirii în pace și în concordie interumană;

– așezarea religiei în locul pe care l-a avut de-a lungul anilor, cu preoți pătrunși de învățătura creștină, preoți cu har și cu slujire creștinească a semenilor;

– reasezarea școlii în granițele și principiile care au condus la formarea de oameni educați, iubitori de țară, de neam și cu aplecare spre specificul nației române;

– alegerea în fruntea satelor a celor mai buni gospodari, bine pregătiți profesional și moral, gestionari pricepuți în angajarea rezervelor financiare locale, reprezentativi pentru satul respectiv, fiind știut faptul că fiecare așezare umană are specificitatea sa;

– reîntoarcerea celor plecați prin țări străine și mobilizarea acestora în ridicarea satului natal;

– redarea încrederii în puterea pământului (moștenit din moși-strămoși) de a le asigura siguranța și prosperitatea locuitorilor satelor și nu vinderea lui pe câțiva euro sau alteori darea într-o arendă umiltoare a acestuia;

– implicarea mai susținută în activitatea de inițiere a unor forme asociative acceptate de Comunitatea Europeană, în vederea primirii subvențiilor

personalizate care sunt unanim recunoscute de către aceasta (reînființarea livezilor și întreținerea pașiiștilor, înființarea de ferme agricole și de producere a produselor bioenergetice, liziere de păduri la marginea localităților etc.). Toate aceste activități cu păstrarea specificului satului de-a lungul istoriei.

Suntem convinși că, numai printr-o implicare a organelor decidente din satele bănățene și cu sprijinul tinerilor și al celor care își au rădăcinile în mediul rural, satele istoricului Banat pot să revină la faima avută de-a lungul

istoriei, primitoare, înfloritoare și formatoare de caractere, lucrătoare în slujba bunului Dumnezeu și a locuitorilor acestora.

Prof. univ. dr. ec. **DUMITRU POPOVICI**

Revista **ALMĂJANA**
poate fi citită pe Internet la adresele:

www.taraalmajului.ro

și

[www.excelsiorart.ro/carti/colectia-media-
reviste/almajana.html](http://www.excelsiorart.ro/carti/colectia-media-
reviste/almajana.html)

CÂTEVA GÂNDURI DESPRE SATUL ROMÂNESC

De foarte mulți ani, satul românesc este atacat, insultat, amenințat cu distrugerea, minimalizat. În ciuda tuturor acestor nedreptăți, satul românesc se încapățânează să existe, să funcționeze, să fie viu și să lupte cu înverșunare pentru starea lui. Această ură împotriva satului a fost comună tuturor regimurilor politice românești. Uneori, ea a fost îmbrăcată într-un limbaj lacrimogen sau „sămănătorist” ori într-o indiferență agresivă; alteori (sub comunism), ura a luat forme bestiale, demonice. Dacă ar fi să încadrăm într-o perspectivă istorică mai largă această ură fără margini, ea ar trebui încadrată în conflictul străvechi dintre sedentari, adică oamenii pământului, și nomazi, adică trecători, pleavă în vânt – conflictul dintre Abel și Cain.

Mai întâi, se cuvine repetat că, într-un clasament al sistemelor de organizare omenești, satul românesc ocupă un loc de frunte.

Începutul satelor se pierde în negura vremii. Oricum, săpături arheologice au atestat existența unor așezări de tip sătesc, pe teritoriul de azi al României, încă din vremea neoliticului. Prezența structurilor sătești este documentată, pe același teritoriu, în tot cursul „mileniului întunecat” și mai apoi. Cu toată dreptatea se poate spune că Poporul Român s-a format „într-un sat”!

Atunci când satele încep să fie pomenite în documente scrise, deci din veacul al XIII-lea, ele apar ca niște structuri sociale de o complexitate tulburătoare. Erau structuri omenești care aveau în comun un teritoriu, pe care îl știau al lor „din veci”. Fiecare familie avea în proprietate pământ arabil, livadă și fâneață, iar întreaga comunitate avea în devălmășie folosul pădurii, al apelor și pășunilor montane. Pământul în devălmășie sub nicio formă nu putea fi înstrăinat, sub osânda blestemului comunitar.

Dar, dincolo de această realitate economică și socială care, inevitabil, era cea surprinsă în documentele scrise, satul era o fascinantă comunitate spirituală. Întreaga așezare și rânduială se organizau în jurul Bisericii și, de fapt, într-un înțeles mai adânc, satul era chiar Biserica, totalitatea poporului rugător. Din această realitate primă decurgeau toate celelalte: sentimentul familiei, grija de copii și de buna lor creștere, solidaritatea comunitară. Nu este deci deloc surprinzător că aceste trăiri spirituale s-au exprimat în afară în frumusețea portului și a spuselor. Satul românesc unea ideal „eleganța cu demnitatea și demnitatea cu modestia”.

Într-o asemenea organizare, conducătorii sau, mai

exact, frunțașii se impuneau firesc. Ei erau aceia care dovedeau mai mare pricepere, erau aceia pe care, într-un chip deodată exact și emoționant, documentele îi numeau „oameni buni și bătrâni”.

Desigur, ar fi greșit și naiv să ne imaginăm că în toate satele și în toată vremea lucrurile s-au dezvoltat numai bine și în chip ideal. Ceea ce este important e faptul că satul oferea cadrul care făcea cu puțință ca lucrurile să se poată dezvolta în bine. Comunitatea se putea dezvolta în bine în întregul ei și, în același timp, persoana nu era în nimic diminuată, dimpotrivă, era promovată și stimată. În comunitatea sătească omul harnic și răzbatător a fost întotdeauna stimat, dar numai atunci când el era deopotrivă cu milă și înțelegere pentru semenii săi.

Satul românesc a fost și a rămas un strălucit exemplu

de organizare omenească și grupare în uniuni geografice bine delimitate, în care mai toți oamenii erau rudeni de sânge sau spirituale (nași, cumetri). Aceste uniuni au alcătuit „țările românești”, din Bucovina și până în Almăj. „Țările românești” au fost și au rămas matricea arhetipală a „românismului” și garanția perpetuării modelului existențial românesc, a înțelegerii românești a diferenței dintre bine și rău.

Satele românești au fost sub permanent atac – economic, social, cultural. În chip miraculos ele au supraviețuit; modul în care au știut să se adapteze condițiilor fiecărei epoci și să își păstreze identitatea și caracterul este semnul sigur al vitalității lor.

În momentul de față, în vremea „globalismului” (care caută să înlocuiască „persoana” cu individul,

cu numărul socio-economic), satele românești se află sub un dublu atac, din afară și din interior. Din afară, sunt presiunile financiare, taxarea excesivă, „modele” culturale degradante, tentațiile penibile. Din interior, are loc acțiunea mișească a unor „cozi de topor”, indivizi care sunt gata să abandoneze și să neguțătorească ființa satului – prin operațiuni dubioase, prin „concesionări” și așa mai departe.

Dar mersul istoriei se schimbă. În ciuda triumfalismului lozincar, „globalismul” se dovedește falimentar moral. Satele românești vor ieși biruitoare și vor fi în ființă atunci când Cel care stă deasupra vieții și a morții va hotărî să vânture ca pleava stăpânirea vremelnică, din nou dovedind că „apa trece și pietrele rămân”.

ALEXANDRU NEMOIANU

IARBA VERDE DE ACASĂ

România noastră: este țara pe care nu m-am supărat în vremurile grele de „cote” mari – copil fiind, cu frații mei, când tata ne „băia” ușor pe cap la orele 2-3 noaptea, în șoaptă, îndemnându-ne să ne trezim pentru că trebuia să mergem la tăiat „tulujii” de la Luncă, pentru ca să nu se scuture frunza și să nu se înăsprească să ne taie la mâini când răsare soarele, iar după ce vine mama „cu câta ligumi și coleșă caldă cu brânză, mai puteți dormi un pic. Hai, dragii mei, că am pus comotu’ pe cai!”.

După ce am crescut și am plecat la școală la oraș, care la liceu, care la școala profesională sau deloc, din cauza vremurilor, tata, fiind considerat chiabur, fără să reproșeze ceva cuiva, a mers înainte cu Dumnezeu în gând. Nu uit bucuria și dragostea cu care ne întorceam acasă în vacanțe, chiar dacă era „colectiv” (C.A.P.), și bărbații, dar mai ales muierile se întorceau de la câmp cu „trășicile” pline, de la „plaț”, cu toate că acesta era în partea opusă celei din care veneau (obicei care a rămas și după ce „colectivul” nu a mai fost). „Plaț” (suprafață de pământ) care era lăsat țaranului pentru a-și crește propriul porc sau alte animăluțe – neoficial, bineînțeles. La Căminul cultural era întotdeauna vervă mare pentru pregătirea vreunui spectacol, susținut fie de școlari, fie de pompierii comunei. Și la sat, ca și la oraș, școlarii aveau uniforme curate și îngrijite, care le dădeau acestora o distincție deosebită și prin felul cum îi salutau pe toți cei întâlniți ori pe cei ce erau mai în vârstă decât ei.

Pământul era arat până în marginea drumului de frica vizitei vreunui „înalt” al partidului, care, cu ocazia ședințelor, te putea scula în picioare și critica aspru, fiindcă „fiecare palmă de pământ contează pentru producția agricolă.” Lumea era veselă, aștepta sărbătorile creștine, mai cu seamă femeile și fetele cu „izvoade” noi pentru „țoalili” ce le vor îmbrăca.

Seara, tata ne povestea cum a fost pe front (est și vest) în cel de-al Doilea Război Mondial, subliniind faptul că acest lucru este cel mai rău, mai ales atunci când o națiune își sacrifică floarea ei, tineretul (și nu numai), mulțumind încă o dată Bunului Dumnezeu că s-a întors sănătos de la „bătaie” să ne poată crește și educa. Se fălea cu faptul că ne vedea la sfintele sărbători pe toți la biserică, el fiind cantor și, o vreme, chiar dirijorul corului bisericesc din sat.

Am crescut și ne-am format în acele vremuri, ajungând „oameni de bază ai societății”, cum

se spunea pe atunci, spre bucuria părinților noștri ocupând funcții de răspundere în cultura și economia Banatului și a țării.

Nici după „involuția” din Decembrie 1989 nu o duc rău, mulțumesc Bunului Dumnezeu, chiar dacă am ieșit la pensie (vai de mama ei!) și nu am fost om de afaceri într-un stat tot mai hulit, etichetat chiar de exponenții lui cei mai de seamă ca fiind „cel mai prost administrator”, cu toate că aceștia se află în fruntea statului și a „bucatelor”. Revin la copilărie, amintindu-mi că atunci când ne întorceam de la școală ne trăgeam de „chesuri” și ne împingeam prin „topilele” cu cânepă de la râu. Astăzi știm cum folosesc tinerii cânepa (canabis!), în niciun caz murată în „topile” pentru fuior. De învățat să nu mai vorbim, pentru că, unde am făcut eu, la începuturi, Școala profesională din Reșița, la una dintre cele mai bune și renumite școli de meserii din țară (peste 3000 de ucenici), astăzi instituția s-a transformat în universitate, pe care notabilitățile județului Caraș-Severin o vor completa cu un campus ce poate rivaliza cu cele din Marea Britanie, chiar, poate, pentru studenții ce trec bacalaureatul „cu buletinul”, făcând o „glumă macabră”.

România mea: să aibă omenia și solidaritatea de pe vremea „cotelor”, când toți sătenii din comună ne aduceau câte un „ches de crumpei” să achităm „cota”. Tata a fost considerat chiabur cu cinci copii, din care patru preșcolari, și cu greu făcea față celor două vagoane de produse agricole să le dea anual statului, ba, mai mult, se bucura la batoza de treierat, după ce vorbea cu țiganii care lucrau acolo să pună sub paie, în „cocie”, doi saci de grâu, să avem pentru sămânță la anul, în niciun caz pentru făina de „pită” sau „mișpai” de sfintele sărbători, făină pe care tata o cumpăra „la negru”, numai de el știut; în rest, „coleșă” era de bază!

Școala să fie școală, măcar ca pe vremea când nu erau computere, în schimb erau mai mult respect și bun-simț în relație cu dascălii ce, la rândul lor, îți întorceau înzecit respectul prin învățătura dată.

Să nu luăm în bășcălie așa-zisa vorbă românească, anume că „cine are carte are parte”. Să arătăm că nu e demodat și nu strică mai mult patriotism, dragoste de țară și de IARBA VERDE DE ACASĂ, de locurile în care ne-am născut și am crescut, ba dimpotrivă!

ANDRONIC POPOVICI

O CARTE DE ZECE: BANATUL MONTAN – GHID TURISTIC

de GHEORGHE POPOVICI

Din multitudinea de *verbe* ale limbii române, două îmi sunt foarte dragi. Lor le-am închinat o carte: „A citi... a călători” (Editura TIPO-ART, 2010), fiindcă le-am conjugat la toate timpurile; pe primul, de când am deprins farmecul cititului, iar pe cel de-al doilea, de pe când am descoperit țara și, mai târziu, câteva țări prin călătorii („Jurnalul călătoriilor fără vârstă”, „Fascinația călătoriei”, „Însemnări despre două capitale cu mii de fețe”).

Cărțile de călătorie, în special *albele* din țară, până la Revoluție au fost puține și doar parțial color. Banatul era rar studiat (începuturile le-a făcut Fr. Griselini – „Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei”), pe când zona Carașului a avut ca emblemă „Oameni și locuri din Caraș”, de Virgil Birou.

După 1989, în cca 202 lucrări se pomenește de Banatul Montan (cf. *Bibliografie*, p. 791-798).

„Banatul Montan – Ghid turistic”, de prof. univ. dr. Gheorghe Popovici, a apărut la Editura TIM, Reșița, 2011. *Cartea este o izbândă din toate punctele de vedere.*

Având ca model ghidurile din seria „Top 10”, autorul structurează bogatul material informativ în: *Zece atracții unice, Zece evenimente de seamă, Zece legende și adevăruri de povestit, Zece perioade istorice, Cinci zone turistice, Zece mănăstiri, Zece orașe bănățene – zece viziuni, Zece forme noi de turism, Zece trasee turistice tematice, Zece parcuri tematice*, toate însumând un număr de 798 de pagini, într-o *ținută grafică de marcă*. Editorul **Gheorghe Jurma** a dovedit și de această dată că știe să facă o carte (pe lângă știința de a scrie cărți!).

Imaginile color, de ordinul sutelor, din care vorbesc „oameni și locuri” din Banatul Montan, sunt bine alese, sugestive și intercalate în text.

Chiar după o simplă răsfoire, cei dornici de călătorii se îndrăgostesc de plaiurile bănățene, *ghidul oferind turistului informația științifică, dar și legenda, povestea care se reține mai ușor și sporește farmecul locului descris.*

Principalele căi de acces sunt menționate la toate atracțiile turistice din zonă.

Cartea se citește cu plăcere, deoarece autorul nu

se rezumă numai la cifre și date istorice. Versuri spicuite din Ștefan T. (p. 49), Carmen Sylva (p. 56-57), Sissi (p. 60), Iosif Băcilă (p. 253), Gheorghe Azap (p. 317), George Bacovia (p. 345), Octavian Doclin (p. 538), Tudor Gheorghe (p. 542), Doine (p. 613, 615, 616, 618), revista lui Tata Oancea, *Vasiova* (p. 714) se pliază perfect pe ideea textului.

Poezie întâlnim și la capitolul „Reșița, orașul cu poeți”. Poeții „Cetății de foc”, Ion Chichere, Octavian Doclin, Olga Neagu, Costel Stancu, Iacob Roman, Gheorghe Zinescu, Nicolae Sârbu, Nicolae Irimia, Ion Stoia Udrea, Toma George Maiorescu, întăresc motto-ul cărții: „Cine face turism, pentru delectarea sufletului..., să vină în Caraș. Va fi răsplătit din belșug... Ca o sirenă te îndeamnă peisajul:

– Încă un pas, mai unul, hai și aici, ... mii de ademeniri și cu farmec nespus.” (Virgil Birou)

O lectură atractivă oferă topul de *zece legende și adevăruri de povestit* (p. 37-77), aflate sub semnul lui „A fost odată ca niciodată...”, „că dacă n-ar fi nu s-ar povesti”. Pe lângă legendele foarte cunoscute în zonă (*Iovan Iorgovan* – „Apele termale ale lui Hercules”, *Ochiul Beiului și Ochiul Dracului* – „Cheile Nerei”), autorul inserează în ghid și altele mai puțin

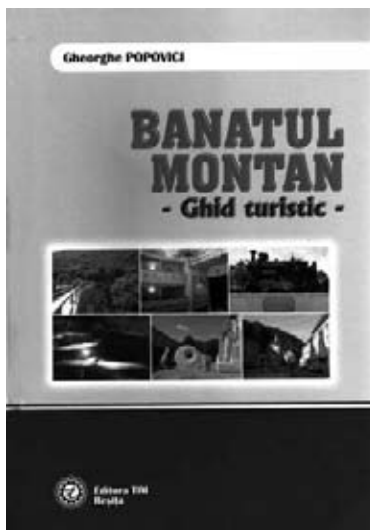
cunoscute („Jurassic Park în Aurora Banatului”, „Peter Pan s-a născut în Banatul Montan”, „Jules Verne și satul lacustru de pe Clisura Dunării”), iscodind „sâmburele de adevăr”.

Deși numărul mănăstirilor din Caraș depășește cifra zece, Gh. Popovici se oprește la: Mănăstirea Teiuș, Mănăstirea Piatra Scrisă, Mănăstirea Almăj-Putna, Mănăstirea Sfânta Ana, Mănăstirea Mraconia, Mănăstirea Gornea-Sichevița, Mănăstirea Nera, Mănăstirea Călugăra,

Mănăstirea Vasiova, Mănăstirea Brebu (p. 639-689). Două ar mai fi putut fi cuprinse sau înlocuite în listă, cea de la Vărădia (cu statutul de cea mai veche) și cea de la Baziaș (cu o „poveste” foarte frumoasă).

Cartea, având statutul de ghid, propune *zece trasee tematice și zece parcuri tematice.*

Sunt foarte utile *anexele ghidului*: Aeroportul „Traian Vuia” – zboruri interne, zboruri

externe; liniile de călătorie cu trenul, cu mașina, tabele cu distanțele pe șosele (p. 765-780).

Anexa 4 cuprinde unități de cazare (localitatea, tipul unității, denumirea, clasificarea, numărul de camere, numărul de locuri, telefon – p. 781-789).

Cred că nu greșesc afirmând că lucrarea profesorului Gheorghe Popovici este un *unicat* în zonă, dar și în țară. „Ghidul turistic – Banatul Montan”, de Gh. Popovici, este o *carte necesară* nu numai turistului, ci și celor care trăiesc în acest încântător areal ori celor ce doresc să cunoască meleagurile bănățene, fiindcă „Tot Banatu-i fruncea”!

Este o carte de *călătorie modernă* și, prin *zece forme noi de turism, zece lucruri de știut*, este o carte mare prin numărul de pagini și de imagini, prin informațiile de istorie, geografie, utilitare, prin legendele locurilor și, nu în ultimul rând, prin ținuta grafică.

Felicitări autorului și editorului!

... Poate și în această carte, cum s-a întâmplat și cu alte tomuri mari, „se va da cu pietre” de cei „pestriți la mațe”, se va spune că ei ar fi putut scrie ceva mai bun, ... dar, ... dar „n-ai făcut-o, maestre!”

IOAN-NICOLAE CENDA

ȚARA ALMĂJULUI. STUDIU DE GEOGRAFIE REGIONALĂ

de ANA-NELI IANĂȘ

Studiul geografului Ana-Neli Ianăș este una dintre cele mai remarcabile cercetări geografice consacrate Țării Almăjului, spațiu istorico-geografic cu o rezonanță aparte în Banatul Montan și nu numai. Merită a fi apreciată meticulozitatea, rigoarea științifică, întregul aparat metodologic folosit pentru a observa, investiga, analiza, interpreta și sintetiza elementele care definesc personalitatea acestei „țări”, în care istoria și geografia, timpul și spațiul se contopesc într-un mod cu totul original.

Lucrarea de față pornește de la precizarea principiilor și mijloacelor utilizate în studiul de geografie regională a Țării Almăjului, apoi sunt creionate elementele conceptului de *regiune*, semnificațiile și importanța țărilor ca sisteme teritoriale și regiuni – program la nivelul Uniunii Europene.

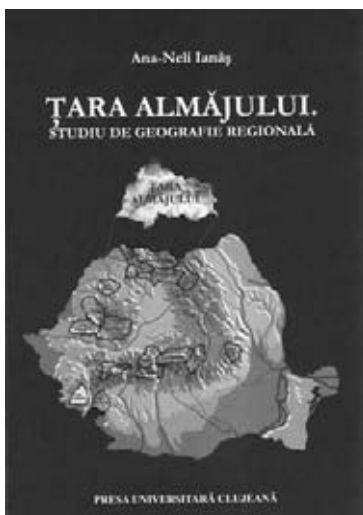
O atenție deosebită este acordată delimitării Țării Almăjului pe baza unor criterii complexe (mental, istoric, peisagistic și funcțional) care au stat la baza procesului de individualizare a regiunii almăjene. Sunt prezentate astfel limitele naturale, impuse de morfostructură, apoi cele instituționale (politico-administrative), sociale și funcționale. Concluzia cercetătoarei este aceea că Țara Almăjului e o *regiune funcțională polarizată* ca un reflex al elementelor de favorabilitate oferite de Munții Banatului, regiune în care s-a dezvoltat un model administrativ-teritorial cu o cultură populară specifică și elemente de identitate teritorială

reflectate în modul de organizare a gospodăriei, satului, teritoriului exploatat¹.

Volumul *Țara Almăjului. Studiu de geografie regională*, apărut la Presa Universitară Clujeană, cuprinde peste 400 de pagini și șapte capitole, în care cea mai mare parte este consacrată analizei componentelor naturală, geodemografică și de habitat, respectiv economică a Țării Almăjului, fiind relevate elemente inedite ale sistemului teritorial almăjan, dintre care subliniem regiunea morfogeografică și geomorfologică, tipurile de peisaje rurale, analiza SWOT a fenomenului turistic, disparitățile economice ale sistemului regional.

Suportul litologic de tip mozaic, reflectat în varietatea tipurilor genetice de relief și complexitatea resurselor de subsol, reprezintă fundamentul pe care a luat naștere sistemul regional al Țării Almăjului, impunând o anumită funcționalitate economică și trăsături peisagistice particulare. Este demonstrat rolul reliefului în geneza și evoluția Țării Almăjului pe baza mai multor elemente de favorabilitate, cum ar fi funcția de adăpost a masivelor montane periferice (Semenic – Almăj, Locva – Anina), prezența și extinderea luncii cu soluri fertile, ordonarea teraselor care a favorizat rețeaua de așezări și de căi de comunicație.

O atenție specială este acordată rolului reliefului în conturarea Țării Almăjului, pornind de la regiunea

¹ Ana-Neli Ianăș, 2011, p. 152.

morfogeografică a acestui sistem teritorial, fiind reliefate particularitățile treptelor hipsometrice în funcționalitatea acestui spațiu geografic. Se realizează o analiză a principalelor unități și subunități de relief – Munții Semenic (sectorul sudic), Munții Aninei (sectorul sud-sud-estic), Munții Locvei (sectorul estic) – Platoul Cărbunari, Munții Almăjului (sectorul nordic), Piemontul Bozovici (sectorul de culmi și cel de terase), Dealurile Țărovei. Analiza particularităților reliefului (de favorabilitate și de restrictivitate) are o mare importanță în înțelegerea modului de formare al acestui sistem teritorial, o atenție specială fiind dată unor indicatori morfometrici: altitudinea ori densitatea fragmentării reliefului, adâncimea fragmentării, geodeclivitatea, expoziția versanților. O mare importanță o au corelațiile dintre relief și componenta geodemografică și de habitat, pornind de la funcția de „*adăpost sigur*”, apoi cea de „*vatră de conservare și permanențizare*” și, respectiv, de „*spațiu de rezistență la marile invazii*”, impunând spațiului depresionar de aici ca specific o „*oicumenizare compactă*” în raport cu spațiul montan înconjurător². Se elaborează o hartă a favorabilității reliefului pentru amplasarea așezărilor omenești în funcție de hipsometrie, declivitate și expoziția versanților care se corelează perfect cu regiunea funcționalității economice a reliefului pe cele două planuri: vatra depresionii (sub 450 m), respectiv zona piemontană (450-750 m) și montană (peste 750 m). Alte elemente de favorabilitate pentru sistemul regional almăjan analizate în lucrare sunt clima, rețeaua hidrografică și învelișul biopedogeografic.

Componenta geodemografică și de habitat este abordată dintr-o perspectivă complexă, utilizând date statistice bogate, Țara Almăjului constituindu-se ca un

sistem regional eminent rural, caracterizat prin două trăsături de bază: ierarhia și centralitatea (sens Erdeli, 1999). Sunt prezentate elementele definitorii ale așezărilor

almăjene, aplicând un model tipologic complex, utilizând diverse criterii: forma de relief în care se grefează, mărimea demografică, morfologia (formă – textură – structură), funcționalitatea economică. În concluzie, sunt prezentate tipurile de peisaje rurale în raport cu factorii naturali, sociali, economici și criteriul dinamic-funcțional.

Dinamica sistemului teritorial almăjan este evaluată și din perspectiva componentei economice în diferite epoci istorice, spațiu cu un pronunțat caracter agro-pastoral și industrial, în care turismul este văzut de autor ca o alternativă de dezvoltare a Țării Almăjului, având în vedere resursele turistice ale cadrului natural, pe de o parte, și resursele antropice, pe de altă parte. Deosebit de valoroasă este analiza SWOT a fenomenului

turistic din Țara Almăjului, de care ar trebui să țină cont proiectele de dezvoltare viitoare, la nivel local și regional.

O noutate absolută pentru studiile privind acest spațiu este și aplicarea metodei chorematice (sens R. Brunet), la nivelul Țării Almăjului fiind integrate cele două modele sintetice de organizare a spațiului, specifice regiunilor de tip „țară” din România: modelul centripet, având ca centru polarizator localitatea Bozovici, și modelul axial. Au fost identificate trei arii de discrepanță economică: arii de tropism pozitiv, arii de tropism negativ și arii de echilibru.

Studiul de față se impune prin foarte multe elemente de originalitate (istorie, geografie, tradiții și obiceiuri, spiritualitate, învățământ, publicistică), fără a fi neglijate studiile anterioare legate de acest spațiu, ceea ce face din cercetătorul Ana-Neli Ianăș un fiu adoptiv al acestei „țări”, manifestând un atașament special pentru locurile și trăitorii Țării Almăjului, relevat printr-o cercetare academică de

excepție, apreciată la cel mai înalt nivel și care credem că va fi utilă multor oameni dornici să cunoască, dar și să contribuie la dezvoltarea acestei zone.

² Ana-Neli Ianăș, 2011, p. 184.

DIN LEGENDELE ALMĂJULUI

LEGENDA CASCADEI BIGĂR

Demult, tare demult, trăia, pe meleagurile mirifice ale Văii Almăjului, o familie de țărani foarte prețuită de locuitorii acestor ținuturi. Bărbatul era om gospodar și cinstit, iar soția lui, de o frumusețe rar întâlnită, încât i se dusesse vestea în tot ținutul. Singura lor amărăciune era lipsa unui urmaș care să le ducă numele mai departe și să le vegheze bătrânețile.

Într-o noapte, femeii i se arătă în vis o vrăjitoare care-i spuse că, doar dacă va bea apă de la izvorul de sub stânca așezată la granița dintre lumi, va rămâne însărcinată, dar o preveni că, de va naște o fată, acesteia nu-i va fi îngăduit niciodată să se îndrăgostească, dacă va dori să trăiască.

Femeia, deznădăjduită, ascultă de spusele bătrânei vrăjitoare din vis. Merse la izvor și bău apă fără să mai stea mult pe gânduri. Nu după multă vreme, născu o fată.

Copila lumina viața părinților săi și fermeca cu privirile orice ființă omenească ce stătea în preajma-i.

Zilele treceau una după cealaltă și copila zglobie deveni o fecioară râvnită de toți flăcăii ținutului, însă inima fetei tânjea după unul singur, după Bigăr, un flăcău chipeș și harnic.

Simțind primejdia morții, care amenința asupra copilei lui, tatăl fetei, nădăjduind să o facă să-l uite pe flăcău, dar mai ales să uite de dragostea nestăpânită care-i cuprinsese inima, o închise în grota de deasupra izvorului dintre lumi. Strigătele de disperare ale fecioarei fură auzite de vrăjitoarea care sălășluia în cealaltă lume, știută ca Tărâmul Regăsirii Dorului.

Atrasă de țipetele fetei și înduplecată de suferința fără margini a acesteia, vrăjitoarea îi șopti: „Singurul lucru pe care pot să-l fac pentru tine e să-ți transform părul într-o cascadă pe care vor aluneca lacrimile tale. Vuietul cascadei îl va aduce pe cel pe care-l iubești aproape de tine, dar, te preven, nu veți putea niciodată trăi în această lume. El va trebui să moară înecat în lacrimile tale și tu vei muri odată cu el, spre a renaște apoi, în cealaltă lume, în Tărâmul Regăsirii Dorului; numai acolo ceea ce ți-a fost hărăzit la naștere nu se va împlini”.

Toate se petrecură întocmai cum sortise vrăjitoarea. Flăcăul veni, se aruncă în apele cascadei, fermecat de vuietul mângâietor al acesteia, fata se stinse și ea odată cu el. Se întâlniră în cealaltă lume, a Tărâmului Regăsirii Dorului, singurul loc în care iubirea

MIRACOL

Începi ca un izvor plâpând
Ascuns cu grijă între stânci,
Cobori apoi încet, curgând,
Și te afunzi în văi adânci.

Un firicel zglobiu, curat,
Născut din dragostea divină
Cu care ceru-a sărutat
Un munte-n raze de lumină.

Miraculos, încet aduni
Șuvoiul cristalin în spume
Și nimănui nu vrei să-i spuni
Ce dragoste te poartă-n lume.

Minune și licoare sfântă
Te-au socotit strămoșii daci,
Iar doina-n viersul ei te cântă,
Urzind miracolul ce-l faci.

NICOLAE ANDREI

lor se putea împlini, iar cascada rămase mărturie a unei iubiri care-a învins limitele ființei umane, dar și a faptului că dragostea înseamnă fericire și sacrificiu deopotrivă.

De atunci, îndrăgostiții, spre a-și pecetlui dragostea, dar și pentru a avea parte de iubirea veșnică, absolută, vin să bea apă din cascada ce poartă numele flăcăului Bigăr.

Prof. FLOAREA-ANA ȚUNEA

CASCADA BIGĂR (Paralela 45)

DIN NOU DESPRE ALMĂJANA

Ce-aș mai putea să scriu despre *ALMĂJANA*, după atâtea condeie care au vorbit și au scris la superlativ despre *Ea*?!

Ce-aș mai putea să zice de Almăj și despre Oamenii acestui ținut, după spusele lor, immortalizate în scrieri, dar și în paginile *Almăjanei*?!...

Revista lui Băcilă (n.n.: și a colaboratorilor lui) a crescut. Are aproape 15 ani, vârstă la care, înainte-vreme, fetele treceau la „casele lor”. *Almăjana*, nici prin gând nu-i trece, vrea să rămână **acasă**. „Peștorii”, chiar cei din alte zări, tare de departe, Canada, SUA, Germania, Elveția etc., i-au trimis „pe aripile vântului” vorbe frumoase, sporindu-i valoarea.

Ea, *Almăjana*, i-a chemat pe toți cei

bine în formă și-n conținut. S-ar putea lua la întrecere cu reviste mari din țară (din păcate, unele au rămas în urmă, au devenit altceva,... au murit!).

În *Almăjana* se țin **lecții de cultură**: istoria ținutului este cercetată în fiecare număr; literatura (poezie, proză) este de calitate; cronică (literară, culturală), reportajul, interviul își găsesc loc de fiecare dată; oameni de ieri (trecuți în lumea umbrelor), dar și cei de astăzi te privesc din fotografii și sunt mândri că ai bătut la porțile Almăjului, oferindu-ți **PRIETENIE**.

Cei care au plecat din Țara Almăjului, stabilindu-se în alte locuri, sunt „îndestulați cu dor”. În Valea lor, morile de altădată macină astăzi istorie. Ei „se aud frumos în cuvânt” și prin paginile revistei devenită **emblema zonei**.

Ce-aș mai putea scrie despre revista Cercului literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici?...

*... să prețuiască munca fondatorului și redactorului-șef **IOSIF BĂCILĂ!**

*... să-l sprijine cu materiale de calitate, fiindcă știe să... și „croiască”!

*... să vă mândriți / să ne mândrim / cu o revistă „frumoasă ca un cântec”,... „ca o zi de Duminică”!

*... să rămâneți „oameni frumoși” (ceva à la Dan Puric!), niște **modele** din Banatul Montan!

*... „să țineți aproape” de Banat,... de *Almăjana*,... de *Reflex*, de...

IOAN-NICOLAE CENDA

SCRISORI CU ȘI DESPRE ALMĂJANA

Orăștie, 25 martie 2013

Stimate domnule Iosif Băcilă,

Exact în ziua echinocțiului de primăvară, când noaptea cedează din „ambițiile” sale, fiind egalată de zi, când natura se reținește din hibernare, când sufletul ne tresaltă și când ochii ni se răsfăță în culorile calde ale florilor, am primit recentul număr al revistei „Almăjana” (primul din anul 2013). În paginile minunatei reviste din Bozovici, am descoperit cu bucurie o cronică literară referitoare la ultimele două volume de versuri („Bolnav de poezie” și „Aruncând cu pietre după vânt”), semnată de

bunul meu prieten, dascăl de profesie și scriitor talentat, Ioan-Nicolae Cenda, din Oravița.

Permiteți-mi, domnule Iosif Băcilă, să vă transmit și pe această cale sincere felicitări pentru strădania, pasiunea și perseverența de care dați dovadă, reușind să mențineți,

în calitate de redactor-șef, această prestigioasă revistă, în ciuda unor inevitabile greutăți de ordin financiar, specifice prelungitei perioade de austeritate.

„Almăjana”, care reușește, număr de număr, să scoată la lumină „filonul de aur” al spiritualității românești din această parte de țară (Valea Almăjului), merită toată lauda. Cei 14 ani, care au trecut de la prima apariție a acestei reviste, dovedesc „cu brio” faptul că literatura, în special, și cultura, în general, pot găsi un „sol fertil”, chiar și într-un „târgușor de provincie”, așa cum este Bozovici, din județul Caraș-Severin.

Subiecte deosebit de diverse și interesante, colaborări ale unor nume prestigioase și bine-cunoscute, formatul atractiv și, nu în ultimul rând, ținuta grafică și condițiile excelente de tipărire – iată doar câteva dintre reușitele revistei „Almăjana”, care îi dau o notorietate de invidiat.

Urez ani mulți și cât mai rodnici revistei din Bozovici!

IOAN VASIU

– redactor-șef, „Palia Express”,
Orăștie, județul Hunedoara –

UN PROIECT CULTURAL CU TOTUL APARTE: REVISTA *ALMĂJANA*

– Emisiunea „Lumea de astăzi”, redactor Irina Arieșan, Studioul de Radio „Învierea”
din cadrul Mitropoliei Banatului / 28 martie 2013 –

R: Nu doar cărțile pot *monografia* o zonă geografică sau culturală, ci și publicațiile, dacă-și păstrează constanța apariției și valoarea documentară. Este cazul revistei „Almăjana”, despre care ne va spune mai multe, în minutele care urmează, dl conferențiar universitar doctor Claudiu Arieșan, de la Universitatea de Vest din Timișoara.

Iubiți ascultători,

Mi-am propus astăzi să evocăm un proiect cultural cu totul aparte – e vorba de o Societate literară, culturală, pe nume „Țara Almăjului”, cu sediul la Timișoara, condusă de profesorul universitar, dr. în economie, Dumitru Popovici, dar mai ales de o publicație, „Almăjana” se numește, evident inspirată și axată pe Valea Almăjului, o zonă deosebit de pitorească din sudul Banatului; o publicație culturală editată de Cercul literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” și Centrul Zonal de Învățământ Bozovici, revistă excepțional ilustrată, foarte bogată ca sumar, focalizând nu doar pe personalitățile locului, ci și pe ecurile acestor campioni ai Țării Almăjului în țară și peste hotare.

E vorba de nr. 47-48/2013 al ispravnicului bianual, în acest moment, cu 14 ani de apariție (în 1999 a apărut primul număr) și, iată, editorii nu ostenesc să îl aducă la zi, să ne prezinte o imagine proaspătă, caldă și deschisă, a unui ținut pitoresc, încântător pe alocuri, și cu oameni vrednici, harnici și, mai ales, cutezători într-ale spiritului. Fondator și redactor-șef este cunoscutul profesor Iosif Băcilă, iar secretar de redacție, fica Domniei Sale, o colegă a noastră din Departamentul de studii românești, doamna profesoară Florina-Maria Băcilă.

Numărul pe care-l evocăm spre exemplificare conține o seamă de materiale dedicate – am spus – unor personalități ale locului; astfel, Ion Marin Almăjan, cunoscutul scriitor timișorean, vorbește despre „Dr. Ion Sârbu și câteva mituri spulberate”, însemnări pe marginea monografiei „Dr. Ion Sârbu (1865-1922) – istorie și preoție”, de Vasile Petrica, un alt savant al locului, fost protopop de Reșița, iar mai multe asemenea legende ale Almăjului sunt evocate fie de Nicolae Andrei, fie de Alimpie Ignea, de Nicolae Dolângă, de Elena Furisch din Germania – care a trimis și un grupaj de poezii –, Nicolae Irimia, care vorbește de întâlnirea sa cu „Almăjana”; apoi, alte colege de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Emina Căpălnășan și Adina Chirilă, vorbesc despre „Cultivarea limbii, între catedră și agora” sau despre „Punct, Timpule!

Că am Întâlnire cu «Almăjana»; „Sărbătoare la Uniunea Scriitorilor din Timișoara”; Cornelia Edițoiu scrie despre „Nicu Pătruț – Racul care merge înainte sau Invitație la lectura cărții «Dincolo și dincoace de uitare»”; „Câteva vorbe despre Ioan VasIU și poezia sa” sunt semnate de prof. Ioan-Nicolae Cenda, în timp ce mentorul revistei, profesorul Iosif Băcilă, ne oferă un dialog foarte interesant cu Ion Bocancea, eroul filmului „Amintiri din copilărie”, interpretul copil de-atunci al lui Nică, ajuns azi un adult responsabil, dar cu aduceri-aminte minunate din arealul marii copilării universale evocate de Creangă și de filmul acela care ne-a rămas tuturor în amintire. E vorba de 60 de pagini – am spus – foarte bine ilustrate, în care 6 luni de an sunt omagiate, sunt degustate pe-ndelete de autori, de acest colectiv harnic; avem și-o Antologie de proză (Constantin Teodorescu – „Pe drumul Almăjului”), avem și-un itinerar

european (Lazăr Anton – „Din Almăjul grăniceresc într-o țară fără soldați: Liechtenstein”), precum și evocarea unui ilustru scriitor și editor timișorean, domnul Emil Șain, trecut la cele veșnice, o evocare sub denumirea „Cavalerul ideilor generoase”.

De altfel, condițiile grafice ale revistei se datorează apariției și editării ei în condiții excepționale la Editura Excelsior Art din orașul de pe Bega, editură coordonată de domnul Emil Șain și de doamna Corina Victoria Bădulescu.

Mulți ani de acum încolo, multe numere și, mai ales, ecouri cât mai favorabile pentru o revistă ce cultivă limba, literatura, spiritul, religiozitatea și esențele adânci ale frumosului românesc din această parte de țară!

Conf. dr. **CLAUDIU T. ARIEȘAN**
Universitatea de Vest din Timișoara

ÎNTÂLNIRE CU *ALMĂJANA* LA „MIRCEA ELIADE”

După-amiaza zilei de 27 martie 2013 ne-a adunat în amfiteatrul Liceului Teoretic „Mircea Eliade” la o nouă întâlnire cu revista „Almăjana”. Am venit noi, cei care iubim, admirăm sau, pur și simplu, aparținem prin ceva Văii Miracolelor, cum i se mai spune Țării Almăjului. Profesorul Iosif Băcilă, poet, redactor-șef al sus-amintitei reviste, a fost moderator al evenimentului – unul dintr-un mai lung „turneu”. Dintre organizatori, amintim revista „Almăjana”, Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Reșița, gazdă bună a întâlnirii, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin, Asociația „Almăj pro Lyceum”.

Deși ora era oarecum târzie pentru un eveniment organizat într-o instituție școlară, amfiteatrul a fost neîncăpător pentru cei peste 80 de spectatori, în majoritatea lor elevi ai liceului-gazdă. Între cei prezenți în public să-i menționăm pe: Titus Crișciu, Marcu Mihail Deleanu, Gheorghe Jurma, Nicoleta Marcu, Angelica Herac-Stanciu, Florica și Sorin Țunea, Tudor Deaconu, Iosif Badescu, Ilie Stoinel, Ilie Găină, toți fiind legați într-un fel sau altul de spiritualitatea Văii Almăjului și de revista născută în acest loc.

A luat cuvântul, la început, directorul Liceului Teoretic „Mircea Eliade”, profesorul doctor Nicolae Magiar, care a salutat o astfel de întâlnire în zilele noastre, când „scrisul și cititul au devenit un fel de pasăre rară”. Iosif Băcilă, părintele publicației „Almăjana”, a adăugat că nu întâmplător a fost ales acest liceu ca loc al întâlnirii, fiind o școală bună, cu rezultate deosebite mai ales pe filiera umanistă. Apoi ne-a spus tuturor despre cum se face în zilele noastre o revistă, cum a apărut inițiativa legată de „Almăjana” și despre primul număr, cel din 1999, căreia i-au urmat și altele mai târziu. „Almăjana” e, fără îndoială,

un reper cultural al Banatului și, de ce nu, al spiritualității românești. În cei 14 ani de existență neîntreruptă a continuat o adevărată tradiție a scrisului în Valea Almăjului, fiind deschisă spre domenii diverse și contribuind la apariția ei oameni de litere, geografi, istorici, dascăli și elevi în egală măsură. Nu s-a abătut de la drumul propus, acela de a scrie despre Almăj, cu toate fațetele sale, susținând legătura spirituală dintre almăjenii acum răspândiți peste tot în lume și casa natală. Almăjenii sunt, într-adevăr, o comunitate oarecum aparte în mozaicul bănățean, au o solidaritate anume

care i-a caracterizat mereu, a completat și Gheorghe Jurma, primul editor al revistei.

Au urmat apoi cărțile almăjenilor: Lazăr Anton – *Religie și dezvoltare în Munții Banatului*, Florina-Maria Băcilă – *Cultivarea limbii române*, Ileana Crașovan – *Revelații electivă*, Petrică Zamela – *Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului*, Iosif Băcilă – *Răspântii peste veacuri*.

Volumul scris și prezentat de Lazăr Anton, *Religie și dezvoltare în Munții Banatului*, pornește de la întrebarea și apoi premisa existenței unei legături între mediul geografic și cel religios. Se ajunge astfel la un studiu de geografie a religiei, particular între inițiativele din România. Universitara timișoreană Florina-Maria Băcilă propune, sub titlul *Cultivarea limbii române*, două cărți „logodite”, cum le numea Florica Țunea, un adevărat ghid de exprimare corectă și nuanțată, pentru că a vorbi fără greșeli e o etichetă a fiecăruia dintre noi. Ileana Crașovan mărturisește că se află pentru prima dată la liceul reșițean. Cartea sa, *Revelații electivă*, prefațată de Ionel Bota, adună articole din domeniul literar, publicate de-a lungul vremii în mai

multe reviste. Volumul de interviuri al lui Iosif Băcilă, *Răspântii peste veacuri*, deschide, ca un arc de cerc, discuții mai ample despre spiritualitatea almăjană.

Au vorbit despre Valea Almăjului ori despre almăjeni, despre valorile culturale și scriitoricești ale acestui areal al Banatului Montan: Ilie Stoinel, inspector școlar, Adela Lungu-Schindler, Angelica Herac, inițiatoarele unui interesant proiect transfrontalier, Gheorghe Jurma, critic literar și editor, prof. univ dr. Marcu Mihail Deleanu.

Nu au lipsit momentele „artistice” presărate în desfășurarea întâlnirii: Maria Vâtcă a interpretat cântece compuse de muzicologul Rodica Giurgiu, pe versuri de Iosif Băcilă; elevele clasei a XII-a D de la liceul reșițean au recitat poezii în grai, un exercițiu pregătitor pentru Festivalul „Buna Vestire” de la Uzdin, la care au participat ulterior. Răchia și colacii aduși la Reșița tocmai din Almăj (de unde altundeva?), revistele împărțite gratuit participanților, interviurile și autografele au completat atmosfera caldă, familiară, pe care Iosif Băcilă, almăjan de frunte, a adus-o printre noi.

Prof. ADELA LUNGU-SCHINDLER

„ALMĂJUL ÎNSEAMNĂ SPAȚIUL MIRIFIC UNDE «ORICE GÂND E MAI ÎNCET»...”

De vorbă cu lect. univ. dr. FLORINA-MARIA BĂCILĂ, secretar de redacție al revistei „Almăjana”

Florina Băcilă s-a născut la 10 iunie 1978, în localitatea Bozovici, județul Caraș-Severin. Este lector doctor la Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Departamentul de studii românești, Colectivul de limba română.

Sorina Ioana: Îmi puteți spune, în primul rând, ce v-a motivat să alegeți cariera de profesor universitar? Ați avut un exemplu de urmat?

Florina Băcilă: Ca șefă a promoției de studenți filologi timișoreni (secția română) din anul 2000, mi s-a oferit posibilitatea de a fi cooptată preparator la Catedra de limba română a Facultății de Litere din Timișoara. Nu știu dacă m-a motivat ceva anume să aleg cariera universitară, pur și simplu m-am bucurat de oportunitatea

respectivă și i-am dat curs. Aș putea să vorbesc însă despre ce m-a determinat să aleg cariera de profesor. Trăind într-o casă plină de cărți și reviste, unde, de-a lungul timpului, au poposit destui oameni de cultură ai Banatului, având un tată-profesor de limba română, văzând deci zi de zi, în preajma mea, manuale școlare, lucrări de control și... proiecte de lecție, evident că toate mi-au stârnit curiozitatea spre această profesie care presupune foarte multă pasiune, dăruire, sacrificiu de sine – altfel spus, te învață să le dăruiești și celorlalți câte ceva din cunoștințele, strădaniile și trăirile tale. Cred cu tărie că, dacă nu ești pregătit să pornești pe drumul unei atari cariere și cu sufletul, nu numai cu intelectul sau cu gândul la aspectul... pecuniar, e mai bine să renunți de la bun început și să te orientezi spre un alt domeniu de activitate. Nu am avut un singur model,

ci am preluat ce am considerat că mi se potrivește de la mai mulți dascăli ai mei din toate ciclurile școlare pe care le-am urmat, am încercat să adaptez la trăsăturile personalității mele ceea ce mi s-a părut demn de reținut și de pus în practica didactică.

S.I.: Legăturile speciale ale existenței dumneavoastră sunt înrădăcinate în Almăj. Ce reprezintă pentru Florina Băcilă această zonă?

F.B.: Pentru mine, Almăjul rămâne, în primul rând, locul unde am văzut lumina zilei. El înseamnă casa copilăriei, relația mea de suflet cu moșii și strămoșii, cu părinții, locul unde am învățat să... învăț, școala pe băncile căreia m-am format în ani și ani de studiu intens, într-o perioadă trudnică, dar și rodnică, în care distracția și relaxarea presupuneau lectură, exercițiu, aplecare înspre carte, pasiune și perseverență, bucurii și izbânzi ale urcușului intelectual – la început, neconștientizat, apoi asumat; Almăjul e și locul unde am participat, în timp, la numeroase activități culturale foarte reușite. Nu în cele din urmă, Almăjul înseamnă spațiul mirific unde „orice gând e mai încet”, cum spunea Lucian Blaga, unde viața se orânduiește după alte norme decât cele ale cotidianului citadin, într-un ritm mult mai sănătos și mai apropiat de aspirația omului spre nemurire.

S.I.: În 2007 ați publicat prima carte, *Omonimia în limba română. Privire monografică*. Care a fost motivul orientării minuțioase și curajoase spre studiul omonimelor?

F.B.: În momentul când am publicat această carte, nu m-am gândit că abordarea omonimelor ar putea fi socotită drept una minuțioasă și curajoasă. Fiind studentă în anul I, mi-am ales ca lucrare de seminar, la disciplina *Lexicologie românească*, un referat despre omonimie, pe care atunci l-am încropit în... patru pagini scrise de mână, cam supărată că atâta mă căznisem să caut un studiu integrator despre omonimele românești, dar nu reușisem să-l găsesc fiindcă, practic, el... nu exista încă. Mai târziu, făcându-mi o primă idee despre complexitatea acestui subiect, am continuat studierea omonimelor în teza de licență, în disertația de masterat, apoi am finalizat privirea monografică asupra fenomenului în teza de doctorat, susținută și publicată în 2007. În lucrările de specialitate, omonimele au fost analizate din multiple perspective, fiecare urmărind doar câteva caracteristici ale lor; de aceea, dorința mea a fost să propun o imagine panoramică asupra omonimiei românești. Consider că, departe de a fi numai un simplu „accident” sau o „boală” a limbii, omonimia constituie un mod firesc, legitim de existență a cuvintelor; fără a reprezenta exclusiv un factor hotărâtor în devenirea vocabularului, ea este, totuși, un element reglator care nu trebuie neglijat atunci când se studiază evoluția sistemului lexical și gramatical al limbii noastre și, desigur, al oricărei limbi.

S.I.: Ce realizare profesională v-a rămas cel mai mult în suflet?

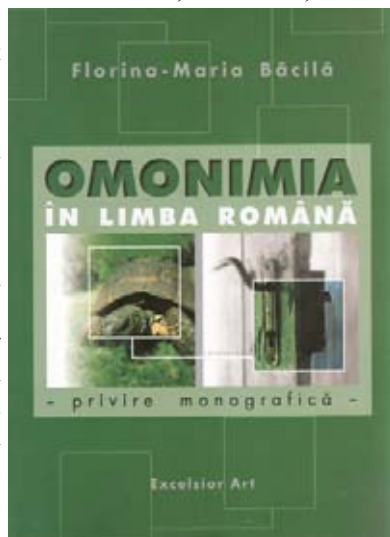
F.B.: Sunt mai multe realizări profesionale care mi-au marcat existența. De pildă, nu voi uita niciodată faptul că am fost admisă pe locul întâi la Facultatea de Litere din Timișoara, în 1996, când am dat un examen de admitere foarte exigent, cu patru probe, fără să se ia în calcul notele de la bacalaureat sau din ciclul liceal; din cei peste 300 de candidați înscriși, au reușit 60, iar eu am fost prima. Apoi, susținerea tezei de doctorat, ce a avut loc în 4 iulie 2007 (chiar de Ziua Națională a Americii!), moment din care am simțit că încep să capăt o anumită experiență profesională și că merită să îndrăznesc mai mult în sfera cercetării științifice. Sigur, aici se pot adăuga lansările cărților mele sau alte succese care au venit rând pe rând, dar, după cum se știe, primele izbânzi notabile (în ordine cronologică) își pun amprenta într-un mod aparte asupra oricărui om. Nu degeaba se spune că drumul până în vârful muntelui începe de la poalele lui și că succesul înseamnă nu scripirea de-o clipă, ci o sumă de fericite zbateri și stăruințe.

S.I.: La prezentarea volumelor *Întâlnire cu „Almăjana” și Omonimia în limba română. Privire monografică*, în cadrul librăriei „Semn de carte”, ați afirmat că *Reșița reprezintă orașul emoțiilor dumneavoastră*. De ce?

F.B.: Așa cum am afirmat și în alte situații, mă întorc la Reșița, de orice dată, cu multă bucurie fiindcă am luat parte aici, întotdeauna, la activități culturale de calitate, am găsit mereu oameni cu care am putut să înfăptuim lucruri frumoase pe linia culturii. În 2007, la Reșița am avut prima mea lansare de carte, iar urbea cărășeană n-a ezitat niciodată să mă primească cu brațele deschise atunci când am venit cu aparițiile mele editoriale ulterioare. Reșița îmi amintește emoțiile trăite în copilărie și în adolescență, în preajma concursurilor școlare, la care am participat încă de la vârsta de nouă ani și jumătate până la finele liceului; e vorba de olimpiadele de limba și literatura română, unde m-am clasat constant pe poziții fruntașe, la concurență cu mulți elevi valoroși ai Banatului Montan, eu venind de la instituții de învățământ din mediul rural. Au fost ani extraordinari, chiar dacă atunci nu conștientizăm exact acest lucru, dar mai târziu mi-am dat seama cât de importantă era pregătirea mea în acei ani și cât de mult m-au ajutat competițiile inclusiv pentru a-mi învinge emoțiile și pentru a mă dedica profesiei de acum, pe care mă străduiesc să o fac cu seriozitate și bucurie în același timp.

S.I.: Revista „Almăjana”, fondată de scriitorul Iosif Băcilă, tatăl dumneavoastră, reprezintă suflul cultural al Banatului. Cum ați cooperat la dezvoltarea revistei de-a lungul celor 14 ani de existență?

F.B.: Așa cum probabil știți, sunt membră fondatoare a revistei „Almăjana”

și, la ora actuală, secretar de redacție al acestei publicații. Deși nu am debutat aici (debutul meu publicistic s-a produs cu ceva vreme înainte de apariția primului număr al „Almăjanei”), paginile ei mi-au „găzduit”, de-a lungul anilor, diverse studii și articole. În timp, conținutul acestei publicații culturale s-a diversificat, s-a îmbogățit, așa că a fost nevoie din ce în ce mai mult să sprijin redacția prin selectarea și corectura materialelor, prin menținerea corespondenței cu cititorii și colaboratorii (mai ales pe internet), prin cooptarea unor noi colaboratori valoroși (îndeosebi din mediul universitar – profesori și studenți), prin realizarea de imagini fotografice, prin mediatizarea evenimentelor la care „Almăjana” a fost prezentă și, apoi, reflectarea lor în paginile revistei. Pentru mine, „Almăjana” rămâne o experiență culturală modelatoare, care mi-a întărit convingerea că un om de cultură autentic, indiferent unde ar trăi și în ce domeniu s-ar manifesta, se formează în timp, nu se inventează peste noapte, într-un mod fals, artificial; așadar, „Almăjana” a contribuit și ea la formarea mea ca om, ca dascăl, ca intelectual.

S.I.: Ce este astăzi și ce va însemna mâine cultura bănățeană în opinia dumneavoastră?

F.B.: Aș vrea să vă spun, în general vorbind, un lucru interesant care prea adesea e ignorat: cultura bănățeană are marea oportunitate de a se dezvolta într-un mediu multietnic și multiconfesional, fapt ce se repercutează, în bună măsură, asupra actului cultural. Așa cum au afirmat personalități ale Banatului de ieri și de azi (inclusiv dascălii mei), cultura de aici va dăinui prin oamenii dedicați ei cu mintea, cu sufletul, cu tot ceea ce se poate pune în slujba multiculturalității din acest spațiu românesc. Până la urmă, vor rezista în timp faptele culturale realizate temeinic, nu avangardismele de tot soiul sau experimentele nefundamentate. Cred că marile înfăptuiri pe acest tărâm își au obârșia în actul cultural „în miniatură”, săvârșit acolo unde se creează emulații în jurul unor publicații de gen sau al unor cercuri cu asemenea preocupări permanente.

S.I.: Ca profesor universitar, care sunt cele mai mari satisfacții în munca cu studenții?

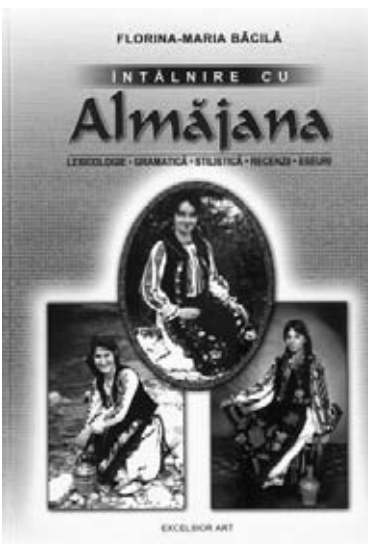
F.B.: A fi cadru didactic universitar presupune să lucrezi cu oameni deja maturi, cu niște copii... mari, ce au optat în cunoștință de cauză pentru o specializare sau alta, pe care tot ei aleg să o termine sau nu; în consecință, lucrurile sunt privite puțin altfel în comparație cu învățământul preuniversitar, deci, cu mai multă responsabilitate și cu mai puține constrângeri. Iar satisfacțiile sunt strâns legate de acest fapt și nu întârzie să apară dacă te străduiești să nu ratezi ocazia de a-i face pe tinerii din bănci să se simtă „mai deștepti cu cinci minute” decât înainte de întâlnirile cu tine. Mi se întâmplă foarte des ca, după ce explic o noțiune mai dificilă, să văd cum, dintr-odată, frunțile se descrețesc, privirile se luminează, zecile de perechi de ochi mă privesc de parcă

ar fi atins seninul de la orizont; atunci simt că, într-adevăr, sunt lucruri de neprețuit în viață, pe care nu le pot recompensa milioanele de lei din lumea asta, pur și simplu fiindcă nu au preț, ci se răsplătesc într-o manieră aproape indescriptibilă prin delicatețea și unicitatea sa. De-a lungul anilor, am cunoscut neașteptat de mulți studenți foarte buni (în ciuda vremurilor de acum!), cu care mă întâlnesc și azi cu bucurie ori păstrez relații apropiate. Unii dintre ei au ajuns profesori de valoare (și i-am putut urmări inclusiv pe parcursul programelor de perfecționare pe care ei le-au urmat la Universitatea timișoreană), au elaborat teze de doctorat sau volume și articole de specialitate, au îndrumat, la rândul lor, alți copii și tineri înspre performanță, sunt oameni de nădejde, extrem de apreciați la locurile lor de muncă sau în comunitățile în care își desfășoară activitatea.

S.I.: Acum, în pragul Sărbătorilor Pascale, care credeți că ar putea fi relația unui intelectual cu credința?

F.B.: În primul rând, cred că legătura unui intelectual cu credința nu se cuvine să fie situată sub auspiciile lui „ar putea fi”, ci sub imperativul lui „trebuie să fie”. Poate că intelectualii – „făclieri de slove și cuvinte”, cum îi numește poetul Traian Dorz – relaționează cel mai greu și, paradoxal, cel mai ușor cu această dimensiune a existenței. Dar un intelectual, ca om „cu carte” ce se află, e dator să se gândească în mod conștient și responsabil la relația cu Creatorul Care a sădit în el înțelepciunea și puterea de a ajunge mai „răsărit” decât ceilalți, spre a fi un posibil model pentru cei din juru-i, spre a le oferi și lor ceva din bogăția învățaturii ori a experienței sale de viață: „Tu, care-ai prins în mână ta condeiul / și vrei să dai lumină la mulțimi, / o, nu uita că pilda ta-i temeiu / izbânzii-n ridicarea spre nălțimi! // [...] // O, nu uita că vorba ta-i scânteia, / dar fapta ta e focul uriaș! / Doar pilda ta-i va ridica pe-acea / ce vrei să-i vezi mai fericiți urmași!” (Traian Dorz, *Voi, purtători...*). E nevoie să învățăm a înțelege că, dacă avem realizări notabile în domenii unde activăm, meritul este al Altcuiva și, chiar dacă răsplata așteptată nu vine imediat, există totuși Cineva Care ne cunoaște bucuriile ori eșecurile; fără îndoială, El ne va recompensa pentru

toate strădaniile într-un *alt* fel decât am fi capabili să ne imaginăm noi. Dacă ne dorim să rămână ceva în urma noastră, atunci – prin harul divin dăruit nouă, pământenilor – acel „ceva” este, înainte de toate, „un nume bun”, „mai de preț decât bogăția multă” (cf. *Pildele lui Solomon*, 22: 1). În definitiv, „Noi nu murim când inima-ncetează, / lăsăm în urmă tot ce-am scris și spus, / dar tot ce dăm la cei ce ne urmează / mereu dă rod când noi de mult ne-am dus. // Avem copii, – și-i creștem după vrere, / avem elevi, – și-i învățăm ce vrem, / avem o turmă-n grijă și-n veghere / – și-ntreaga lor răspundere avem. // Căci ei vor fi în lume și-n viață / așa cum noi le-am spus și arătat, / iar ei, la fel, așa vor da povață / – și-un lung popor e-acum de

noi format.” (Traian Dorz, *Mai este-o Judecată*).

S.I.: Ca o ultimă întrebare, ce vă propuneți să realizați pe plan profesional în viitorul apropiat?

F.B.: În viitorul foarte apropiat, dincolo de perfecționarea continuă a activității mele didactice, intenționez să mă ocup îndeaproape de îndatoririle unui secretar de redacție, cu tot ce presupune munca la un nou număr al revistei „Almăjana”, de participarea la manifestări științifice ori la activități culturale în care sunt implicați membrii colegiului redacțional. În viitorul mai îndepărtat (căci lucrurile durabile se realizează în timp), îmi propun să elaborez un studiu amplu (chiar organizat în mai multe volume) care să abordeze (din perspectivă semantică, gramaticală și stilistică) lirica lui Traian Dorz – un poet

român contemporan, din păcate mai puțin studiat, autor a mii de poezii de factură mistică, precum și a numeroase volume de memorii și meditații religioase. Fragmente din acest studiu au fost deja prezentate la o serie de conferințe naționale și colocvii internaționale, au fost publicate în volume colective, în reviste de specialitate ori de cultură din țară și din străinătate. Într-un cuvânt, îmi doresc ca tot ceea ce întreprind să certifice veridicitatea dictonului latinesc „Labor omnia vincit improbus.” sau, mai simplu, „per aspera ad astra”.

A consemnat –
SORINA IOANA,
mai 2013

ȘTIINȚA PĂSTRĂRII LIMBII

În „împrejurările” determinate de reforma din învățământ, din cornul abundenței s-au revărsat culegeri de exerciții gramaticale cu titluri incitante, coperti atrăgătoare, de o anume greutate, deoarece numărul de pagini justifică prețul. Și tirajele (ediții revizuite și adăugite) impresionează ca orice afacere „înfloritoare”. Calitatea sistemului de educație și informație fără resurse materiale, emoționale, spirituale și profesionale nu va cunoaște creștere în valoare.

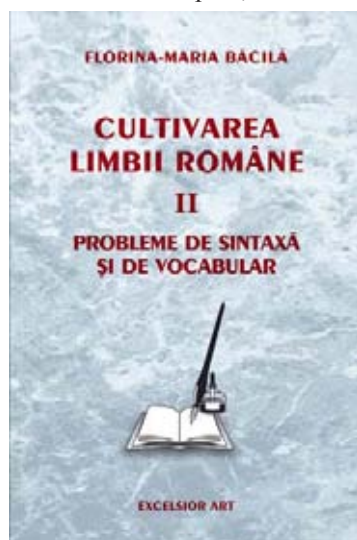
Limba și cultura, știința și tehnica, cu alte cuvinte civilizația, mențin în funcțiune existența umană. Cultivarea limbii, dincolo de conceptul gramatical în sine (apărarea normei literare în vederea corectitudinii exprimării scrise și vorbirii prin sancționarea abaterilor), înseamnă o sumă de sentimente, de valori spirituale. E un fenomen complex,

care atrage un larg cerc de persoane. Nu este anacronic să vezi aici dragostea de limbă, o autentică lecție de patriotism. Respectul față de limbă cuprinde și propria persoană. Poți fi identificat și calificat prin felul cum vorbești.

Cultivarea limbii, necesitate și permanență, se dovedește a fi o problemă complexă. E de datoria specialiștilor să intervină „pe piață”, dar responsabilitatea o au factorii direct implicați în modelarea vorbitorului. E adevărat că individul ca utilizator rămâne să răspundă față de sine. De unde însă atâta conștiință lingvistică, când cultura sa devine un fapt aflat sub loviturile zilnice ale informației, sub presiunea aspră a vieții?!

Gândurile acestea au fost determinate de o carte deosebită. E vorba de *Cultivarea limbii române*, în două volume, *Probleme de morfologie* și *Probleme de sintaxă și de vocabular*, apărută la Editura Excelsior Art, în 2012, de FLORINA-MARIA BĂCILĂ, doctor în filologie, lector universitar la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara, cu un profil științific și didactic bine conturat: „Filologia timișoreană a intrat, nu chiar de mult, în etapa care marchează continuitatea competențelor, printr-o generație mai tânără de cercetători și cadre didactice universitare. Un nume deja emblematic este Florina-Maria Băcilă, cu o carte de vizită adevărind preocupări fervente în beneficiul științelor filologice, cu abordări originale în unele sectoare ale cercetării de gen, contribuind la promovarea unui interes aparte pentru teritorii problematice conexe domeniului.”¹

Termenii de specialitate se fixează într-un

limbaj accesibil, întrucât lucrarea are ca țintă diversitatea celor interesați de problemele de limbă, o destinație clară: elevi, studenți, profesori.

Mecanismul didactic înlocuiește exercițiul gramatical clasic cu cel de tip grilă. Satisfacția comunicării didactice se împlinește în carte prin comentarii care urmăresc educația lingvistică. Un dialog virtual produce explicații, precizări teoretice cu privire la normele gramaticale, ajutând la învățarea „conștientă, logică, argumentată”² a acestora. Explicațiile constituie ceea ce în lecția propriu-zisă numim fixarea cunoștințelor. Competența se întâlnește cu sensibilitatea în vocația profesională. Demnitatea profesională nu e doar o calitate înnăscută, ci dobândită, în parte, prin muncă susținută, prin efort de autodepășire. Se vede clar preocuparea profesorului pentru „creșterea limbii românești” în mintea și sufletul elevului, studentului. Mesajul corect este o continuă experiență de comunicare.

O parte semnificativă din literatura de specialitate se poate vedea prin indicațiile bibliografice (dicționare, gramatici, îndreptare, manuale școlare)³.

Volumul I, după *Argument*, continuă cu precizări terminologice legate de cultivarea limbii, urmate de exerciții morfologice, la care se propun rezolvări și comentarii conform normelor gramaticale, ortografice și ortoepice, conform lucrărilor academice – *Gramatica limbii române. I. Cuvântul, II. Enunțul și Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a, lucrări apărute în 2005.

Spațiul mare acordat aspectului corect, altfel spus, literar pleacă de la cauze. Ignoranța negării valabilității normei literare în realizarea mesajului se leagă și de starea jalnică a „modernizării” învățământului românesc. Epatarea se susține și prin mass-media. Vorbitorul imită. Despre snobism n-are rost să mai vorbim. Rezolvările și comentariile la formele corecte, la greșeli se bazează pe un material de limbă impresionant, oferindu-se o perspectivă amplă asupra respectării normei și sancționării abaterii de la normă.

Volumul al II-lea urmărește importante probleme de sintaxă: acordul și anacolutul. Problemele de vocabular cuprind sinonimia, antonimia, polisemia, omonimia, paronimia, unitățile frazeologice, pleonasmul și contradicția în adaos.

Un interes deosebit se acordă vocabularului, unde dinamica exprimării antrenează elementele jargonului actual, încât chiar e bine să ne întrebăm „ce limbă vorbim” (I. Coteanu).

Printr-o asemenea lucrare se câștigă apreciere, considerație și se impune modalitatea practică de a înțelege problemele prin care trece exprimarea.

Cartea aceasta îmi amintește un adevăr: *iubirea limbii neamului*. Patriotismul nu este o valoare perimată. Cartea este o chemare la responsabilitate, chemare care se sprijină pe competență.

Omul are câteva valori la care trebuie să țină cu datorie sfântă. Între aceste valori pe care le avem și care îmi aparțin cât timp trăiesc, câtă vreme mă exprimă, covârșitoare prin importanță este limba.

Dorit ca titlu, versul lui Tudor Arghezi „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris” devine atitudinea mea față de o contribuție fascinantă la cultivarea limbii.

CONSTANTIN TEODORESCU
Kitchener – Canada

Note:

1. Ionel Bota, *Miracolul sau povestea unor întâlniri*, în revista „Almăjana” (Bozovici), anul XIII, nr. 3-4 (41-42) / 2011, p. 43.
2. Florina-Maria Băcilă, *Cultivarea limbii române. I*, p. 11.
3. Vezi *Bibliografie selectivă*, în volumul al II-lea: *Cultivarea limbii române. Probleme de sintaxă și de vocabular*, p. 163-167.

ÎNTÂLNIRE CU *ALMĂJANA*

Reșița, martie 2013

MARIN PEDA ȘI MUZICA ROMÂNEASCĂ

Perăscolitorul Marin Preda l-am cunoscut la Mogoșoaia, în străvechiul palat al boierilor Brâncoveni. În acest loc, într-o ambianță paradisiacă, precum și la Cumpătul sau la Pelișor, în mirifica cetate Sinaia, multe creații extraordinare s-au mai generat, cu o impresionantă măiestrie, spre cinstea muzicienilor, plasticienilor și literaților români din acel „ev aprins”...

În acest climat, olimpian, Marin Preda mi s-a părut un om intolerant și puțin sociabil. Nu-l prețuia pe genialul Cervantes! A avut mari rezerve pentru mulți scriitori români contemporani, din pricina atitudinii lor politice, iar în acest sens îi amintesc pe Eugen Barbu și Adrian Păunescu; ceea ce nu înseamnă că nu le prețuia opera. Pe Eugen Barbu îl considera „un Céline al literaturii române”..., iar pe Adrian Păunescu, un „maestru al tehnicii componistice de poezie, raportate la rimă și ritm”... Nu-i prea admira nici pe Fănuș Neagu – deși recunoștea faptul după care acesta este un „mare stilist, bolnav de metafore”... – și nici pe Nicolae Breban – cu toate că adesea îi reliefa calitatea de remarcabil constructor și de fin analist al sufletului omenesc. În concluzie: părerile lui Marin Preda evidențiau mari contradicții.

N-a fost, după părerea mea, niciodată răzbunător. Dar ceea ce mi s-a conturat ca fiind foarte important, în toată activitatea lui de mare scriitor, trebuie subliniat: **a adorat țărănul român**, a arborat o tărie de caracter, care nu putea lăsa pe nimeni indiferent, și un vibrant patriotism. În discuțiile noastre se reliefa cele două teze ale sale, asociate țărănilor autohtoni: „în trecut, istoria a avut răbdare cu țărani”..., iar după 23 august 1944, el accentua faptul în virtutea căruia „istoria nu a mai avut răbdare cu țărani”!!! Suferea îngrozitor, simțind că moare această clasă...

Capodopera lui Marin Preda rămâne primul volum din „Moromeții”! Ion Dumitrescu, cel ce a înțeles cu adevărat țărănul român, aprofundându-l lângă Horezu, unde s-a născut, mi-a spus că „primul volum din «Moromeții», ca și «Ion» al lui Liviu Rebreanu sunt creații realizate cu scilpiri geniale”. Ele pun în adevărata lumină „bucuria” și „durerea” vieții de la țară, fără acea „edulcorare de tip sămănătorist”. Gheorghe Dumitrescu îmi accentua că, „prin romanul «Moromeții», Marin Preda ne înfățișează, cu o impresionantă forță emoțională,

sufletul țărănului din vechiul regat.” Dimitrie Cuclin – cel ce sublinia că muzica talmăcește, „narcotizant”, multiple idei și sentimente, totuși reductibile la două – „bucuria și durerea” – punea într-un con de lumină acest dualism estetic și în ceea ce privește capodopera lui Marin Preda – „Moromeții”... Iar Marțian Negrea adora tot primul volum din „Moromeții”, socotindu-l o „frescă a vieții din lumea satului românesc... Dacă Liviu Rebreanu ne-a prezentat, cu o forță telurică, sufletul țărănului din Transilvania, Marin Preda a făcut același lucru, dar referindu-se la acela al săteanului din vechiul regat. Cei doi mișcători scriitori se completează, păstrând proporțiile, ca și Bach și Beethoven. Din nefericire – nimeni nu

ia o atitudine față de moartea țărănimii, devenită o clasă crepusculară”...

Am recitat, de foarte multe ori, fragmentul din „Moromeții”, asociat „tăierii salcâmului”... M-a cutremurat!! Este o pagină realizată cu geniu!!! După moartea prozatorului – „cel mai chinat dintre pământeni”... – am citit o mișcătoare poezie a lui Adrian Păunescu, scrisă în memoria marelui dispărut; inspirat de conținutul și forma ei, conturată cu o indiscutabilă măiestrie, am compus o cantată – **In memoriam Marin Preda** – alcătuită din trei părți; un „preludiu” evocator, un „interludiu” dinamic, conceput sub formă de dans rustic, și un „postludiu”, ce are baza o artă sonoră de tip neobizantin. După cele două părți instrumentale se desfășoară o piesă pentru cor și orchestră, în care mi-am propus să talmăcesc versurile sublime ale lui Adrian Păunescu, cu finalul atât de tragic, în virtutea căruia, prin moartea scriitorului, aniversat de veșniciei, „moare clasa țărănească... a doua oară”!!! Am obținut – prin vot secret, în unanimitate! – premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, pentru lucrare. La Radio trebuia să se prezinte, în primă audiție, acest opus al meu, sub conducerea maeștrilor Paul Popescu și Aurel Grigoraș, în fața corului și a orchestrei respective. Însă s-au găsit „culturnici” – care, din păcate, și în zilele noastre, sunt în fruntea bucatelor... – să-i semnaleze întâistătorului Radiodifuziunii – Al. Ionescu – „spiritul dușmănos al poeziei lui Adrian Păunescu și caracterul religios – deci

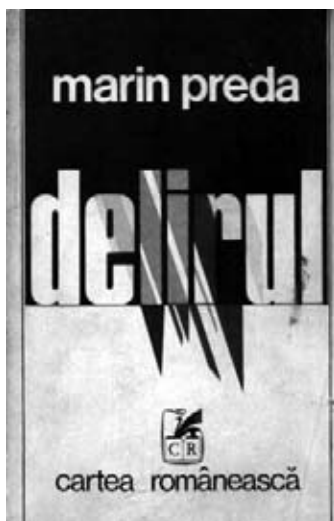

«anticomunist» – al muzicii”... Curajosul om de bine – Al. Ionescu – a decis ca lucrarea să se prezinte în concert, pe răspunderea sa. Rezultatul: unul din marile mele succese

componistice! Nu pot să nu susțin că adevărați „oameni între oameni”, din acel „obsedant deceniu” – cum l-a numit Marin Preda – au fost și unii, precum Al. Ionescu – poreclit și „Ionescu duru... cel drept”... – cel care nu s-a sfiit să spună: „Radioteleviziunea trebuie să fie un focar al adevăratei culturi”... Sub el s-a făcut filmul „Oedip” de Enescu, în regia regretatei Olimpia Arghir – o realizare incontestabilă, în opoziție cu penibila regie, la aceeași capodoperă, a domnului Andrei Șerban. Și câte alte realizări mai pot fi menționate! S-ar putea să greșesc, dar aceasta este părerea mea și a majorității oamenilor de cultură din țară.

Revenind la Marin Preda – regret că această cantată a mea nu a putut fi ascultată de dânsul. Ce-aș mai putea spune?... Opera lui Marin Preda semnifică, pentru mine, „senzația unei limpezimi supreme și a unei supreme energii”...

DORU POPOVICI

POEZII DE TRAIAN VASILCĂU (TRAIANUS) – BASARABIA

TRAIAN VASILCĂU (TRAIANUS) „a răsărit”, la 2 aprilie 1969, în satul Vișoara, raionul Edineț, Basarabia. A absolvit Facultatea de Istorie și Etnopedagogie a Universității de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Este președinte al Societății Culturale „Pasărea Phoenix”. Membru al Uniunii Scriitorilor din România și Moldova. Director al proiectelor: *Dicționarul*

scriitorilor români contemporani de pretutindeni și Antologia poeziei românești în mileniul III (în lucru). A editat 39 de cărți la Chișinău, Iași, Alba Iulia, Craiova, Timișoara, Arad, București și Ottawa. Maestru în Artă.

Cîntec pentru dacii noștri (variantă)

Dacii nu se dau pe bonuri, dacii noștri nu se vînd,
Nu-i mai prognozați în roluri astăzi, mîine și oricînd.
Dacii nu se dau valută, nici pe lei nu se mai dau,
Sunt o stirpe absolută, cum cîndva, demult, erau.

Dacii nu-mblînzesc orașe, ei numai în sate mor,
Cu trecut bolnav în oase, încă mai au viitor.
Dacii merg spre niciodată, dacii plîng în nicăieri,
Să mai nască înc-o dată țara lor din zi de ieri.

Dacii noștri-și sorb tîria de prin cronici și mereu
Dau în leagăn România ca pe-un unic Dumnezeu.
În zadar voiți a-i smulge, în zadar mitraliați,
Dacii nu pot fi nicicum din țara lor concediați.

Dacii nu se dau pe pîine, nici pe vin cu prea mult
rost,
Dar sunt încă convertibili, precum pururea au fost,
Niciodată-n tron sus-pușii și nîcîcînd fiind barbari,
Dacii noștri sunt martirii libertății noastre mari.

Dacii nu se dau pe credit, pentru ei nici bănci
n-avem,
Dacii noștri n-au probleme, știu, la sigur, că suntem.
Dacii sunt doar dacii noștri și numai astfel vor fi,
Visul lor și-acum rămîne visul nostru-n orice zi.

O, doar ei ni-s grea valută, și-s valuta cea mai grea,
Neam din loc să nu-i strămute pe sub nici o altă stea.
De la daci să-nveți trăirea, de la daci să-nveți să
mori.
Vai de țara ce nu-și are dacii ei nemuritori!

Un gând pentru Mihai...

Mihai Viteazul n-o să-și vîndă țara,
El are-o țară și o cinste doar,
Iisus a pus în el potir cu har
Și-l cheamă-n cer să-i dea îmbrățișarea.

Mihai Viteazul n-are cînd muri,
Zidit în noi, trimite, să-l răzbune
Statornicia propriului nume,
Care minciunii nu s-o ploconi.

Mihai Viteazul strigă-n ochii mei,
Îi este strîmt, va evada din mine
Să-și caute oștenii sub coline,
Cerule va fi țesut cu nouri gri.

Jertfit de frații săi, c-așa ni-i firea,
Ieșind din umbra propriului mit,
El își așteaptă-n ceruri mîntuirea
Și în românii care n-au murit!

Blestem actual

Foaie verde, noroc n-are
Soarta mea ce-n van o port.
Țara noastră-i de vînzare,
Țara noastră-i de export.

S-ar da primului ce are
Bani în pungă, vajnic lord,
Ca o țară de vînzare,
Ca o țară de export.

Ce n-aș da să fiu cel care
Cumpăra-o-aș de tot?
Să nu fie de vînzare,
Să nu fie de export!

Ca să spuneți fiecare
Fiecărui lord netot:
„N-avem țară de vînzare,
N-avem țară de export!”

Psalmul zilei a șaptea

Am totul cît Te am pe Tine, Doamne,
Și n-am nimic dacă Te părăsesc.
Cîmpii de lumînări nesecerate
În ochii-mi duc și tot Te preaslăvesc.

Nevrednic sînt de Tine însuși, Doamne,
Tăcerea mi-i mormînt, pe care-l cresc,
Netrebnicul de mine-s o tînjire
La porți de iad și tot Te preaslăvesc.

Călugăr fără schit, n-am vreo chilie
În inima-mi pentru vreun cînt ceresc.
În leagăn dau mereu tristețea lunii,
Și-am înfiat-o și Te preaslăvesc.

În orice zi mă nasc și mor întruna
Și iar mă nasc să mor și să-mplinesc
Condiția neantului continuu
Pe care-l birui și Te preaslăvesc!

Psalm cu mama

Mama voia să fiu crîng de visare,
Prin care ceru-alunecă, încet.
Dar într-o noapte – nostimă-ntîmplare –
Limba română m-a născut poet.

Tata visa sub ierbi în legănare
Să-i pot cosi tăcerea din brădet,
Dar, lăcrimînd, legitimă mirare,
Limba română m-a născut poet.

De-aceea-i sărut mîna și îi zic:
„Turlă a mea, alunecînd din soare,
Fără de tine n-aș fi fost nici boare,
Nici plop pe deal, nici clopot, nici nimic.”

Invizibilul măreț

Ce-i invizibil e măreț,
Să nu uiți, doamnă Poezie,
Cin' te citește nu te știe,
Cine te uită – n-are preț,
Tot invizibilu-i măreț...

Așa și tu, copil din verbe,
Fii anonim de vrei să fii
Aplaudat de ciocîrlii
Și nu de fețele imberbe,
Care n-au loc în veșnicii.

Psalmul apartenenței la vecie

Părea nimic să nu-mi lipsească:
Aveam arginții sub picior
Și din podgoria domnească
Horea nectarul în ulcior.

Eram ferice ca un rege,
Aveam crăii în orice burg,
Iluzia-mi era pereche,
Păcatul lumii – Demiurg.

Ochii nutreau potire pline
Cu desfătări de umbre reci
Și-n mine cărțile divine
Dormeau noptatic somn de veci.

Părea nimic să nu-mi lipsească:
Nimic din pohtele lumești,
Deși eram un fir de iască
Plutind la curți împărătești.

Și-acum, când port Christos în mine,
Nimic nu am din ce aveam:
Nici avuții, nici conturi pline
Și, totuși, cînt cum nu visam!

Și-s voievod scris de misterul
Îmbrățișării lui Iisus
Și sunt cît sunt una cu cerul
Și nu-i crăie mai presus.

Psalm înflorit

Pentru Flaviu-Lucian

Îngerul Tău, Doamne,
C-o mîină sub cap
Doarme pe pămînt.
Ca o floare a raiului,
În odăjdii de sfînt,

Te caută cu aripile
Încrucișate la piept
Și, găsindu-Te,
Falnic visează.
Îngerul Tău, Doamne,
Lucindă rază,
În brațe-ntîrziate de iarbă
A poposit.
Vecia în mine lucrează.
Simt c-ajunge-oi un psalm fără seamăn
În cîmpia iubirii de Tine-nflorit.

Alt psalm cu mama

Îți tace sufletul, parcă-ar zăcea
În rochia de iarbă-nmormîntat.
La templul lui, biet rob îngenuncheat,
Am poposit să-i spun că voi pleca.

Trăsura Domnului nu e departe,
Iar tu, ca să nu-mi mai pot fi străin,
Ești candelabrul dintre Zi și Noapte
Și eu, de-atîta Cer, flaut devin!

Nins de Cuvinte

Pentru Grigore Vieru

Vîntul cosește zarea de otavă,
Dar în privirea lui foșnesc cocori
Ducînd pe-aripi istoria bolnavă,
Eternitatea-n voi culege flori.

O, el e-un crin pe care-l scapă cerul
Rugîndu-ne să i-l întoarcem cînt.
Deschideți geamul, a-nflorit Vieru,
Frumos ca un poem doinit de vînt.

Din cer se-abate-o mare de lumină,
Zăpada ei începe-a nămeți
Lumea care-a plecat ca o străină
Sub lutul ce învață-a ne rosti.

Arhanghel peste timp va fi izvorul
Prin mănăstiri de iarbă-ngenunchind,
Cuvintele, chemându-și ziditorul
Cu brațele la cer, se acuprind.

Nici o durere nu le mai încântă,
E-o fericire-n zei, iar în copii
Porți nalte se deschid și-atunci cuvîntă
Poetul-crin cu glas de veșnicii.

El printre arbori umblă ca un domn,
În ei îi țes mantale lungi lăstunii

Și-n ochii ce par lacuri de nesomn
Cîntă bătrînul cer la harfa lunii.

Un freamăt de luceferi e în toi,
Un zvon de îngeri îi răsare-n cale,
Poveștile în el cresc taine noi
Și-n vis surd, uitate de-orice jale.

De-acum va fi să fie numai cînt
Și mîine-n zori, trezind oarbe morminte,
La braț mergînd, pămînt lîngă pămînt,
Ne-om duce-n templul său nins de cuvinte.

ANTON GOLOPENȚIA ȘI ALMĂJUL

*E destul de ușor să scoți un om din Almăj, dar, pentru cei care
l-au cunoscut, este imposibil să le scoți Almăjul din suflet!*
(Parafrază după mai mulți autori)

Lucrarea de față nu se dorește a fi o analiză propriu-zisă a corespondenței lui Anton Golopenția, ea avînd la bază doar o parte a scrisorilor trimise sau primite¹. M-am oprit, cu precădere, asupra acelor scrisori care fac referință la Almăj, în speță la Bozovici, localitate unde trăia bunicul dinspre mamă, Anton Staschek², dar, după 1930, și mama sa, Emma Staschek-Golopenția, din care rezultă legătura strînsă, profundă a lui Anton Golopenția cu meleagurile natale.

Materialul epistolar pe care l-am avut la dispoziție ar putea fi împărțit în două categorii: corespondența cu Ștefania Cristescu, viitoarea soție, care poate fi considerată ca un roman de dragoste, dar puternic ancorat în preocupările tinerilor studiosi din perioada interbelică, cu speranțele, cu grijile și preocupările lor, și corespondența cu mama sa (redactată numai în germană³), cu caracter intim, de relație mamă – fiu, axată pe viața de zi cu zi, din care răzbat informații cotidiene și de familie, aparent fără importanță pentru un cititor oarecare. Dar, pentru un

almăjan, care nu poate fi indiferent la aceste date, din corespondența mamei sale sau a unei verișoare – Carmen Ittu⁴ –, rezultă o serie de informații despre unele persoane din Bozovici, din aceeași generație, prieteni, rude sau cunoștințe; printre alții, dintre cei amintiți în aceste scrisori, îi putem exemplifica pe: *Iuliu Străin* (avocat – scrisori din: 1926, 1929, 1930, 1932), *Ovidiu (Vidu) Blidariu* (profesorul David Blidariu – 1926, 1929 – când mama îl informează că dna Blidariu are un fiu), *Anton Letay* (învățător – 1926), *Dănilă Pistrilă* (comerciant – care avea magazinul în casa lui Anton Staschek – 1928), *Romulus Novacovici* (preot și directorul Gimnaziului din

Bozovici – mort în 1929), *Emil Brancovici* (profesor universitar, București – 1930), *Kurt Dragici* (proprietar de ferăstrău – 1930), *Ilie Ruva* (funcționar de bancă și directorul Corului din Bozovici – 1932/1933), *Pavel Dizela* (funcționar/notar – 1932), *Grigore Mihăiuți* (lt. colonel – 1933), *Iosif Armbruster* (profesor – 1933), *Lae Teodorovici* (proprietarul primului grup motor-generator de energie electrică din Bozovici – 1937), *A. Lepsey* (comerciant și rudă/unchi – 1944) etc. O serie de informații se referă la populația catolică din Bozovici, pentru ca, în anul 1937, mama sa să facă o constatare amară: *De anul nou am înmormântat-o pe doamna Gerhard, iar ieri a murit Mullner Balath – încet, încet se duce un neamț după altul.*

¹ Extrase din Anton Golopenția, *Rapsodia epistolară; scrisori primite și trimise de Anton Golopenția (1932-1950)*, vol II. Ediție îngrijită de Sanda Golopenția și Ruxandra Guțu Pelazza, Editura Enciclopedică, București, 2010 (http://sas.unibuc.ro/uploads_ro/1156/191/AG_ST_CRISTESCU1.pdf).

² Thomas Staschek, slovac de origine, a fost profesor la Școala Trivială din Bozovici în perioada 1837-1844. Urmașii lui, ultimul fiind Anton Staschek, s-au ocupat cu comerțul.

³ Mulțumesc doamnei prof. dr. ing. Mihaela Lascu, de la Universitatea „Politehnica” din Timișoara, pentru traducerile din limba germană.

⁴ Carmen Ittu, profesoară de limba engleză, fiica Sofiei – născută Lepși (fiica lui Ludovic și Maria Lepși), născută în 1875 –, își petrecea vacanțele la Bozovici în casa bunicului Anton Staschek – unde se considera *acasă*.

Este interesant că mama îi transmitea fiului și o serie de informații despre situația economică a bunicului, inclusiv informații de natură agricolă; iată câteva exemple: 1929 – *Nimic nou nu s-a întâmplat, am adunat două căruțe de porumb, dovlecii sunt pe cale să se strice, iar porcul provoacă supărare datorită faptului că mănâncă foarte prost.* 1930 – *Taica (apelativ care apare în textul din germană!) a cumpărat deja doi purceluși – unul negru și unul alb. [...] Nu mă simt nici eu prea bine – am adunat tot porumbul de pe câmp și l-am depănușat în două zile stând pe prispa casei. Am reușit să-l pun la adăpost, 67 de coșuri – astăzi sunt ca și bătută – lasă, că o să fie mai bine.* 1932 – *Săptămâna trecută am băgat porumbul în casă; chiar dacă a fost secetă, porumbul s-a făcut destul de bine, probleme avem cu dovlecii, nu prea avem – aș avea nevoie de dovleci pentru că avem doi porci frumoși. Fiecare are deja 100 de kg. În grădină, chiar dacă s-a udat tot timpul, seceta și-a spus cuvântul.* 1934 – *Fân nu avem, fructe și porumb nu s-au făcut – se arată vremuri triste.*

Există și unele informații cu caracter mai deosebit despre Bozovici. De exemplu: în 1930 – *Am fi scris deja duminică – dar ieri seara a fost o furtună îngrozitoare, în două locuri au ars (case, n.n.) – astfel încât am fost prea nervoși ca să putem scrie.* 1934 – *S-a mutat Școala de Arte și Meserii (de la Bozovici, n.n.), la Oravița. Pe 15 începe renovarea cazarmei pentru militari.* 1934 – *În parc, pavilionul a fost împins mai încolo, în locul lui se va pune statuia lui Brătianu. Bozoviciul devine tot mai complet?* 1937 – *Spune-i domnului Popescu (?) că farmacia (de la Bozovici, n.n.) se numește Arpad Frender; iar fabrica, Fromageria Almăj. [...] Aici a înghețat totul, nu se mai poate merge pe stradă, este de-a dreptul periculos – te simți prins în propriul lăcaș.*

Problemele de natură financiară nu l-au ocolit pe tânărul Anton Golopenția; astfel, aflăm dintr-o scrisoare din 1932: *Te-ai dus la bunicul – dar nu i-ai spus în mod expres că toate cheltuielile detaliate sunt următoarele: chiria – 25.000 lei, datoria – 9.000 lei, cărți și mărunțișuri – 6.000 lei, deci în total 40.000 lei. Bunicul a crezut că totul costă 12.000 lei și pe aceia ți i-a dat. A fost foarte surprins atunci când, în ianuarie, ai împrumutat 1.000 (lei, n.n.). Vezi, în felul acesta, îmi provoci neplăceri.*

Iată și câteva gânduri/considerații ale lui Anton Golopenția despre Banat și despre Bozovici: în 1936, viitoarea soție, Ștefania Cristescu, olteancă din Craiova, primește un post de profesor la Caransebeș, dar se pare că era cam speriată de venirea în Banat. Pentru a o încuraja, cu mult humor, Anton Golopenția îi scrie următoarele: *Să-ți povestesc despre Caransebeș. În toamna lui 1918, la 1 septembrie, mama m-a înfățișat la liceul de stat maghiar, la „Gimnazium”, cum îi zicea. Călătorisem o noapte întregă, ca să facem un drum de două ceasuri. În compartimentul neluminat,*

răsunase povestea unui ofițer despre debarcarea lui în China, când cu răscoala „boxerilor”. La prânz, cu lucrurile lăsate la Internatul Grăniceresc, am condus-o, o bucată de drum, pe mama, și am rămas apoi singur, privind în urma trăsorii care o ducea la gară, și pe ea, și pe frate-meu.

Caransebeșul e locul în care am rămas pentru întâia dată singur. O șchioapă de băiat prizărit și cu totul necăjit. Câteodată, mă doseam pe undeva, în clădirea de fostă cazarmă a internatului, ca să plâng oleacă cu gândul la ce fac mama și frate-meu. Alteori ieșeam în târg numai ochi; mi-am cumpărat odată un măr de la un moș în fața primăriei, de câteva ori cărți poștale și mărci. Cozonacul și ce provizii mai adusesem mi-au fost confiscate. Dar băieții din internat erau buni. Statul de vorbă cu ei te făcea să te simți ocrotit. Știu acum că ei aveau (în jur de, n.n.) 15-16 ani; pe atunci îmi păreau fără vârstă și neasemuit (deosebit, n.n.) de la locul lor, (precum, n.n.) și de deprinși (învățați, n.n.) cu trăitul.

La mijlocul lui octombrie a venit gripa, școala a fost închisă și eu m-am întors la Orșova. În primăvară, ținutul a devenit românesc, iar noi ne-am mutat la Cluj.

Am trecut de câteva zeci de ori prin gara „Sebeșului” – așa îi zicem noi, grănicerii – capitalei noastre. Prin oraș, m-a zburat odată o mașină, fără oprire. Mi-a rămas în amintire, (orașul, n.n.) mare, văzut cu ochi de mărunțel. Gara e tare departe de „centru”; acesta-i cu parc, cu monument, cu câteva străzi cu case cu două rânduri, „corso”, cinematograful (pe vremea mea rula „Quo vadis?”), „catedrală” a Episcopiei. Mândria caransebeșenilor – Teiușul; livezile cu meri și casele de vară ale celor mai înstăriți.

Dealuri în jur, munții aproape. Iarna se face schi pe „Muntele Mic”. Țara Hașegului și Sarmizegetusa sunt de ajuns (La... poți ajunge, n.n.) cu niște trenuri-miniatură.

Locuitorii, ca-n Ardeal. Adică ceva șvabi, ceva unguri, ceva bănățeni. Șvabii nu-s curat nemți și bănățenii nu-s curat români. Casele „bănățenilor”, pe dinăuntru nemțești: formalismul rigid al burgheziei apusene. Numai tații de familie au nota „naționalistă”, lecturile clasice ale conducătorilor dinainte de război au acționat numai asupra lor.

Și acum o parte din băieții născuți în ținutul nostru sunt trecuți să-și facă armata la Caransebeș. S-ar putea să fii tunar și eu la Sebeș.

Nu-ți mai face inimă rea, Ștefania! La mai rău (în cazul cel mai rău, n.n.), vei cunoaște timp de un an bănățenii. Țăranii de pe ținutul Graniței nu-s „bănățeni” în înțelesul de mai sus. Sunt un fel de olteni. S-au vânturat de atâtea ori de o parte și de alta a „coridorului (de graniță, n.n.)”, încât e greu să găsești mănunchiuri de teren (?) de graniță pe munții Cernei. Vei fi acasă. Îți vor veni ceva copile de prin locurile

noastre, tu le vei nota fonetic „patois”-ul (patois [franceză] = dialect, n.n.). Câteodată, te vei duce la cafea la „colege”. Titulară, cu postul asigurat, vei fi socotită partidă bună și va trebui, o dată, de două ori, să spui discret unei cucoane, prea activ hotărâtă, să nu te lase să-ți „trăiești traiul așa singurică”, că ce-i al tău îi pus deoparte. Apoi vestea se va răspândi cu încetul, iar tu vei trăi liniștită. Vei avea o cameră frumoasă. Cald, cărți. Îți vei face ceai, vei avea biscuiți într-o cutie, ceva ciocolată într-o bonbonieră. Și, câteodată, vei încerca mulțumirea omului care a răzbit. Câteodată, se va ivi „Cătina”, săraca (probabil o cunoștință, n.n.). Se va topi privindu-te și va bea ceai bun, dacă îi vei da. Înainte de asta însă, să vorbești cu profesorii. Și cu Neamțu. Despre ce face el la iarnă, că-i și el cu capacitate, și despre Caransebeș, că-i crescut acolo (nu e însă neam de Grăniceri, ci ceva fâgărășan pripășit pe la noi).

Măi omulețul meu drag, nu te mai speria tu așa, acum, când stăm să ajungem la malul celălalt! În toamna lui 37 o vom scoate-o noi la cale să fim la București, dar pentru asta e nevoie să purtăm grijă de acum. Între altele, să vorbim cu profesorul și, dacă el se sperie la gândul de a-și pierde colaboratoarea cea mai asiduă, se (va, n.n.) face luntre și punte și rămânem la București.

Ce însemna, pentru Anton Golopenția, Bozoviciul și Almăjul, crez secundat de un puternic accent educativ în care își afirmă opiniile, ideile, convingerile și dorința sa de realizare, putem constata într-o scrisoare adresată mamei sale, pe care o redăm integral:

13 Februarie 1934

Dragă mamă,

De mult nu m-a mișcat o scrisoare atât de tare, în care am vești despre îndrăznețul Taica și în care am primit cuvinte pline de dragoste de la tine. De abia acum, când o oarecare liniște s-a instalat, după ce ultimii ani au fost deosebit de agitați, multe lucruri au început să-mi fie clare.

Eu am pășit în felul următor: nu am avut timp, zi după zi, an după an, să îmbătrânesc. Acum câteva luni, eram un tânăr de douăzeci de ani uitat de lume, ca, mai apoi, să conștientizez că sunt stăpânul celor 25 de ani de viață care au trecut.

La vârsta maturității, începi să îți dai seama că în viață există o regulă, o lege care o guvernează, tinerețea îți recunoaște propria ființă pe care o trimite în lume și printre străini, renunțând la protecția de care poate aveați parte.

Începi să înțelegi că, la rândul ei, fiecare generație tânără, în mai mare sau mai mică măsură, se crede mai îndrăzneată și mai puternică decât generația anterioară

ei. Nu este însă suficient să ai gânduri mari și cerințe dificile neapărat de îndeplinit pentru a ști sigur că nu ți-ai irosit viața.

Totul izvorăște dintr-un echilibru permanent, între slăbiciune și putere, între prudență și îndrăzneală. Din tine și peste tine, poți cu greu să răzbați în viață în timpul care îți aparține. Din momentul în care recunoști acest lucru, vei deveni mai înțelegător cu ai tăi și cu toți ceilalți oameni. Se știe

că nu poți reuși tot ceea ce ți-ai propus, oricât de bune ar fi intențiile, se știe că, pentru a putea obține ceva, trebuie să stabilești o strategie și să te îngrezești, ceea ce ne arată că, pentru a obține ceva, totul are un preț și trebuie câștigat prin luptă. Sunt, de asemenea, om și devin mai omenos și plin de înțelegere pentru tot ceea ce înseamnă soartă.

Nu că mi-aș fi pierdut curajul. Totul a pornit dintr-o bravadă tinerească, care dorea totul și, de fapt, doream să construiesc singur ceea ce unui om singur îi stă la dispoziție a face doar într-o viață.

Aici, în străinătate, simt locul de baștină mult mai aproape, niciodată **acasă**⁵ nu am resimțit așa. Elementul de legătură este locul unde îmi simt rădăcinile. **Nu există nimeni care să iubească Bozoviciul și toată zona așa cum o iubesc eu. Tinerețea de aici, între ziduri înalte, este foarte singuratică față de cercul liniștit, casa și pământul nostru** (sublinierea noastră). Astfel, am învățat să apreciez întoarcerea lui Taica din lume. Ar fi devenit mult mai bogat altundeva, noi însă am fi fost săraci și părășiți.

În această stare mă găsesc eu acum. Cred că mă simt bine. Treaba începe să meargă și sănătatea și bunăstarea îmi sunt bune.

Semestrul agitat de iarnă tocmai s-a terminat. Se preconizează că nu voi petrece semestrul de vară aici. Hotărârea va fi luată săptămâna viitoare. Poate că va fi chiar în Königsberg, din Prusia de Est, unde am fost la 1 Mai. Despre aceasta însă, altă dată.

O interesantă afirmație legată de politică apare într-o scrisoare adresată soției în 1937: Noi n-am vorbit până acum, mai niciodată, despre atitudinea noastră față de cele ale nației, n-am făcut politică cum se (s-ar, n.n.) zice. Eu, deși sunt un contemplativ care poate fi cel mult plănuitor, am comprehensiunea și respectul acțiunii de conducere a nației. Nu mă împiedic de neajunsurile ce-i sunt nelipsite. Nu vreau să fac știință pentru știință, ci știință utilă nației și, dacă aș putea ajuta toate inițiativele care au în vedere mai buna integrare a nației, aș lucra în cadrul tuturor.

Cu toate acestea, marele sociolog, neimplicat în

⁵ Se pare că, la vânzarea casei bunicului de la Bozovici, în 1947, casă arsă parțial în timpul războiului (etajul), Anton Golopenția s-ar fi opus – după spusele cumpărătorului.

politică, este arestat de organele comuniste. Redăm un fragment, scris cu amărăciune, dar și cu o ironie tristă, dintr-o scrisoare transmisă din închisoare soției sale, în anul 1950: *O rog pe mama să mă ierte pentru necazul acesta, pe care i-l fac la bătrânețe, și pe copii să mă ierte*

că nu sunt acasă, ca să facem excursii duminicile. Am fost neascultător și eu, și m-a scos Republica la colț, și mă cheamă și la cancelarie.

Las alte comentarii pe seama cititorilor!

Prof. dr. ing. ALIMPIE IGNEA

POVESTEA UNEI FOTOGRAFII

Bunicul meu, Ioan Geția, a servit ca preot militar ortodox (*Feldkurat*), în timpul Primului Război Mondial, în cadrul Regimentului 61 de Infanterie din Timișoara (K.u.K. I.R.61). A însoțit regimentul până la sfârșitul războiului, fiind alături de soldați în prima linie, fapt pentru care a fost decorat cu Crucea Militară de Merit pentru clerici. De la bunicul meu mi-au rămas fotografiile făcute pe front, legate de regimentul sub al cărui drapel a servit. De asemenea, o parte dintre memoriile din război le-a publicat în revistele editate de Episcopia Timișoarei. Despre una dintre fotografii este vorba în acest articol.

Regimentul 61 făcea parte din Armata a 6-a și toți preoții militari ortodocși ai acestei armate erau subordonați protopresbiterului Pavel Boldea. În vara anului 1916, Regimentul 61 se afla pe frontul italian (San Grado di Merna), iar Cartierul General al Armatei a 6-a era staționat la Laibach-Ljubliana. În urma intrării în război a României, situația în cadrul regimentului era foarte încordată datorită faptului că sub arme serveau militari din toate etniile ce conviețuiau în Banat. În acest context, mai mulți preoți militari au fost convocați de protopresbiterul Pavel Boldea (în centrul fotografiei, pe scaun) la cartierul său general. Printre aceștia au fost bunicul meu, Ioan Geția (primul din dreapta în picioare), Romul G. Ancușa, Cornel Panciovan, Ioan Vida, Coriolan Buracu (al treilea din dreapta în picioare), Iosif Drăgoi și doi preoți sârbi. Această întâlnire a fost evocată de bunicul meu într-un fragment din memoriile sale publicate în *Calendarul românului pe anul dela Hristos 1938*, anul XLX, Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, Caransebeș. Este remarcabil faptul că acolo au fost împreună doi mari fii ai Almăjului: Pavel Boldea, deja o figură marcantă, și Coriolan Buracu. Personalitatea

și caracterul puternic al preotului Pavel Boldea este prinsă foarte bine de către bunicul meu într-un fragment din evocarea acelei întâlniri, într-un moment foarte tensionat, pe care o voi reda în încheierea acestei succinte prezentări:

... Stăpân pe voința de a avea cu ori și ce jertfă ceva, era singură conștiința bătrânului de origine grănicerească, fiul Borlovenilor, almăjan, Pavel Boldea. Stăpânit de fruntea înaltă, ușor înclinată înapoi spre trecut, ca spre izvorul de unde a plecat, cu fața încadrată de barba ușoară albă și tunsă, înfipt în ceașa groasă crescută din trunchi ca dintr-un gorun secular, figura de Iovan Iorgovan, în care privegheau fără somn două lumini de ochi scânteietori și cârmuia mintea ageră, avea, Doamne, voința necutremurată de nici o vijelie. Din tot vâlmășagul serii aceleia ce nu se poate descrie, contururile cele mai curate s-au păstrat în jurul acestei figuri, peste care imaginația noastră a mai crescut plete dezordonat aruncate pe umerii lași ca un munte și a crescut și barba, ca să vedem pe Dacul, care mai bine vrea să sufere pe ruina bunurilor sale, decât să primească fericiri din altă parte, moare în cetatea visurilor sale și nu-și părăsește ființa sub strălucirea nici unui onor străin de firea sa...

Din mulțimea ce zace pe pasiuni și pe plăceri, se ridică, se înalță, ca un stejar încărcat de vremi, figura șefului nostru. Stă puțin rotunjindu-și privirea de vultur, ca de la înălțimea sufletului său să vadă tot ce mișună prin adâncuri. Primește cu afibilitate nobilă onoruri care i se întind și pleacă cu mișcări care trag după sine tot ce simte și bate în ritmul dirijat de protopresbiterul bănățean și grănicer, Pavel Boldea.

PAVEL GEȚIA

Note:

Ioan Geția – *Amintiri din război*, apărute în *Calendarul Românului 1938*, Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, Caransebeș.

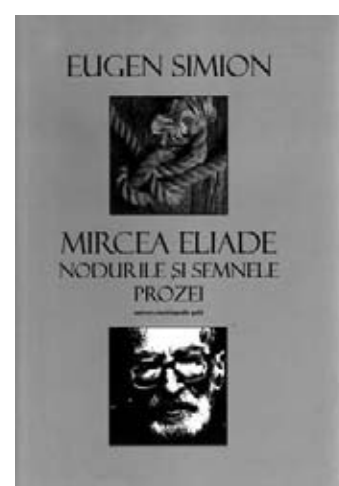
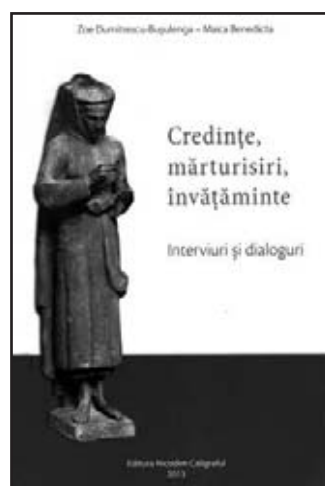
61 *In Waffen, Kriegsalbum des K.u.K. Infanterie Regiments Nr. 61, 1914-1917*, Budapest, 1918.

Pavel Geția – *Protopopul iconom stavrofor Ioan Geția (1887-1965)*, „Învierea”, anul XXIII, nr. 3 (537), serie nouă, septembrie 2012.

SEMNAL EDITORIAL

Scrisorile de felicitare ale Casei Regale adresate academicianului
PĂUN ION OTIMAN

pentru apariția celor două cărți de mai sus, precum și Brevetul prin care i se conferă Ordinul
Coroana României în grad de Ofițer pentru prestigioasa activitate științifică și profesională.

MONOGRAFIA LOCALITĂȚII PRIGOR

de PAVEL PANDURU

Într-un posibil manual de limba română s-ar putea cuprinde, la capitolul DESCRIEREA, un fragment din „Monografia localității Prigor” (Editura Timpul, Reșița, 2000), de Pavel Panduru: „În partea de sud-vest a României, acolo unde Carpații îngenunchează la Dunăre, între masivul Semenicului la nord și Munții Almăjului la sud, se află depresiunea Almăjului – o adevărată «cetate naturală».

La intrarea dinspre nord-est în «Țara Almăjului», constituind parcă ultima poartă, se află localitatea Prigor. Așezată pe apa cu același nume, acolo unde Munții Almăjului își dau mâna cu Semenicul, cu orientarea generală de la vest la est, vatra satului are forma unei pâlnii larg deschise înspre lunca Nerei...”

Fragmentul citat ne trimite cu gândul spre „România pitorească” a lui Alexandru Vlahuță. Autorul îmbină, în monografia Prigorului, stilul științific (o bogăție de date privind istoricul, cadrul geografic, statistici despre populație, viața economică, viața culturală și sportivă) cu cel beletristic (descrierea și narațiunea fac o lectură plăcută și nu una rece, dată de „lumea cifrelor, a datelor”).

„Cartea poate fi un **model** pentru întocmirea monografiilor altor localități din Almăj” și de oriunde de pe harta României. Fiecare capitol cuprinde o listă bibliografică cu lucrări de referință. Astfel, „Vechimea așezării și atestarea documentară” (p. 11-27) face trimitere la 79 de note bibliografice.

Pavel Panduru, un dascăl de marcă al județului Caraș-Severin, și-a făcut datoria de fiu al satului, de „luminător” și „din ardoare către «neamul» său” a pus osteneala... și „a dat la iveală” o oglindă a Prigorului de ieri și de astăzi.

Format la Universitatea din Cluj, originar din Putna almăjană, Pavel Panduru s-a reîntors la „cuib”, pe care nu l-a mai părăsit pentru alte locuri mai călduțe. La școala unde a muncit o viață, profesorul de istorie a fost apreciat „pentru munca de administrație și conducere a actului didactic.”

„Preocuparea pentru cercetarea istoriei locale s-a concretizat într-un

foarte mare număr de studii, susținute la sesiuni de comunicări din județ sau publicate în diverse reviste din Banat” (cf. coperta a IV-a, „Monografia localității Prigor”).

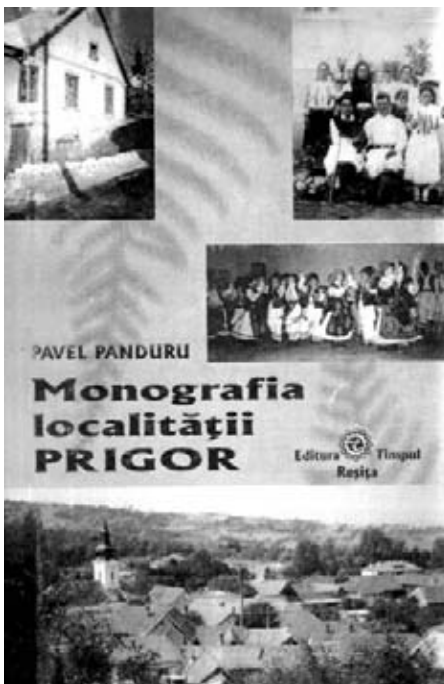
Capitolul „Viața culturală” („Port și obiceiuri”, „Nașterea”, „Nunta”, „Moartea și înmormântarea”, „Datini de obârșie agrară”) cuprinde o sintetică monografie folclorică a zonei.

Sufletul țăranului almăjan este topit în doinele și baladele, în cântecele preferate și la Prigor, „unde cântecul era peste tot” (p. 163). Bucurie și necaz, împliniri și neîmpliniri, satirizarea unor obiceiuri urâte ca lenea, răutatea, cruzimea, viața grea a „stânjenarilor”, viața de chin a femeii sunt teme și motive în tot complexul și „simultaneitatea lor literară, muzicală și etnografică” (p. 165). Ele „au fost purtate de la sat la sat de către ciobanul care-și conducea oile, țăranul care-și ducea produsele la târg, cătanele care au colindat Europa cu prilejul deselor războaie” (p. 165).

Ca într-o „cronică de demult”, în cartea lui Pavel Panduru sunt amintite nume de „oameni care au fost”, au lăsat urme în lumea satului, sunt „icoane” pentru generația tânără.

Fost director de cămin cultural, instructor de formații artistice, Pavel Panduru consemnează, se mândrește cu rezultatele de frunte obținute la manifestările culturale, școlare și cele sportive izbândite de locuitorii Prigorului de-a lungul vremurilor (p. 189-191).

Cronica satului se încheie cu o „Scurtă istorie în imagini”. Fotografii de epocă („Salutări din Prigor, 1908”; „Prigor – vedere panoramică”; „Familii în haine de sărbătoare”; „Hanul Hașca, 1840”; „Case grănicerești din Prigor”; „Interior din casa primarului Petru Floca, 1890”; „Școala veche construită la 1830”; „Fanfara din Prigor, 1930”), personalități ale Almăjului („Preotul și ofițerul Coriolan Buracu”; „Violonistul Ion Stan”; „Învățătorul Iosif Toader”; „Căpitanul Ruja Constantin”; „Sociologul Anton Golopenția”; „Telegrafistul Simion Floca”), școala și generațiile de elevi, activități culturale și sportive („Fanfara de la Prigor, 1930”; „Corul școlii,

1975”; „Ansamblul artistic al școlii, 1981”; „Echipa de gimnastică”), istoria de pe la începuturi („Ciocan neolitic și cioburi cu inscripție romană”; „Registru topografic și alte documente austriece privind situația comunei Prigor”) fac din „Monografia localității Prigor”, de Pavel Panduru, o carte-document, o cronică de ieri și de astăzi,... o carte necesară pentru toți cei care vor să afle de unde venim, ce am fost și cine suntem.

IOAN-NICOLAE CENDA

ELEVII LICEULUI „EFTIMIE MURGU” BOZOVICI, PREMIAȚI LA FAZELE JUDEȚENE ALE CONCURSURILOR ȘI OLIMPIADELOR ȘCOLARE, 2012/2013

ISTORIE:

CLASA a IX-a

OFTĂ IOȚIANA ICOANA (III), PÂRCIU PAVELINA (M),
CARBAN VASĂI ANDRADA (M)

CLASA a X-a

MARIȘESCU CRISTIAN (M)

CLASA a XI-a

OFTĂ TABITA IONICA (II), ȚUNEA DORIANA (M)

CLASA a XII-a

SURULESCU ILIE (II)

Îndrumător: prof. PAVEL NEGRU

LIMBA FRANCEZĂ:

CLASA a X-a

IANCU MARA TIMEA (I)

CLASA a XII-a

MARIN LIDIA MĂDĂLINA (I)

Îndrumător: prof. FLOAREA-ANA ȚUNEA

CLASA a XI-a

CHERA PATRICIA (M)

Îndrumător: prof. SIMONA-SOLOMIA NEGRU

* Cele două eleve clasate pe locul I au participat la faza națională a concursului.

LIMBA ROMÂNĂ:

CLASA a X-a

IANCU MARA TIMEA (II)

Îndrumător: prof. ILEANA ALMĂJANU

MATEMATICĂ:

CLASA a XI-a

ȘTEFAN ANA (M)

CLASA a XII-a

CURESCU ELENA (III)

Îndrumător: prof. GEORGE PASCARIU

* Cele două eleve au participat la faza interjudețeană a concursului „Traian Lalescu”.

FIZICĂ:

CLASA a IX-a

MARIN MIHAELA (M)

CLASA a XI-a

ȘTEFAN ANA (III)

Îndrumător: prof. DORINA ȘUTA BOLDEA

ȘTIINȚELE PĂMÂNTULUI:

CLASA a XI-a

BRUTARIU MĂDĂLINA

DERLEAN IOZEFINA

Îndrumător: prof. DORINA ȘUTA BOLDEA

GEOGRAFIE:

CLASA a XII-a

JURCA ION (II)

Îndrumător: prof. LAZĂR ANTON

TIC:

CLASA a IX-a

MARIN NICU (II)

STROCA ANDREI (M)

Îndrumător: prof. SORIN ȚUNEA

SPORT:

TENIS DE MASĂ

CLASA a XI-a

MIREA MIREL (II)

ȘAH

CLASA a XI-a

BIHOI IONUȚ (III)

CLASA a XII-a

JURCA IOAN (M)

FOTBAL

ECHIPA LICEULUI „EFTIMIE MURGU” (M)

Îndrumător: prof. NICUȘOR VOIN

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA FRANCEZĂ – 2013

Anul acesta am avut ocazia să particip, din nou, pentru a doua oară, la faza națională a olimpiadei de limba franceză, care, spre marea mea bucurie, s-a ținut într-un oraș plin de istorie situat tocmai în celălalt capăt al țării – Focșani, reședința județului Vrancea. Am ajuns în această etapă datorită pregătirii intense de care am beneficiat alături de doamna profesoară Floarea-Ana Țunea și de profesoara din școala gimnazială, doamna Felicia Boba, cărora trebuie să le mulțumesc pentru eforturile depuse ce m-au propulsat printre cei mai buni 40 de elevi ai țării la această disciplină și prima din județul meu.

După două luni de pregătire intensă, am ajuns, în sfârșit, pe data de 1 aprilie, să mă aflu în trenul ce mă ducea spre București, apoi spre Focșani. Eram fericită, deoarece nu eram singura din Valea Almăjului, la această olimpiadă participând și eleva Școlii din Bănia, Bianca Popistaș, și colega mea mai mare de liceu, Mădălina Marin. Ne aștepta o călătorie de aproximativ 12 ore alături de doamna profesoară care ne însoțea, Simona Hînda, și ea profesoară în Țara Almăjului. Emoțiile erau destul de mari, atât pentru proba ce urma peste două zile, cât și pentru șederea într-un ținut total necunoscut. După un drum cu trenul nelipsit de

incidente, am ajuns, în final, în Țara Vrancei, fiind primiți cu cea mai mare ospitalitate, încă de la primii pași, de către profesorul de acolo responsabil de grupul nostru.

Condițiile au fost mult mai bune decât speram, organizatorii au avut grijă și de cel mai ne semnificativ detaliu ca să facă vizita noastră cât mai plăcută. Spre deosebire de anul trecut, acum am fost cazați la hotel, chiar în plin centru, în superba Piață a Unirii. Nu am putut sta o clipă, organizatorii pregătindu-ne câte ceva de vizionat în fiecare zi, cum ar fi teatru, film sau spectacole de muzică modernă, religioasă ori africană. Am avut și ocazia deosebită de a vizita Mausoleul de la Mărășești, construit pentru eroii ce și-au sacrificat viața pentru patria noastră în Primul Război Mondial.

Cât despre olimpiada în sine, tot ce pot să spun este că atmosfera aceea de competiție s-a resimțit în fiecare moment până la aflarea rezultatului. Subiectele au fost destul de dificile, concepute în așa fel încât să facă o departajare clară a participanților. Odată cu această experiență inedită am aflat că acei elevi care reușesc să atingă performanța de a fi campioni naționali sunt tineri la fel ca noi, cu aceleași obiceiuri, interese, dar cu mult mai multă pregătire și axare pe domeniul limbii franceze. Îmi vine foarte greu să cred că pot ajunge la un nivel așa de înalt al pregătirii, dar sper să reușesc măcar să obțin un loc destul de bun, dacă voi mai avea oportunitatea să iau parte la această competiție.

În final, tot ce pot spune e că le sunt foarte recunoscătoare tuturor celor care m-au sprijinit să ajung aici, deoarece am avut o mulțime de lucruri bune de învățat din această experiență inedită. În primul rând, mi-am îmbunătățit cunoștințele de limba franceză, apoi am avut ocazia să concurez cu cei mai buni elevi din România, am vizitat o mică parte din superba Moldovă, am cunoscut copii din toate colțurile țării și, nu în ultimul rând, am avut ocazia să fiu participantă la un concurs atât de important și la un nivel așa de înalt. Tot ce sper este

ca anul viitor să fie măcar la fel de bine ori și mai bine. E nevoie de multă muncă, pasiune și încredere să ajung încă o dată la această performanță, căci efortul este compensat îndeajuns.

În viitor mă voi ghida după motto-ul acestei olimpiade: „Le succes n'est pas un but, mais un moyen de

viser plus haut.” – Pierre de Coubertin („Succesul nu este un scop, ci un mijloc de a ținti mai sus.”), cu speranța că voi reuși să mă autodepășesc.

MARA TIMEA IANCU, clasa a X-a, Uman
– Liceul „Eftimie Murgu” Bozovici –

ANI DE LICEU (IV)

Dintre anotimpuri, vara mi se părea cel mai bine-venit. Când ești elev, grija învățatului este pe primul loc și, orice s-ar spune, nu este nici ușoară, ba nici chiar plăcută. Asta făcea ca data de 15 iunie să fie explozia noastră de bucurie și libertate. Ne risipeam care încotro pentru trei luni de zile, în tabere, excursii, dar, mai adesea, familia ne implica în treburile gospodăriei. Inevitabil, venea mijlocul lui septembrie și începeam un alt an școlar, cu grijile lui, însă și conștienți că ne pregăteam viitorul. Pot să spun că am avut dascăli de calitate la toate materiile, care știau până unde să meargă cu severitatea sau amabilitatea, fiecare lăsând o amprentă în devenirea noastră, chiar dacă, uneori, inaparentă.

Nu o s-o uit pe profesoara de desen, dna **Margareta Verendeanu**, foarte drăguță, dar și pișcătoare cu vorba. Ne-a făcut să ne însușim temeinic figurile geometrice, văzute din orice poziție. Folosea des liniarul la palmă, cel mai adesea preventiv. Eu eram poate singurul exceptat, motivând prin faptul că „uite cu ce ochi blânzi se uită la mine”.

La biologie, în schimb, aveam o „profă” atât de blândă, de-ți era rușine să nu înveți, dna **Lucia Blidariu**, fiica preotului din Gârbovăț și nora familiei D. Blidariu. Prima mea amintire cu ea a fost una negativă. M-a ascultat lecția și, cu toate că am știut-o bine, mi-a dat nota 8, eu fiind obișnuit la școala generală doar cu notele maxime. Nu știam ce să cred. Văzându-mă trist, a argumentat calificativul prin aceea că vrea să mă cunoască mai bine, să nu fie o întâmplare că am știut! Într-adevăr, în continuare nu am mai primit decât zece. Mai mult, mă lua să corectăm împreună extemporalele colegilor mei. Peste ani de zile, ne-am reîntâlnit la Clinica Bega din Timișoara, unde lucra ca biolog, eu fiind „secundar” de ginecologie.

Clasa paralelă (cea umană) a avut la aceeași materie pe cel mai sever profesor din liceu, domnul **Ion Smeu**, care și-a schimbat numele în renume. Mic de statură, cu un facies asiatic și nări pregătite permanent să simtă prezența tâlharului, precum domnul Vucea. Ca să vedeți că așa era, vă spun o întâmplare. A anunțat o lucrare de control din toată materia. Doi elevi au hotărât să-l

„șunteze” și au plecat la renumita Moară a Drăghii, ce era în spatele liceului, unde, deseori, cei mai mari mergeau la un poker, o țigară etc. În pauza ce a urmat orei cu pricina, cu cine se trezesc la moară? Cu profesorul de biologie, care îi reperează și le zice:

„– Ia veniți voi la tata. Ce faceți aici?
– Mă doare o măsea, se vaită primul.
– Eu am ceva la stomac, se justifică al doilea.
– Las' că vă trece acuși. Scoateți o foaie de hârtie fiecare.

– Nu avem.
– Vă dă tata. Atunci luați câte un pix și scrieți.
– Nu avem.
– Vă dă tata. Tu, Popescu Ervin, ești numărul unu – «Procesul de fermentație», iar Șușară Pavel, numărul doi – «Procesul de putrefacție», ca să nu copiați. Scrieți subiectul și dezvoltăți-l fiecare.”

După ce i-a lăsat destul timp ca să scrie, le-a corectat pe loc lucrările și le-a notat. Primul, care nu a scris nimic, a luat 1, iar celălalt, fiindcă a așternut două-trei rânduri, nelegate de subiect, nota 3.

Cu doamna **Florica Smeu**, soția dânsului, am făcut geografia. O femeie micuță, slabă, domoală, de o bunătate deosebită, chiar opusul partenerului de viață. Și, totuși, după câțiva ani a reușit să-l ducă în Oltenia ei natală (cred că la Craiova). Nu aș vrea să rămânem cu o imagine negativă despre acest faimos profesor. Că era mai sever și trebuia să punem osul era chiar foarte bine. În plus, pot să afirm că avea un suflet deosebit, pe care l-am simțit atunci când am fost bolnav și a fost alături de mine într-un mod cu totul special (cei de la reală au făcut cu el doar chimia, un an).

Din clasa a X-a, la chimie ne-a venit realiștilor un tânăr absolvent, domnul **Nicolae Bololoi**, bozovicean. Mic de statură, cu o chelie apărută înainte de vreme, făcea ore frumoase. Om foarte înțelegător, bine pregătit, a reușit cu doi elevi din clasa noastră să ia premii la olimpiada de chimie, etapa județeană, ceea ce nu s-a mai întâmplat până atunci (Luminița Canțer, Iosif Badescu). Chimia o aveam ca materie de admitere la medicină și la bacalaureat am

ales-o ca opțională (atunci dădeam româna, matematica, scris și oral, o a treia, la alegere, oral). După ce am tras subiectul, expunerea am făcut-o la tablă. Eram sigur pe mine, chiar dezinvolt. Pe la mijlocul demonstrației îl văd pe domnul Bololoi făcând ochii mari. Am terminat ce aveam de rezolvat, nota a fost cea maximă și am ieșit fericit. A doua zi mi-a spus că am greșit la o reacție, dar, cum în comisie nu era cineva de profil, s-a făcut că plouă.

La clasa paralelă, aceeași materie o predă un alt absolvent, doamna **Ana Delia Miculescu**. Prezență foarte agreabilă pe un fond de bunătate și profesionalism.

O figură boemă și simpatică a fost domnul **Mircea Oprin**, proaspăt absolvent timișorean. Preda lecțiile de fizică destul de sumar și nici nu exagera cu pretențiile. Un lucru era sigur: la el nu se putea copia sub nicio formă. Ne-a povestit că a fost surprins să întâlnească în Bozovici un coleg de liceu. La întrebarea „Ce faci aici?”, primește răspunsul „La munca de jos!”, după care s-a lămurit, era ginecolog (viitorul meu coleg Popa Caius). După un an sau doi a renunțat la profesorat, trecând la meteorologie, în Timișoara.

În continuare, fizica l-a avut ca titular pe domnul profesor **Mihai Lepși**. Un om corect, întotdeauna la cravată, cu lecția pregătită și cu note adecvate. Nici el, deși localnic, nu a rămas la Bozovici, plecând la Caransebeș.

Muzica am făcut-o cu unul dintre cei mai simpatici oameni din colectivul didactic, **Marin Jurcescu**. Bun profesional, ne coopta mai ales în corul liceului, cu care

participam la diverse evenimente. Nu ne-a stresat niciodată cu notele nemuzicale.

La sport era o atmosferă plăcută, cu diverse activități accesibile nouă: gimnastică, volei, handbal, fotbal etc. Profesorul **Ion Craia**, un mare talent fotbalistic, ce a jucat la „Nera” Bozovici, „Minerul” Oravița, CFR Timișoara, a trebuit să renunțe destul de timpuriu la cariera

sportivă din cauza multor accidentări cu sechele. Avea grijă ca elevii buni la alte materii să nu aibă note mici la educație fizică. Deseori i se luau orele pentru matematică, dar nu se supăra.

Limba rusă încheie șirul materiilor ce le-am făcut la Liceul „Eftimie Murgu” din Bozovici (nume luat cât eram noi elevi). Nu era plăcută, dar aveam un profesor deosebit. Originar din Mocerș, domnul **Iosif (Iota) Negru**, tânăr absolvent al Universității București, pe lângă învățarea măcar a literelor chirilice, a făcut cu noi lucruri minunate în afara orelor. A înființat un ansamblu folcloric cu orchestră, echipă de dansatori, soliști, cu care a participat la diverse concursuri interșcolare. Drept recompensă că liceul nostru a câștigat faza pe județ, ansamblul

a mers două săptămâni la Costinești. Avea profesorul Negru un talent deosebit în acest domeniu.

Am scris aceste amintiri la 40 de ani de la terminarea liceului cu gândul de a păstra și pe foaia tipărită memoria dascălilor noștri și de a le aduce mulțumiri pentru cea importantă cărămidă ce au pus-o fiecare la temelia devenirii noastre profesionale și, mai ales, morale.

Dr. **IOSIF BADESCU**

NOSTALGII DE TOAMNĂ: UN NOU ÎNCEPUT... DE ȘCOALĂ

Ca profesor și preot, simt că fac parte din categoria oamenilor-călăuză. Aștept să sune clopoțelul școlii, mănuit cu atâta dibăcie până mai ieri de Memi, clopoțel care încă îmi lasă, după 15 ani de la absolvirea liceului, un fior rece pe șira spinării și intru în clasă cu inima cât un purice, la gândul că aproximativ treizeci de perechi de ochișori îmi vor sorbi cuvintele rostite cald pentru întâia oară. Îmi place să simt vibrația sufletelor care abia învață să viseze, să văd cum le cresc aripi sub ochii mei și să simt bucuria celui care știe că a contribuit într-un fel sau altul la formarea unor oameni. Tocmai de asta exclam cu sufletul plin de simțiri care-și așteaptă transformarea în clipe de bucurie, ca în fiecare toamnă: A ÎNCEPUT ȘCOALA!!!

Uneori îmi amintesc vag de prima mea zi de școală... Larma veselă în curtea mică, ticsită de ghemotoace umblătoare, albe și albastre, agățate de ghiozdane imense și de buchete multicolore. Îmi revin apoi secvențial zile din gimnaziu, cu figuri dragi, blânde, aspre și indiferente de profesori, de la care am învățat multe sau nu am învățat mai nimic. Alteori îmi trec prin minte primele zile din viața mea de licean... O curte mare, din care astăzi au rămas trei gropi (or fi și astea simbolice, poate... mai știi?!), împânzită de elevi, cu o grădină în dosul clădirii cu nuci și meri cu frunze muiate în miere și rugină, pe sub care se amestecau emoții înăbușite, zâmbete fugare, priviri întrebătoare, teama de

necunoscut și dorința de a explora noul. Atunci, demult, nu știam că zilele acestea de-nceput vor reveni mereu, în fiecare toamnă, altfel... Am aflat-o într-o zi de septembrie, aceeași ca în fiecare an... când nu mai purtam uniformă și nici ghiozdan în spate, ci catalog sub braț și când dorința de a explora se transformase în alt fel de emoție, aceea de a cunoaște omuleți pe care eu urma să-i transform pe îndelete în oameni mari. Zi de toamnă, învăluită în aroma de frunze plutitoare și de vise al căror nume nu-l știam încă – prima zi de școală a unui profesor... pe care de atunci înoace o retrăiesc în fiecare an cu altă emoție.

Nostalgii depășite de timp, vor spune probabil, cu zâmbet amar în colțul gurii, firile pragmatice, copleșite de asprimea vremurilor în care suntem nevoiți să trăim, pentru care începutul unui nou an de școală înseamnă cu totul altceva. Anul acesta, ca și cei trecuți, începe sub semnul nesfârșitei, se pare, crize economice ale cărei efecte le resimțim din plin aici, în țara tuturor posibilităților ce derivă dintr-o lozincă de genul „se poate și mai rău de atât”, și pare să fie o adevărată provocare pentru toată lumea. Dar parcă, în ciuda acestei „eterne” crize, școala în care mă întorc o găsesc profund schimbată... în bine și monologhez interior (deși câteodată mai vorbesc și singur cu voce tare): „Uite, dom’le, că aici oamenii au reușit să învingă o himeră. Omul sfințește locul și îi dă valoare.” Dar rămân la atât, pentru a nu fi acuzat de separatism politic. Faptele vor fi cele care vor grăi, dacă noi vom tăcea.

Pentru părinți, începerea școlii înseamnă câteva sute sau mii de lei investite în viitorul și așa nesigur al propriilor copii. Pentru dascăli, câteva zeci sau sute de lei în minus, la fel ca pentru toți bugetarii, la care se adaugă perspectiva sumbră a unui an plin de schimbări făcute peste noapte, sub semnul unei reforme a învățământului care de douăzeci de ani înoace se traduce constant printr-un haos total.

Copiii și adolescenții sunt, poate, singurii pentru care imaginea frumoasă a începutului de toamnă își păstrează prospețimea învăluită în optimism... Preot și dascăl, păstrând în suflet vie amintirea începuturilor mele de școală, m-am trezit zilele acestea întrebându-mă ce atitudine ar trebui să adopt față de un început de an școlar într-un sistem de învățământ atât de denigrat, în care, odată intrat, nu știi cum vei ieși din el. La asta contribuie, în mod cert, și firea mea de ființă visătoare fără șanse de vindecare, care nu-mi dă voie să mă aflu în pragmatismul cotidian pe care îl simt în privirile încruntate ale unor colegi ai mei. Un lucru e cert: de câteva săptămâni aștept cu sufletul încărcat de dorința să

înceapă școala. Uneori am senzația că e ceva transmisibil și că sufletul meu, în care mai păstrez fărâme de copilărie, vibrează la entuziasmul care l-a cuprins pe băiețelul din interiorul meu din momentul în care am început să facem împreună lista cu rechizite.

În ultimele zile, entuziasmul acesta se izbește însă tot mai des de reacții ale oamenilor de lângă mine, pentru care școala înseamnă salarii mai mici, înseamnă umilința unor declarații ale autorităților care uită, de cele mai multe ori, că au ajuns acolo unde au ajuns datorită unor oameni care le-au purtat cândva mâna ca să învețe să scrie și i-au ajutat să silabisească primele propoziții, înseamnă povara unor sarcini absurde impuse de o lege a învățământului care se vrea occidentală, dar care nu este adaptată la realitățile țării. Și totuși mie mi-era atât de dor de școală...

Cum să spun asta cu voce tare, fără să fiu acuzat de inconștiență sau de optimism pueril? Cum să le spun colegilor mei că mie mi-e dor să-i văd pe prichindei alergând prin curtea școlii cu ghiozdane imense în spate și pe adolescenți împărțindu-și zâmbete și rețete pe sub teii bătrâni din fața școlii sau la geamurile liceului? Cum să le spun că aștept să sune clopoțelul și să intru în clasă cu inima cât un purice, la gândul că treizeci de perechi de ochișori îmi vor sorbi cuvintele rostite cald pentru întâia oară? Cum să le spun că mi-e dor să simt vibrația sufletelor care abia învață să viseze, că aștept să văd cum le cresc aripi sub ochii mei și să simt bucuria celui care știe că a contribuit într-un fel sau altul la formarea unor oameni? Cuvinte mari... – vor spune ironic unii –, pentru un om atât de neînsemnat. Coboară cu picioarele pe pământ! Îmi vor spune cu revoltă alții. Poate îmi vor zice: duplicitarule!!! Le voi zâmbi sincer, fără răutate, și le voi spune un singur lucru, pe care mi-l repet din când în când, atunci când mă aflu pe marginea prăpastiei: a fi tu însuși, fără compromisuri și fără lamentații inutile, e una dintre provocările vieții. Nu te învață nimeni să zâmbești, la fel cum nu te învață nimeni să plângi. Există însă oameni-călăuză care au fost meniți să învețe sufletele călătoare prin viață să pună mereu zâmbetul și lacrima într-o balanță invizibilă și să încline mereu balanța spre zâmbet.

Ca profesor și preot, eu mă simt unul dintre acești umili oameni-călăuză, alături de valoroșii mei colegi de la catedră. Și asta mă face să-mi transform pesimismul (atât cât există) în zâmbet curat și să exclam cu sufletul plin de simțiri care-și așteaptă transformarea în clipe de bucurie, ca în fiecare toamnă: A ÎNCEPUT ȘCOALA!!!

Pr. prof. PETRICĂ ZAMELA

ACEȘTI SFINȚI ROMÂNI...

În foarte bună măsură, fiecare neam are un număr de sfinți ai lui. Știm bine că sfinții alcătuiesc o ceată, sunt „Neamul” lui Dumnezeu, dar în timpul istoric, dintre ei, unii sunt cu mai mare râvnă slăviți de neamuri. Și această râvnă poate că deslușește mai bine ca orice firea neamurilor, a fiecăruia dintre ele.

Trebuie reamintit că sfinții au fost oameni ca aceia care acuma, vremelnice, suntem trăitori. Dar prin viața lor ei s-au făcut vrednici de a se apropia de Dumnezeu, de a primi har peste har.

Sunt neamuri ai căror sfinți sunt războinici, luptători, foste capete încoronate, mari și vestiți lucrători de minuni încă din vremea vieții lor. Sunt neamurile care au rost „mare” în timpul istoric – acele neamuri care făuresc ordinea lumii.

Dar Neamul Românesc nu asemenea sfinți „ai lui” are. Sfinții Neamului Românesc sunt atâta de sfioși, încât până și sfințenia și-au arătat-o anevoie, codit, parcă rușinându-se. Acești Sfinți sunt:

Sfânta Cuvioasă Parascheva (Sfânta Vineri) și Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou (Basarabov), ca și alții asemenea lor.

Ei au fost nevoitori în taină și în ascuns. Nevoința acestora a fost doar către Dumnezeu, Cel în Treime Mărit, și slava lor doar Lui I s-a arătat în trecerea prin lume.

Acești sfinți, doar îndelungată vreme după ce s-au făcut nevăzuți celor rămași în lume, au fost arătați. Și arătarea s-a făcut prin dezvăluire minunată, arătată tot unor nevoitori.

Cei doi sfinți pomeniți și care cu mai mare râvnă

sunt iubiți de Români s-au smerit pe sine pentru tot și toate, pentru un „pui de găină”.

Sfânta Cuvioasă Parascheva și Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou Basarabov sunt cei care cu grabă ajută pe săracul ajuns la nevoie, pe cel pe care toți îl uită, toți îl alungă, toți îl ocărăsc. Pe cel care, smerit, nu încetează să mulțumească, chiar și pentru nevoile și sărăcia lui.

Pentru Neamul Românesc, legătura cu sfinții este personală, directă. La ceas de nevoie, Românul îi cheamă, le destăinuie lipsa care îl apasă, îi roagă așa cum ne

rugăm unui părinte sau unui frate mai mare. Iar în Almăj legătura este atât de personală, încât fiecare casă, fiecare poartă își are „sfântul ei”, pe care îl prăznuiește în fiecare an. Căci aceasta este semnificația „praznicelor” de casă: o invitație și o rugare către „sfântul casei” de a sta lângă poartă la ceas de nevoie și la ceas de bucurie.

Acești sfinți sunt întâmpinați asemenea unui prânz la vreme de sapă sau la vreme de coasă sau

oricând. Prânzul simplu și aproape fără nimica devine ospăț împărțesc. Devine ospăț, căci este întins pe ștergar curat, de cânepă aspră, având cusut într-însul o așchie sfântă. Devine ospăț, căci se alcătuiește din pâine zgrunțuroasă din grâu ales și cană de vin roș – daruri primite și, prin truda omenească, întoarse ca daruri. Devine, „ale Tale dintru ale Tale”, ospăț, căci este pe iarbă cu bună mireasmă, sub cer curat și în dangăt de clopot care ne vestește că pururea drumul spre casă ne rămâne slobod: IERI, ASTĂZI, ÎNTOTDEAUNA.

ALEXANDRU NEMOIANU

UN PRAZNIC CA-N ALMĂJ

– Praznicele-n Almăj... io așa știu, că fiecare ș-or luvat un nume de sfânt, care l-or vrut: Sfântu Nicolae – o fost post, Arangelu (8 noiembrie) o fost de slastă (de dulce), unu o avut la Alimpe, unu la Sâmedru, altu la Blogovișteană, la Sfântu Stăpân, Sfântu Ion, fiecare ș-o ales sfântu care-o vrut. Alții au Praznic la Crăciun. Primu ar fi la Sfântă Mărie Mare și ultimul la Blogovișteană. Pe sate or avut și vara, da la noi nu. Sfinții ai de post a lu toate Praznicele is de post, iar Vinerea Mare (Sfânta Parascheva) numa miercuri și vineri pică de post, dacă nu – faci cu carne.

– Două zile se ținea Praznicul? o întreb pe mama Floarea, din Dalboșet, peste care timpul și-a socotit 84 de răgazuri.

– Da. Se ținea sara și mâine la sărbătoare, la prânz... Așa am pomenit de la moșii mei, că ei or avut Praznic la Sfântu Nicolae sau Moș Nicolae, cum vrei să-i zici...

Făceam o zupă de post, așa cum îți place ție. Zupa de post se face cu morcovi mai mulți, cu ceapă, cu pășcănat (păstârnac), țălăr (țelină), câta țucăr (zahăr) și zăicin... Nu știi ce-i, îmi zâmbi zglobiu, ca o copilă. Ulei. Să scrii

și una, și alta, ca să vadă că-i scris „mocănește”, nu-i pră mare (literar). Tăiții îi făcuți de casă, numa cu ou, nu-s de post, că nu se poate, nu se-ntind. Numa atunci se face zupă cu morcov străcurat... Puni morcovi mai mulți să fiarbă în zupă și, când s-or fiert bine, scoți doi-trei și-i puni în ciur la străcurat, și-i apeși acolo, și torni din zupă zamă, și iar puni ca să iasă gălbineată, să iasă zupa galbină. Și groșala aia o lapezi ori o mănânci. Și-atuncea puni tăiți și pătrânjii tăiați, tocat la urmă, și gata zupa. Atunci puni ulei, că babili făceau în raină (cratiță) cu ceapă friptă, da io nu măi fac, le pun să fiarbă... Era frământare multă, că se făceau pe vatră...

Făceam pește opărit (fiert) cu ceapă deasupra. În ceapă se punea oțet și se turna peste pește. Atunci se făcea salată de varză azămă (crudă), cu ulei și sare. Ei, și salme (sarmale) de post, și păsui (fasole) cu roșu. Păsuii îl fierbi și-l faci gros, mult. Și-atuncea facem roșu, avem scris noi acolo cum se face: punem ulei, piparcă roșie, apă și țucăr. Lași deoparte să fiarbă până se face așa ca mierea, subțire, știi? Când îl puni pe taiet acolo, pe păsui, îl întingi și să nu curgă. Îl fierbi să se lege. Se pregăteau și colaci, pita o făceau babili în cuptor.

Se făcea mălai (să nu faci coleșă), din făină de cucuruz, cu drojdie și zăicin – acu știi ce-i –, și câta zahăr în drojdie, făină de grâu, apă, sare. Și când s-o pornit (dospit) cum se pornesc croafnili (gogoșile), atuncea l-ai băgat în cuptor, în cună.

Se dădea și meșpaițu (cozonac): în ăla nu se punea lapte, se uda cu apă și ulei, și ce trăbe. Se făcea de post. Se umplea cu mere, cu pecmez (gem), cu nucă, cu mac. Se făcea cu o zi înainte, în cuptoriță de copt.

Ăia care or avut *năince-vreme* colibă, casă, ce-or avut, or avut la intrare în casă coș, de s-o dus fumu-n sus, or avut unde-or fiert oalili și-or avut cuptor de foc, cuptoriță. Și-acia or pus meșpaițu, acia or pus mălaiu. În cună, așa i-or zis, or făcut focu și, când s-o-ncintat bine, or știut ălea bătrâne cât trăbe să facă foc, atuncea or curățat focu d-acolo și-or băgat cipsiili (tăvile), și-or astupat la ușă, și-or copt. Cuptorul o fost de cărămidă tot și dacă o fost încintat s-o copt.

Baba Loisa (soacră-mea) se pregătea cu două-trei zile înainte de Praznic. Punea în salme sămânță de dulece (dovleac), seci. Le rupea vârful și le punea, ălea erau ca ciupercile d-acuma...

... Și-apoi așa-s toate, cum ai mâncat la noi la Praznic.

– **Și musafirii cum îi chemați la voi?**

– Goșcii... Noi ne duceam la ei, la Praznicu lor, că aveau altfel de sfinți, nu ca noi. Și ei veneau la Praznicu nostru, la Moș Nicolae. Veneau sara, când se-ntuneca. Și a doua zi veneau la prânz, la 12. Îi zicea *zăua mare de Praznic*. Și-atunci dimineața se mergea la biserică. Că

te duceai cu prescura – colacu împletit – și dădeai un pomelnic pentru ăi vii și unu pentru ăi morți...

Și casa era gătită. Noi băgam altă masă măi mare în casă, aveam una în pod d-ălea bune, măi mare, da n-o țineam în casă. Și-atuncea depinde după câți oameni ai avut. Tot se adunau 10 oameni, 12.

Așa o fost... Atunci ai pus pe unu în capu mesei să fie *popa*. Era oricum unu care era crâșnic sau cântăreț la biserică, sau unu care o știut, ăla l-o pus în capu mesei și-o zis *Tata nostru* la-nceput. Și i-o dat și tămânelnicu de-o tămâniat. Tămânelnicu îi o conservă la care i-o pus o coadă de pleu și o pus câta jăghi (jar) din foc din lemn, și o pus tămânie. Și o tămâniat la *bucace*, că pe masă s-o pus străchinili cu mâncare, din toate câte-un taiet (farfurie). Fiecare o avut în taietru lui câte-un colac mic cu *lumina* în el. Și erau aprinse *luminile* când s-o zis *Tata nostru*. Că așa îți amintea d-ăi care nu măi îs. D-ăi morți. Sara se dădea de pomană la ăi morți, care nu-s măi, și mâine-zi dădea în sănătatea cășii pentru Moș Nicolae, pentru Sfânt. Atunci le lua colacii din taietru, îi punea *doparce* și le zicea: „Las' că ți-l dau când pleci.” Și se punea zupa.

Ș-atuncea se dădea răchie de prune fiartă. Aveau ciup (carafă) – îi zicea –, unde cred c-avea vreo 5 litri, și-acolo punea răchie fiartă cu țucăr, punea și sămburi de nucă alții, aia după cum or vrut să aibă gust, și-atuncea turna răchia fiartă în ciup și-l *astruca*, și-l punea la masă, ca să nu se răcească răchia. Când s-or apucat la mâncare, întâi

or băut răchie. Care nu bea răchie, era canta (găleata) cu apă sub masă. Erau alții care le dădea și vin, dacă era de slastă. Și nu se-mbătau, că răchia era dulce.

Ș-atuncea... că tot mă zăuuit, mă „ogreisăsc” și io..., când s-o deschis masa, era pus într-un taietru un colac mic, i-o zis *cucie*, nu din ăia care or pus pe masă. Și-acolo o pus sămânță de grâu, de cucuruz, de păsui, ca să pună în sămânță când samână, să rodească. Când o tămâniat pentru deschidere masa, atunci or luat *cucia*, or prins toți ăi dă la masă și-or legănat: „Dumnezeu să primească, și câmpul să rodească, și gazda să trăiască!”... Apoi, vreo două ceasuri tot dura masa... Așa era...

... Mama Floarea se ridică de lângă mine și ia coșulețul decorativ cu bomboane de ciocolată de pe măsută, legănându-l într-o parte și-n alta, cum se făcea altădată. Măinile-s trudite, dar frumoase și trădează că n-a purtat cu supărare în viață munca și străduința. Îmi simt privirea învăluită ca de-o povară. Trebuie să fi fost tare frumos să guști din acele vremuri! Se-mbucură povestindu-mi-le. Mă desfăt și eu ascultând despre cei mai înainte de mine din Țara asta minunată a Almăjului, care, între puținele răsufuri de durere, au știut a se aduna întru veselie spre-a nu simți că-s de pripas pe glia dăruită lor de Bunul Dumnezeu drept moștenire.

– Că-s multe numa, da nu-mi dă-n gând, c-acuma ș-așa nu se mai face... N-ai văzut? Hai, mâncați, gata! *Sănătate!*...

... Atunci se ia zupa de pe masă ș-duce taierili cu salme, cu pește cu ceapă și cu varză, cu meșpaiț...

... Se-ntâmpla că sara venea ăl bătrân din casă la Praznic și mâine la 12 o venit ăl mic. Aceași mâncare și sara, și dimineața. Numa dacă pica Praznicu miercuri sara și joi zâua, ca la Vinerea Mare, da asta la noi nu-i Vinerea Ouălor (dinainte de Paști), atunci era mai mare *vârzoneală*, că dădea și de slastă. Numa la Sfântu Nicolae la noi era numa de post. Dacă-i de slastă, faci zupă de carne de oară (pasăre) și salme din carne de oaie, de miel, de ce-ai avut – ai tăiat. Și crumperi (cartofi) la carne, și prăjitură...

– **Și masa unde o țineți?**

– Se ținea în soba mare. Și la colibă numa una aveau. Moșii noștri țineau la colibă, c-acolo or stat ei. Și or avut acolo lampă cu *feștilă*, nu era curent ca acuma, nici în sat.

– **Și dacă erau supărați între ei veneau la Praznic?**

– Auzi încoacea..., acuma s-or sfăgit unii cu alții, da la Praznic tot i-o chemat, că o trimis un copil, da tot o trimis pe cineva. Nu s-o lăsat. Îi ș-o zicală când te sfăgești: ei, și dacă se mânie cutare, nu te mai cheamă la Praznic?

– **Și alte obiceiuri ați mai avut la Praznic?**

– Apoi..., cu o zi nainte, umblă popa cu crâșnicu la ăi care au Praznic, numa la cășile lor, să le facă molitva, pentru Sfântu Nicolae sau care-o fost. Sfințește casa cu busuioc și cu apă sfințită...

... Ș-atunci, iară... când s-o-nceput sara cina și erau toți goșcii la masă, se băga gazda, omul din casă, și zicea: „Bună sara, goșcii mei!”. Da cu *lumini* aprinse în mână, cu trei *lumini* d-alea mici. Goșcii s-or sculat în picioare ș-atunci venea cu un par (pahar) de răchie, ș-o dat în sus (o aruncat) la pragu de la ușă, ș-o stâns *luminile* acolo,

după ce făcea semnul crucii de trei ori cu ele, și zicea: „Dumnezeu le-o aprins, noi le stângem!”. Și dup-ăia gazda se ducea și pune la oameni (bărbați) răchie în pară, și dau noroc, și iar zicea: „Câmpu să rodească, gazda să trăiască!” Sara se dă de pomană, mâine-zi se zice: „Să fie naintea lui Dumnezeu pentru Sfântu Nicolae, în sănătatea cășii și-a mărvi (a vitelor)!”.

La gata se făcea rugăciunea. Numa nu se măi tămâna. Se tămâna numa la-nceput, să fugă ălea rele. Apoi măi stăteau la povești, la fleacuri, ce-or măi lucrat, unde, cine se măi însoară... La goșci, când plecau, dădeai colac și căta meșpaiț acasă.

După ce-or plecat toți goșcii, gazda strânge, spală vasele și pe masa pe care s-o mâncat Praznicu lasă într-un par mic răchie și-ntr-unu apă, plin până-n gură, să vină ăia la noapte să bea și ei. Ăi morți. Ca să simtă că și ei or fost la Praznic. Și dimineața gazda zice: „Vezi c-or venit ș-or gustat. Or venit când noi am durmit.”

... Așa era... Și toată casa mirosea a răchie fiartă și-a salme peste tot...

Și ochii vii lucesc prinși de vraja altor vremi din Valea Miracolelor...

*

Apoi, mamă Floarea, „Dumnezeu să primească, câmpul să rodească, gazda să trăiască!”. Și ce-o aprins Dumnezeu a lumina, să nu se stângă. Rămâi sănătoasă și să te aflu cu bine la fiecare 6 decembrie, când vin în casa caldă, gătită, în care m-aștepți cu masa-nținsă, cu salme și meșpaiț, și lumină din asta nouă, să petrec cu cei dragi dumitale încă un Praznic ca-n Almăj...

MARIA VÂTCĂ

– doctorand în filologie –

CORESPONDENȚĂ DIN GERMANIA

AMINTIRI...

Recent am avut deosebita satisfacție de a putea răsfoi „Almăjana”, revistă care, prin bunăvoința Dlui Prof. Iosif Băcilă, ajunge cu multă regularitate și la noi, în Germania. De fiecare dată când răsfoiesc „publicația culturală” mă inundă, ca dintr-o cascadă, un torent de amintiri legate de oameni, de fapte ori de evenimente pe care le-am trăit în acel scurt, dar deosebit de plăcut „pelerinaj profesional”, de acum aproape 50 de ani, la Bozovici.

Am absolvit Școala Tehnică Sanitară Arad, Filiala Lugoj, în iulie 1964. Școala ne-a înarmat cu cunoștințele de specialitate necesare practicării profesiei pentru care ne-am pregătit. Adevărata pregătire

profesională am primit-o la Spitalul din Bozovici, cu prilejul activității derulate sub îndrumarea Directorului de atunci al spitalului, **Dr. Iosif Olariu**, ca și a celorlalți medici de specialitate. De aceea, impulsul pentru scrierea acestor note a provenit de la citirea în revista „Almăjana” a articolului despre Dr. Iosif Olariu, precum și a celui ce descria dezvelirea bustului Dr. Iosif Olariu (nr. 1-2 / 2013). Acestea au constituit scânteia de inspirație care a trezit în mine propriile amintiri legate de personalitatea remarcabilă a Dr. Iosif Olariu.

Ca absolventă (promoția 1964) a Școlii Tehnice Sanitare, m-am prezentat împreună cu cei ai filialelor din Timișoara și

Arad la așa-zisa „festivitate de înmânare a repartițiilor”. Spitalul din Bozovici a fost reprezentat de Dr. Aurel Iova. Am primit repartiție la Spitalul din Bozovici. Atunci am cunoscut-o pe cea care va deveni prietena mea de o viață, Marta Szöcs (căs. Ferenc), care primise, de asemenea, repartiție la Bozovici și care, spre durerea mea, a trecut de curând în lumea de dincolo de simțurile noastre. Noua mea colegă, Marta, însoțise, în decursul vacanței de vară din anul precedent, un grup de elevi timișoreni la Tabăra de pionieri de la Poneasca. Eu am iubit și iubesc și astăzi natura, muntele și pădurea, văile și piscurile, prăpăstiile și pereții stâncoși, apele pe aici domoale, pe acolo învolburate și probabil că vă puteți închipui cum creștea bucuria în sufletul meu pe măsură ce Marta relata mai multe amănunte cu privire la zona în care urma să ne desfășurăm activitatea în viitorul apropiat. Dr. Aurel Iova, care s-a prezentat să ne ureze un bun venit din partea spitalului, ne-a asigurat că la Bozovici o să găsim un spital modern, destul de bine înzestrat cu aparatură medicală, cu un personal medical bine pregătit și profesional motivat. După aceste convorbiri m-am simțit fericită că am fost repartizată la Bozovici și parcă avantajată față de alte colege sau colegi care au primit repartizări în așa-zise „locuri mai bune”.

După două zile de pregătire am aflat că mama dorea cu orice preț să mă însoțească la Bozovici (așa erau mamele pe vremea aceea!), „pentru a vedea cu ochii proprii oamenii și locurile unde urma să-și petreacă anii următori singura ei fiică, ieșită de acum de sub aripa ocrotitoare a familiei”. În zadar m-am opus cu vehemență, mama nu s-a lăsat înduplecată. Ca urmare, ne-am trezit într-o zi pe la ora prânzului coborând cu două valize mari în gara Iablanița din trenul personal Timișoara – București-Nord. Mica gară era pustie. Cele câteva persoane care erau prezente s-au grăbit să urce în tren, căci timpul de staționare a trenului la Iablanița era foarte scurt. Niciun autobuz prin apropiere, nici table indicatoare, iar epoca „întrebă Google” (!) încă nu sosise. De la personalul gării am aflat că autobuzul de dimineață spre Almăj a plecat de mult și până la cel de seară mai este de așteptat. Avem totuși o speranță, ni se spune. În gară se afla mașina poștei. Conducătorului acestei mașini i se face milă, ne îmbarcă în partea din spate, printre sute de scrisori, ziare și reviste, pachete poștale.

Prologul vieții mele la Bozovici este o adevărată aventură. Scârțâind din toate încheieturile, mașina pornește la drum, pe o șosea neasfaltată atunci, cu multe gropi, lăsând în urmă un nor de praf și în noi speranța că, până la urmă, vom ajunge, totuși, teferi la Bozovici. Drumul trecea prin frumoase sate almăjene, urca pante de deal, cobora în serpentine spre văi înguste, se încolăcea pe lângă malurile unor râuri ori traversa firicele de apă pe poduri de lemn. Când

mașina oprea în mijlocul unui sat, coboram să admir casele frumoase și curate ale almăjenilor, cu mici rondouri de flori în față ori ghivece de flori plantate în ferestrele caselor. De-a lungul acestui traseu admiram prin micuțele geamuri ale mașinii poștei peisajul și m-a impresionat în mod deosebit alternanța de-a dreptul spectaculoasă a priveliștilor. Aici drumul se întindea de-a lungul unor poieni în care almăjeni harnici erau la cositul fânului, în altele erau deja înșirate clăi de fân, iar mai încolo se puteau vedea pe coaste de deal întinderi mari cu pomi fructiferi ale căror poame de abia începuseră să capete culoarea rodului. Dintr-odată peisajul se schimbă, motorul mașinii începe să uruie din ce în ce mai puternic, viteza se micșorează în așa fel că o puteai însoți pe jos. Pe porțiuni, alternativ, de o parte ori de alta a drumului, nu se mai vede decât un perete de stâncă, pe care-l puteai atinge cu mâna de ar fi fost geamul deschis, alteori vedeai cum se cascade o prăpastie adâncă atât de aproape de marginea drumului încât îți crea impresia că mașina acum se poate prăvăli în adâncime.

La un moment dat, zgomotul motorului se reduce simțitor, iar viteza de circulație se ridică la valori pe care nici nu le-am fi putut bănui la această mașină. Atinsesem vârful pantei și începea coborâșul. Peisajul nu s-a modificat esențial, numai că acum imaginile ni se perindau în fața ochilor cu viteză mult mai mare. Pe măsură ce trecea timpul mie îmi creștea inima de încântare știind că voi mai avea ocazia să călătoresc pe aceste minunate drumuri. Aruncând o privire la fața mamei am devenit îngrijorată. Era palidă și stătea mai tot timpul cu ochii închiși. Mă gândeam că, probabil, își făcea reproșuri că a insistat să plece la drum cu mine.

Deodată mașina se oprește și șoferul ne anunță că ne-am atins ținta – Spitalul din Bozovici. Eram nerăbdătoare și extrem de curioasă să-mi cunosc, în sfârșit, colegii, locul de muncă și mai ales pe omul care devenise o legendă în Valea Almăjului – Directorul Spitalului, Dr. Iosif Olariu. Am fost întâmpinată de noua mea colegă Marta Szöcs, precum și de Dr. Aurel Iova, pe care i-am cunoscut deja cu ocazia festivității de înmânare a repartițiilor de la Timișoara, cu două zile în urmă.

Îmbrăcate în halate de serviciu, proaspăt spălate, apretate și călcate de Ana Pitic, croitoreasa spitalului, am traversat curtea spre biroul directorului ca să-i fim prezentate acestuia. Dr. Aurel Iova ne-a atenționat că prezența Dr. Olariu în biroul directorial este o situație cu totul de excepție, determinată de venirea noastră. De obicei, dumnealui este de găsit în secție, la patul vreunui bolnav ori în sala de operație. Ne-a primit zâmbind, ne-am salutat și ne-a urat bun venit. Zâmbetul cu care ne-a primit a fost deosebit, plin de bunătate și prietenie, dar părea că se și amuza de

fețele noastre serioase. Spre surpriza noastră, directorul ne-a invitat, fără niciun fel de introducere, să-l urmăm. Ne-a prezentat spitalul, cu secția de chirurgie condusă de dumnealui, unde urma să lucreze Marta, secția de medicină internă condusă de Dr. Mihai Jumanca, unde urma să lucrez eu și, mai târziu, Erika, secția de pediatrie condusă de Dr. Aurel Iova, unde urma să lucreze Vera (o colegă care a venit ceva mai târziu), secția de radiologie și farmacia. În tot timpul vizitei, Dr. Olariu a vorbit foarte puțin, mai mult urmărindu-ne fizionomia și reacțiile verbale. Răspunsurile la întrebările noastre au fost întotdeauna clare, concise și precise, fără divagații inutile. Pentru noi, tinere asistente cu puțină experiență acumulată doar în perioadele de practică, a devenit clar din prima zi că Dr. Iosif Olariu nu este un om al vorbelor, ci al faptelor. Această constatare ne-a fost confirmată, de nenumărate ori, în decursul perioadei de activitate la Spitalul din Bozovici.

În aceeași zi ne-a pus la dispoziție, ca locuință provizorie, până găsim o gazdă în cocheta așezare, una dintre camerele de la etajul I, unde urma să fie secția de ginecologie. Chiar în prima seară, pline de entuziasmul caracteristic vârstei noastre de atunci, am găsit, în miez de noapte, că în pozițiile în care se aflau paturile nu se poate dormi bine (!) și ne-am decis să le mutăm până găsim locurile cele mai potrivite. Această „operațiune” s-a repetat în cursul nopții. Nu știam că Dr. Olariu dormea în spital și camera dânsului se afla exact sub a noastră. A doua zi, s-a arătat tolerant și îngăduitor, dar ne-a și dojenit destul de blajin pentru deranjurile nocturne.

Îmi amintesc că iarna anului 1965-1966 a fost deosebit de aspră, cu ninsori abundente care ne-au izolat, rămânând ca mijloace de comunicare cu lumea exterioară doar telefonul și radioul, ba, uneori, chiar fără telefon. Viața în spital s-a desfășurat însă în mod normal și liniștit. Dr. Olariu nu părăsea, oricum, nicicând spitalul. Când îl vedeam traversând curtea, ne minunam cum, în ciuda gerului, era îmbrăcat numai cu halatul chirurgical, cu spatele practic dezgolit. Într-una din zile, Marta și cu mine ne-am permis să-l provocăm pe directorul nostru la o mică bătălie cu bulgări de zăpadă. Ne-a privit ca pe niște copii jucăuși și nu părea deloc supărat. A zâmbit, s-a aplecat, a frământat între mâini un bulgăre și l-a aruncat în direcția noastră. Noi am zbughit-o, „cică de frică”. Dumnealui a zâmbit din nou sau parcă chiar a râs și a dispărut după ușa clădirii în fața căreia tocmai se afla.

Observând cu atenție cum Dr. Iosif Olariu își concepea și își desfășura programul de activitate, am descoperit cu surprindere că se conducea pe baza unui „crez”: „Un cadru medical, indiferent de nivelul la care activează, trebuie să fie la patul bolnavului când acesta *are nevoie de el* și nu numai atunci când prin programul său de lucru este prevăzută această prezență”. Dr.

Olariu reușea să pună în practică acest principiu. Noi – mai puțin. Totuși, atâta timp cât serviciul la spital și îngrijirea bolnavilor se desfășurau fără greșeli sau neglijențe, Dr. Olariu ne învăluia cu multă prietenie. Noi i-am respectat neîntrerupt această prietenie. Dumnealui reușea să fie o autoritate fără a fi autoritar; chiar atunci când trebuia să facă o observație, o făcea cu zâmbetul pe buze, dar cu toate acestea pe noi ne ustura.

La începutul activității mele la Spitalul din Bozovici am întâmpinat dificultăți deosebite la întocmirea foilor de observație din cauza limbajului și a felului de exprimare al almăjenilor în graiul local, necunoscut de mine. Îmi amintesc că mi-am întocmit un mic „dicționar almăjano-român”, în care notasem, de exemplu, „fălincat la foale = dureri abdominale” ori „n-am avut mau = fără putere” și multe altele de genul acesta. Cu timpul, m-am obișnuit și am întocmit foile de observație și fără „translator”.

Am părăsit spitalul și Bozoviciul în august 1966, păstrând în memorie amintirea spitalului, a Dr. Olariu, a colegilor. De altfel, în cei doi ani petrecuți la Bozovici s-au înfiripat prietenii care durează și în prezent, chiar și dincolo de generații (copiii mei și nepoții au prieteni în Bozovici). Pot spune că vraja Văii Almăjului ne-a prins în mrejele ei. Am suferit adânc la fiecare veste a încetării din viață a unui prieten sau a unei persoane semnificante pentru viața noastră, cum a fost în 1990, când ne-a ajuns vestea despre încetarea din viață a reputatului Dr. Iosif Olariu. La mormântul Domniei Sale și al soției m-am închinat în fața a tot ce au însemnat acești oameni pentru mine și pentru întreaga Vale a Almăjului...

... Între timp, au trecut 49 de ani și inima mea bate și astăzi pentru Bozovici. În martie 2013 a murit Marta, care mi-a fost în toți acești ani mai mult decât o prietenă bună, deosebită și pentru care Spitalul din Bozovici a avut aceeași semnificație. Scriu aceste rânduri în semn de omagiu pentru toți oamenii cunoscuți din Bozovici, pentru colegile din spital; amintesc aici câteva nume: Iuliana Canțer, Anuța Pășlea, Ana Haneș, Petra Blăgniceanu (alte kolege nenumite să mă ierte) și ca o expresie adâncă de mulțumire că mi-a fost dat să trăiesc acești ani. La întocmirea acestei relatări m-a susținut soțul meu, Andrei Hell, pe atunci profesor la Liceul din localitate, care m-a ajutat să-mi readuc în amintire multe dintre clipele plăcute, petrecute împreună la Bozovici.

Ca rămas-bun, doresc să o citez pe Prof. Ileana Crașovan (o bună și dragă prietenă a noastră), care remarcă într-o scriere a ei: „E mult mai ușor să scoți omul din Almăj decât să scoți Almăjul din om”.

IRINA HELL

Oberderdingen – 9 aprilie 2013

IN MEMORIAM – PROF. ANDREI HELL (1937-2013)

Nu cu mult timp în urmă, în 19 iulie 2013, a trecut la cele veșnice profesorul **ANDREI HELL**. Înaintea acestui trist eveniment, cu circa o săptămână, prof. Andrei Hell s-a aflat la Bozovici, la o întâlnire a unei generații de foști elevi ai săi care au absolvit Liceul din

Bozovici în urmă cu 50 de ani.

Am avut fericita ocazie să-l întâlnesc, din nou, pe profesorul de matematică și fizică din liceu, pe care l-am avut ca model de dăruire pentru discipolii săi. Am depănat amintiri, am povestit unele întâmplări mai deosebite din viața de zi cu zi. Când m-a întâlnit, după spusele dânsului, mi-a dat un citat de la prof. Ileana Crașovan: „E ușor să scoți un om din Almăj, dar, pentru cei care l-au cunoscut, este imposibil să le scoți Almăjul din suflet!”. Și prof. Andrei Hell avea Almăjul în suflet, prin elevii pe care i-a învățat, prin oamenii pe care i-a cunoscut, prin locurile pe care le-a văzut!

Una dintre întâmplările care i-a rămas întipărită în minte, de pe vremea când era profesor la Bozovici, este următoarea: de 1 Mai, a organizat o excursie cu clasele a VIII-a și a IX-a (unde era diriginte), pe Valea Poneasca, cu gândul de a ajunge la Văliug. Nu au ajuns acolo, dar la întoarcere, când au poposit la tabăra de la Poneasca, au avut surpriza să constate că, din cele două camioane cu care au venit, s-a întors doar unul. Bun organizator, prof. Andrei Hell a hotărât să se întoarcă numai elevele cu acest camion, iar elevii să meargă pe jos până la Bozovici (circa 16 km), dar ei să-și pună bagajele în camion. Profesorul nu și-a pus bagajele în camion, așa că, după circa 10 km parcurși, excursioniștii erau cam obosiți și flămânzi. Cum domnul profesor mai avea merinde (tocmai venise fratele din Sântana cu un pachetel de la mama sa), a hotărât să împartă pâinea și slămina în 20 de porții (erau de fapt 19 persoane, dar mi-a explicat că împărțirea la 19 e dificilă!). Mai avea și o cutie cu prăjituri uscate rotunde, un fel de

biscuiți, pe care a distribuit-o excursioniștilor, limitând numărul de bucăți pe persoană.

La sfârșitul acestei „mese copioase”, a constatat că au mai rămas câteva prăjituri și a hotărât, pentru cei mai înfomețați, să ia prăjituri din cutia care se transmitea din mână în mână. Între timp, se lăsase noaptea. După parcurgerea șirului format din cei 19 excursioniști, nu mică i-a fost mirarea când a constatat că nimeni nu a mai luat nici o prăjitură! Ca o concluzie, iată **SOLIDARITATEA ALMĂJANĂ!** Ar mai fi multe de povestit. A rămas că revine la Bozovici, în anul viitor, când una dintre promoțiile la care a fost diriginte va avea întâlnirea de 50 de ani, iar eu l-am invitat să vină și peste doi ani, când promoția mea va

... și sufletul meu
și-a extins larg aripile,
a zburat
prin ținuturile liniștite,
de parcă ar fi zburat
către casă.”

Andrei Hell, iulie 2013

avea întâlnirea de 50 de ani. Mi-a promis că da, numai să fie sănătos...

S-a reîntors în Germania, undeva în zona Karlsruhe. Mi-a povestit că strămoșii lui au venit la Sântana, din acea zonă, odată cu venirea șvabilor în Banat. După ce s-a pensionat, a început să-și caute obârșia. Întâmplarea a făcut că în Germania s-a stabilit într-o localitate la doar câțiva kilometri de locul din care i-au plecat străbunii!

Ajungând acasă, în Germania, i-a povestit soției cât de bine s-a simțit în

Almăj, la această ultimă vizită și, din păcate, chiar ultima... Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Prof. dr. ing. **ALIMPIE IGNEA**

Notă: Materialul a fost preluat de pe www.taraalmajului.ro.

Eternă neuitare, iubire și prețuire pentru profesorul și Omul de mare Omenie

ANDREI HELL

plecat în veșnicie mult prea devreme. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Sincere condoleanțe familiei îndoliate.

Cititorii și redactorii revistei „Almăjana”.

Cadrele didactice și elevii (de ieri și de astăzi) de la Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici.

MEMORIAL ION FLORIAN PANDURU

❖ O acțiune culturală reușită, din toate punctele de vedere, s-a desfășurat la Băile Herculane în vara acestui an (n.n.: iunie 2013).

❖ Din „imediata apropiere”, dar și de departe (... din Lugojul lui C. Brediceanu), au venit să-l omagieze pe „contele-țăran”, Finfărul, ... pe autorul „Merilor Sălbatici”, pe cel care s-a avântat „acolo unde se încumetă doar vulturii”, I.F.P.

❖ Acțiunea a fost organizată de Nicolae Danciu Petniceanu, sprijinit și de alții... mai mulți.

❖ După dezvelirea plăcii – a treia închinată lui I.F. Panduru (cele anterioare: pe casa conteselor, Băile Herculane, și pe cea părintească, de la Plugova), la Liceul „Hercules” a urmat simpozionul.

❖ Au evocat pe „hâtrul” bănățean mai mulți prieteni (... și „preaprietenu” I.N.C.).

❖ Cuvinte frumoase, aprecieri critice, evocări s-au spus despre omul și opera sa (ca la Creangă – „un hohot de râs de la un capăt la altul”).

❖ Almăjenii, dragi sufletului lui Panduru, și-au trimis o delegație de doi, Pavel Panduru și Gheorghe Rancu, lipsind poetul Iosif Băcilă, aflat, poate, la cules de „poeme-sânziene” sau, din nu știu ce motive, ... „nefiind poftit”.

❖ Inedit a fost momentul în care două actrițe de la Lugoj au citit din opera lui I.F. Panduru. Lectura Dumnealor mi-a întărit – a câta oară?! – părerea că Ion a fost un mare prozator care va intra (mai devreme ori mai târziu) în circuitul de valori al literaturii române.

❖ Nicolae Danciu Petniceanu, în finalul manifestării, și-a lansat și aici „recenta apariție editorială” „Altarul cărții”, o carte necesară pentru istoria literară a Banatului.

❖ Diana (fiica lui Ion Panduru) și dl deputat Tabugan au invitat participanții la restaurantul „Grota Haiducilor”... Doar „Finfărul” a lipsit fizic de acolo pentru a înveseli, a da culoare manifestării.

❖ Și aici, ca și la Liceul „Hercules”, s-ar putea acorda note maxime. Zece, doamnelor și domnilor, care ați pus osteneala de a-l omagia pe omul, pe profesorul și scriitorul Florian Panduru!

❖ Spre seară, N.D.P. ne-a invitat acasă la el (Mehadia), în strada Pădurii, pentru a-i vedea „Biblioteca Daria” și placa comemorativă (Ne zice că a montat cca 35 de plăci!).

❖ Orăvițenii N. Irimia, N. Pătruț, N. Cenda... s-au grăbit și nu au rămas la petrecerea care urma după ora 18.00 (... „după ce vor veni popii...”).

❖ Și, ca la orice petrecere, au fost invitați „muzicanții și lăutarii”, în frunte cu Luca Novac, vestitul taragotist.

❖ Am făcut aceste „fotografii” (... prin vorbe), sigur alb-negru (ca altădată), la care adaug intervenția din plen pentru „Almăjana” și mai adaug – a câta oară? – că oamenii din Almăj îmi sunt dragi și acolo am... un car de prieteni.

IOAN-NICOLAE CENDA

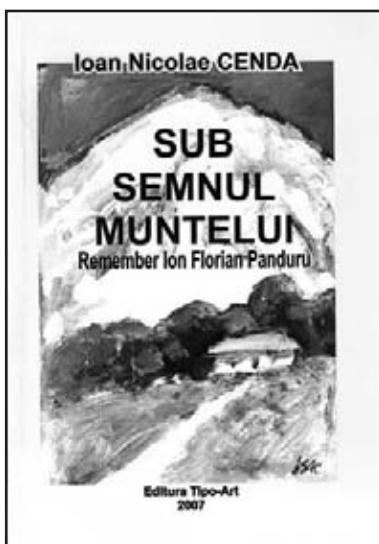
IN MEMORIAM ION FLORIAN PANDURU

Ioane...

Ioane, tu, cel care acum ne privești din vreo „stea”, îți *spui* cu vorbele lui Creangă, scriitor pe care l-ai prețuit, „Nu-i lucru de șagă!” ce se întâmplă astăzi la Liceul „Hercules”.

... iar eu, cel care ți-am scris o monografie – „Tu o să-mi faci monografia!”, vorbe care m-au obsedat! – adaug (tot de la Creangă cetire!):

„*Iubite cetitoriule, multe prostii ăi fi citit de când ești*, cetește, rogu-te, și cărțile lui Florian Panduru *și, unde nu-ți vine bine la socoteală, dă și tu ceva mai bun la iveală*”, că Ion al nostru atâta s-a priceput și atâta a făcut.

... noi, cei de lângă tine, îți zicem că ai făcut bine, de calitate, ai lăsat o operă care va intra în circuitul de valori al literaturii române.

Ioane, dacă fizic ai fi printre noi, sigur ne-ai chema la un pahar de răchie, la Contese, iar Margareta, alături de popa Ciucălău, Buligă, veniți din Humuleștiul lui Creangă, ne-ar întâmpina.

Ioane, tot ca la humuleștean, opera ta este „un hohot de râs de la un capăt la altul”. Astăzi, deși este un moment comemorativ, cere-ne să râdem, fiindcă „umorul și veselie sunt piperul și sarea vieții.”

Ioane, ai lăsat pe tărâm literar pe ai tăi. Trăiesc: Finfărul, Prigoruia, Siminica,

Vărdare, Iosumel, Agasân,... trăiesc toți, fiindcă „Nu «*au murit poveștile, Siminico!*»”.

Dar, din păcate, astăzi elevii noștri uită să conjuge, nu mai știu verbul „a citi”. Doamne ferește ca mâine-poimâine să nu devină un arhaism!

Ioane, astăzi nu prea mai există „*niște țărani*”. Cei din *Satbătrân*, încă de pe vremea ta, s-au orășenizat, iar cei care au rămas au luat calea pribegiei... prin Roma, „*că doar de la Râm ne tragem*”, ori prin Franța, căutându-ți prietenii... pe *Rabelais* și pe jupânul *François Villon*.

Ioane, și unii din cărțile tale „furau” de la socialism, care era mare și înghițea multe, astăzi verbul acesta se conjugă la toate formele... Au furat, vorba lui *Nicolae Filimon*, până și „cloșca de pe ouă”.

Ioane, ne este dor de glumele tale, de „*poantele Panduru*”, de felul tău de a le zice, inegalabil, tot ca la Creangă, dar e bine că ne-au rămas cărțile în care te redescoperim.

Ioane, poate tinerii prezenți la eveniment și alții te vor citi undeva „*sub merii sălbatici*”, vor încăleca „*calul de dincolo de nouri*”, se vor avânta „*unde se avântă vulturii*”, o vor căuta pe Siminica și vor spune „Nu, nu *au murit poveștile, Siminico!*”.

Ioane, câțiva am scris

despre tine și despre cărțile tale. Și, știi, i-ai cunoscut pe *Maria Bologa*, *I.N. Cenda*, *Ionel Bota* în niște încercări monografice. Alte însemnări au apărut în multe reviste literare.

... „*Nu-i lucru de șagă!*”

Ioane, ortacul tău, **N.D. Petniceanu**, a pus osteneala de a te cinsti cu o placă și pe fațada liceului la care ai predat în ultimii ani. Este a treia, iar noi, prietenii tăi, câți au mai rămas, îi „mulțămim frumos!”.

Ioane, amintește-le elevilor de astăzi îndemnul lui Creangă:

„*Din cărți*

culegi multă înțelepciune și, la drept vorbind, nu ești numai așa, o vacă de muls pentru fiecare!”

Ioane, niște români, „îndestulați cu dor”, din inima Alpilor, aproape de locurile lui *Rabelais*, mi-au mărturisit: „încântătoare pagini are scriitorul **I.F. Panduru**”, „ne-a sporit dorul de România”, „o carte care s-ar putea ușor ecraniza”, „vă mulțumim că ați adus la «*Maison de la Roumanie*» din **Grenoble** aceste cărți.”

Auzi, ca-n gluma de altădată (după apariția unei cărți în limba rusă!), „cu cine sunt coleg”, și chiar adaug: cu *Stendhal*, autorul romanelor mult îndrăgite de tine.

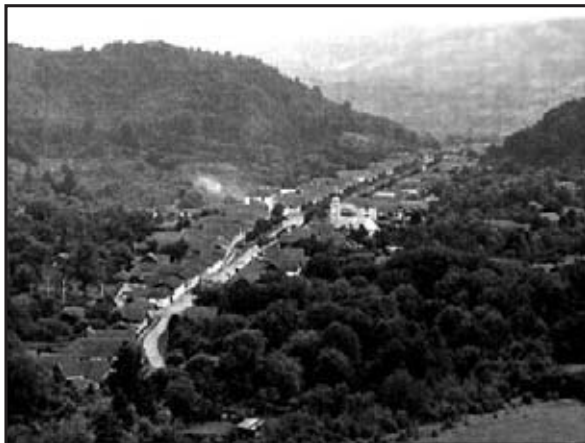

IOAN-NICOLAE CENDA

NOAPTEA DE SÂNZIENE

Ca și în alți ani, luni, 24 iunie 2013, în comuna Marga, județul Caraș-Severin, s-a desfășurat tradiționala întâlnire interdisciplinară „Noptile de Sânziene”, manifestare privată ajunsă la cea de-a VI-a ediție, organizată de două familii de apreciați intelectuali: cea a prof. univ. dr. Marcu Mihail Deleanu, prozator, filolog, folclorist și dialectolog, și a ing. Nicolae Preda, specialist în construcții hidrotehnice, autorul unui volum de versuri de mare sensibilitate, publicat în 2012 („*Trece viața prin oglindă*”).

„Decât să-i aduni pe «sânziologi», mai bine te

ocupi de lansarea unei rachete în spațiul cosmic” – i-am spus domnului Deleanu cu o zi înaintea întâlnirii, referindu-mă la zecile de telefoane date lui Octavian

Doclin și Ionel Bota, care, în final, au avut treburi mult mai importante de făcut.

Au sosit, în schimb, în grădina casei Deleanu de pe malurile pârâului Nermeș, aproape la aceeași oră 10, poeții Iosif Băcilă din Dalboșeț și Ioan Kaleve (Murariu) din Obreja, scriitorii Simion Dănilă din Belinț și Simion Todorescu din Lugoj, criticul literar Gheorghe Jurma și publicistul Titus Crișciu din Reșița și cel care semnează

aceste rânduri, tocmai de la Ciclova Română. Cu toții salutați de gazde, la o masă întinsă sub un umbrar de viță de pe care nu lipseau pâinea, cașul, brânza, cârnații, șunca, roșiile și ceapa verde, precum și populara cafea. Nu a lipsit nici coșul din nuiiele, conținând sticle cu diverse licori de culoarea sânzienelor, pe care, de această dată, ca să fie mai accesibile, profesorul le etichetase: răchia de Marga, de Obreja, palincă de Boiu, „vizichi”, vișinată etc., la care s-a adăugat și un litru de doi litri de răchie de Dalboșeț, marca Iosif Băcilă. Nu s-au încurcat nici etichetele și nu s-a întrecut nici măsura, autorii realizând schimburi de cărți, surpriza constituind-o cele mai proaspete apariții de la Editura TIM din Reșița: „Sânziene, zâne și flori de leac”, de M. M. Deleanu, și „Cronica Noptilor de Sânziene”, Marga, 2006-2012, de M. M. Deleanu, Gheorghe Jurma și Nicolae Preda.

După „încălzire”, cei prezenți au intrat în salonul casei, unde a urmat – în prezența soției Ana și, respectiv, a fiicei Maria, un emoționant remember, dedicat învățătorului Gheorghe Beg și profesorului Trandafir Tamaș, două personalități care au întreținut decenii de-a rândul viața culturală a așezării, despre

care au vorbit M. M. Deleanu, Gheorghe Jurma și cele două invitate. Apoi, Gh. Jurma a prezentat, în cunoscutu-i stil, amănunte picante despre editarea celor două volume amintite mai sus și a rostit un *laudatio* despre creația poetică a lui Iosif Băcilă, a isprăvilor sale didactice, și despre activitatea desfășurată în fruntea revistei „Almăjana”, de aproape un deceniu și jumătate. Cuvinte de apreciere despre poezia creatorului din

monumentum” (Editura Eon Transilvan, 2013), de Titus Crișciu, recunoscut publicist bănățean și cronicar al „Noptilor de Sânziene”, în cuprinsul căruia a adunat o serie de interviuri cu poeți, prozatori, oameni de știință și cultură, mulți prezenți în momente faste ale vieții lor la Colocviile anuale „Reflex” de la Băile Herculane.

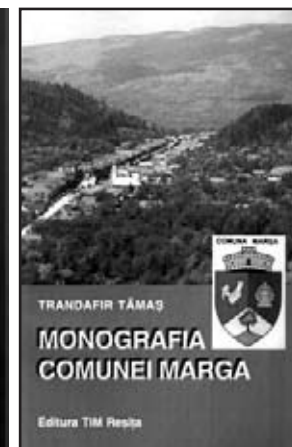
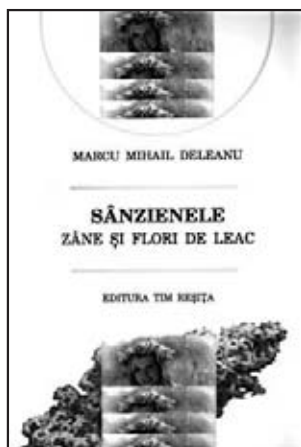
Gheorghe Jurma a semnalat, la rândul-i, volumul „Molineștii”, de

Almăj, cu adânci filoane în folclorul locului (unul dintre volumele sale se numește chiar „Poeme-Sânziene”), au mai rostit M. M. Deleanu și N. Irimia. Poetul – „eroul” acestei ediții – s-a confesat apoi celor prezenți și a citit câteva poeme din creația sa.

Un alt invitat, filologul Simion Dănilă (care și-a dedicat cei din urmă ani traducerii operei lui Fr. Nietzsche), ne-a vorbit despre activitatea literară a confratelui Simion Todorescu, menționând că acesta a publicat între altele 15 volume de „aforisme” și „cugetări”.

Ca și la ediția din 2012, Nicolae Preda i-a invitat pe oaspeți să se deplaseze pentru continuarea discuțiilor în primitoarea-i gospodărie, unde a organizat masa de prânz (ca la nedeie) și unde sarmalele doamnei Deleanu (expediate de la Reșița) „s-au înfrățit” cu cele ale doamnei Preda.

Cea de-a doua parte a întâlnirii de la Marga s-a desfășurat la cocheta cabană a familiei Preda, situată într-un cadru natural de mare frumusețe, la câțiva kilometri de sat, și ea a stat tot sub semnul cărții. A fost o după-amiază destinsă și distinsă în care Marcu M. Deleanu a prezentat volumul „Exegi

la propria-i editură, în care a încercat o „monografiere” a respectivei familii, cu mari merite în perioada interbelică în dezvoltarea presei și tiparului românesc, iar Simion Dănilă, despre cea mai recentă carte a sa, „Sub fascinația lingvisticii bănățene”, apărută la Editura „Eurostampa” din Timișoara, în 2012. Tot profesorul Simion Dănilă a vorbit entuziasmat despre cele două volume ale aceluiași neobosit Marcu Mihail

Deleanu – „Izvoare și preocupări dialectale în Banat” (Editura David Press Print, Timișoara, 2012).

Disertațiile lui Ioan Kaleve pe teme mitologice, lecturile lui Iosif Băcilă din cartea „Nergane” a regretatului poet și prieten Vasile Versavia, însoțite de vechi cântece din folclorul bănățean, precum și o incitantă discuție despre masonerie, ce au precedat copioasa cină, au încheiat „Noptile de Sânziene” de la Marga, într-un mod decent. Deși organizatorii se întrebau, poate firesc, în pliantul-program, dacă aceasta va fi ultima ediție. Depinde cine va amplasa microfoanele...

NICOLAE IRIMIA
august 2013

„CINE-O FĂCUT CÂNTECU’ AIBĂ FLOARE SUFLETU’...”

– Însemnări despre creatori, rapsozi, coregrafi, muzicanți
și lăutari din / în Valea Almăjului –

(I)

„Banatul de Sud este străbătut de 4 văi principale: Valea Almăjului, Valea Berzavei, Valea Carașului și Valea Dunării.

Valea Almăjului sau Almăjul este una dintre cele mai caracteristice din aceste văi, deosebindu-se de toate celelalte nu numai prin conturul ei geografic, care definește un ținut aparte, Țara Almăjului, ci și prin profilul ei sufletească care definește o lume aparte, lumea almăjenilor.

Închisă între munți, ca între zidurile de piatră ale unei cetăți, drumurile de fier n-au pătruns încă în această vale încântătoare. De aceea, comorile ei de simțire: limba, portul, obiceiurile și cântecele și-au păstrat originalitatea și frumusețea lor străbună.

Iată de ce în Valea Almăjului poți întâlni și astăzi o Floare, o Ană sau o Mărie cu «chimieșă» de fuior, cu

«oprieg» de lână cu ciucuri, cu «obielle» de păr și cu opinci, torcând din mers în urma câtorva oi sau viței, ca într-un tablou de Grigorescu. Silueta lor mlădie, subțire, naltă, mersul lor legănat, adeseori după ritmul domol al unei doine bătrânești, gingășia și grația lor firească se desprind parcă dintr-o poveste cu Ilene Cosânzene sau dintr-un poem necântat încă al

almăjenilor.” (Nicolae Ursu – *Cântece și jocuri populare românești din Valea Almăjului [Banat]*, Editura Muzicală, București, 1958, p. 9).

*

Ghiță Orbulescu, lăutarul, a trăit la Dalboșeț, cunoscută așezare a Văii Almăjului. I-am ascultat cântecele acasă la nenea Ion Băcilă-Blogoiel, într-o iarnă bogată în precipitații și nămeți, când familia acestuia aduna laolaltă neamuri, vecini și prieteni la „praznicul” casei, care se potrivea, fericit, a fi deodată cu ziua numelui gazdei. După ce „goștii” ospătaseră cu răchie și vin, cu felurile de mâncare tradițională (pită făcută în țăst, supă, salme / sarmale fierte în oale de pământ, păsui, pește, cozonac / colac copt în cuptorul de cărămidă), nenea Ion, un rapsod cu o voce strălimpede, rar întâlnită, cânta ce știa el mai bine: „Vioală, Vioală”, „De la noi a treia casă”, „Trandafir ș-o floare”, „Mândruță cu casa-n colț”, „Firuță, nană Firuță”, „Mândruță, mândră almăjană”, „Mărie, Mărie”, „Pră poienile lui Ion”, „Trecui valea ș-un ogaș” și câte și mai câte.

Lăutarul Ghiță, de la care a cules mai multe jocuri – brâuri, mazărici, ardelene și poșovăici – folcloristul, muzicologul și compozitorul Nicolae Ursu, pentru bine-cunoscuta-i lucrare *Cântece și jocuri populare românești din Valea Almăjului [Banat]*, 1958, îl acompania discret cu vioara și, din când în când, relua cu vocea-i răgușită câte un vers al melodiei de demult:

„Trandafir ș-o floare,
Inima mă doare –
Și nu știu de ce,
Trandafirule...”

Pentru harul cu care l-au înzestrat Dumnezeu și părinții, pentru prețuirea pe care i-o purtam, despre nenea Ion Băcilă am rostit un *laudatio* la emisiunea TVR Timișoara „Debut – 50 PLUS” (decembrie 2008):

„– Bine ați venit în Valea Almăjului!

Bine ați venit la Dalboșeț!

Bine ați venit în «casa cântecului»!

Mă exprim astfel, fiindcă străbunii lui nenea Ion Băcilă (Blogoiel) au fost cântăreți. Tatăl dumnealui și soția dumnealui au cântat în corul centenar al localității. Copiii generației mele învățau zilele săptămânii după cum se organizau repetițiile la cor: MARȚI – sopranel; MIERCURI – altul; JOI – tenorul; VINERI – basul; SÂMBĂTĂ – vocile în ansamblu; DUMINICĂ – dimineața: slujba la biserică, seara: programe artistice; LUNI – copiii și adolescenții, reținând versurile și liniile melodice corale, le fredonau acasă, pe dealuri și prin văi, răspândindu-le, în ecouri, Universului!

Iar peste tot și peste toate ale firii – vocea solistică inegalabilă a vecinului meu – Ion Băcilă!

A cântat la șezători și clăci, la toate obiceiurile satului, la biserică și pe scena Căminului cultural, în cadrul Festivalului artistic al Văii Almăjului, la radio și la televiziune. Astăzi este conducătorul și dirijorul corului Bisericii Ortodoxe din Dalboșeț. Fiul dumnealui, colegul nostru Nistor Băcilă, profesor de muzică la Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici, învață copiii almăjenilor să descifreze partiturile compozitorilor Ion Vidu, Sabin Drăgoi, Timotei Popovici etc., precum și semnificațiile unor colinde ori ritualuri folclorice.

Nenea Ion ascultă, cu înminunare și încântare, doinele

marilor interpreți ai folclorului bănățean: Achim Nica, Ana Pacatiuș, Mariana Drăghicescu, Ana Munteanu, Iosif Cioclodă, Petrică Moise, Traian Coracu, Pătru Șamanțu; în același timp, dăruiește tinerilor soliști ce-l vizitează texte și cântece de odinioară.

Urmăriți-i «melismele», «călcăturile» și «coveiele» și veți constata că sunt fără pereche!

Ne-am adunat aici, în casa dumnealui («casa cântecului»), să-l susținem și suntem convinși că va fi câștigător la emisiunea «Debut – 50 PLUS», pentru că – spunea un scriitor contemporan (Fănuș Neagu): «De când dăm în pământ și până ne topim în depărtările de Dumnezeu stăpânite, noi, românii, cuprinși în călătoria începutului fără sfârșit, ne adunăm unii în pragul altora, lepădând dureri, griji, neîmpliniri, și cântăm cu buze mărturisite-n roua datinilor.»

• Ca și noi, cei din Valea Miracolelor!

• Ca și Ion Băcilă, rapsodul Dalboșețului!”

*

La jocul de duminică după-amiază, tinerii satului meu se adunau în fața bisericii ori în jurul Monumentului eroilor din Primul Război Mondial, aflat în centrul așezării. Veneau și erau căpărăți / arvuniți să-i înveselească Ghiță Orbulescu, lăutarul Dalboșețului, prietenul său terțist (vioara a doua) Dănesie Radu, de pe Vale, Costa cu acordeonul, precum și – ca niște invitați de fală – Ioța Dragomir (Cocoș) de la Mocerîș, însoțit

de muzicanții din „banda” lui: Ilie Florea, tot lăutar, „Căiu” (poreclă), care ținea „coantra”, și Andrei, țambalist, fratele lui Ilie Florea.

Ioța Cocoș sau Ioța Orbul, cum i se spunea, „a fost un violonist și un țambalist virtuoz, impresionând prin performanțele sale violonistice și de țambal, cântând cu vioara în poziții neobișnuite – după cap sau sub genunchi – și mânuind bețele țambalului cu mâinile întoarse la spate. Când nu-i plăcea «cum se poartă jocul» de către cei care îl jucau, se desprindea din mijlocul tarafului, întorcea vioara după cap și astfel purta și anima el însuși petrecerea, transmitând jucătorilor însuflețirea și ritmul inimii sale pătimașe.” (Vasile Vărădean – *Cântecul la el acasă*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1985, p. 63).

Ghiță Orbulescu își „încorda”

arcușul, secondat de Dănesie Radu, veselindu-i pe cei adunați din tot arealul Almăjului cu melodii de joc auzite din bătrâni și de la „maistorul” lor, Ilie Dobre, cel care cântase și în vestitul taraf al fraților Alexa și Cari (Carol) Bârcă. Dănesie nu avea cutie (toc) pentru vioară. O ținea sub „căput”, lângă piept, pentru a-i simți vibrațiile, îmbălsămate de vremuri, mai apropiate sufletului său și, poate, pentru a transmite celor ce-l ascultau o stare de spirit, făloșită de armonii sonore și versuri „din băbăluț”:

„Cine-o făcut cântecu’
Aibă floare sufletu’...”

La rândul lui, Ioța Dragomir, cu tehnica-i interpretativă de invidiat și având o memorie de neegalat (știa ce preferințe muzicale are fiecare „pătimaș!”), cântase și cu vestitele tarafuri ale bozovicenilor, conduse de Sâmu Luca jr., fratele interpretului și dirijorului de mai târziu, Ion Luca Bănățeanu, ori cu cel al lui Ion Nicola Boldu.

Mama Floarea B. povestea că, în copilăria-i „îndestulată” cu întâmplări vânătorești, Ioța Cocos (Dragomir) cânta și la petrecerile rostuite atunci în sălașele de la Bârz, printre căpărași aflându-se și tatăl ei, Petru Careba (Chireanda). Pe la lăsatul zorilor, Petru, cunoscut a fi „staroste” vânătorilor almăjeni, ducea / purta „brăul codrului” în curte la moș Adam și, dintr-odată, la o simplă comandă, oprea muzicanții și pe cei prinși în ritmul jocului, indicându-le celor din „bandă” „să zică” o anumită doină, dragă sufletului său, având drept solistă pe soția Iuliana, care se conforma patimii / dorinței bărbatului, iar ceilalți – lăutari, jucători și toți din juru-le – însoțeau șoptit vocea-i de privighetoare:

„Lăsai pușca ruginită
Ș-apucați pe-o vale-adâncă,
Unde numai cucu’ cântă;

Cucu’ cântă, mierla-mi zice:
– Un’ ți-s banii, măi voinice?
– I-am băut să nu se strice...”

Cu sutele de lei primite de la tata Petru și prinse în firele din capetele arcușurilor, muzicanții, îndemnați de „căpătare”, continuau, firesc, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, cu brăul bătrân, hora mare, poșovaica, pe loc, pe picior, cârligu’, glimpu’, doial Sărăfinesților, ardeleana, dudușă, acordurile lor maiestruose pierzându-se până în depărtările Vârfului Pleșuva și ale Muntelui Blidariu, deseori peste așezările umane răsfirate de o parte și de alta a Nerei.

*

„**LUCA BĂNĂȚEANU, ION** (n. 1894, Bozovici, CS – m. 1963). Violonist (primaș) originar din Valea Almăjului, fiul lăutarului Sâmu Luca (Bătrânul). A părăsit studiile universitare (Dreptul și Academia comercială) pentru a se dedica activității violonistice. A activat peste 40 de ani în București, fiind întemeietorul și dirijorul solist al **Orchestrai de muzică populară a Institutului de Etnografie și Folclor**, care se va numi ulterior **Orchestra «Barbu Lăutaru»** (1949-1950), apoi dirijorul **Orchestrai de muzică populară a Radiodifuziunii Române** (1950-1953). S-a bucurat de un mare prestigiu

profesional, contribuind la răspândirea adevăratelor valori ale folclorului românesc, în special al celui cărășan [...].

A efectuat turnee în țară și peste hotare și a lăsat moștenire o serie de înregistrări de incontestabilă valoare istorică și artistică. Câteva titluri: *Patru boi cu lanțu-n coarne*, *Doina lui Bârcă*, *Doial lui Târziu*, *Ardeleana de la Gladna*, *De doi al rudărenilor*, *Gherghină*, *Gherghină*, *Horea bea la fâgădău*, *Balada Gosnei*.” (Ioan Tomi – *Lexicon. Muzicieni din Banat. Banatul Montan – Banatul Sârbesc*, ediția a II-a, Editura Eurostampa, Timișoara, 2012, p. 164).

„Cititorul, iubitor de cântec românesc bănățean, este rugat să-și facă răgaz și să audieze cele două piese muzicale interpretate de Luca Bănățeanu (*Balada Gosnei*, respectiv *De doi al rudărenilor*), pentru a trăi emoția divină că la zicerea lor participă din umbră Arhanghelii Mihail și Gavril, acompaniați de orchestra îngerilor albaștri din al nouălea cer! Credeți-mă, când Ion Luca Bănățeanu cântă, cerul se înseninează ori se întristează, iar Munții Carpați își apleacă vârfurile semețe în chip de închinăciune, în timp ce apele de la munte, viforoase și guralive, se retrag în tihnă în matca lor! Așa se petreceau lucrurile și pe vremea miticului Orfeu.” (Nicolae Danciu Petniceanu – *Orfeu s-a născut în Banat*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2003, p. 134-135).

*

La balurile familiale și la sărbătorile de iarnă, însă, căpărașii invitau să le cânte muzicanții din Naidăș. Aduși cu cocia / căruța peste Dealul Stancilovei, intrând de la Fântâna Boinii în hotarul Dalboșetului, când și când făceau câte o pauză de mers și, pe unde treceau, cât se odihneau caii, cântau să-i audă „lumea”...

Nu lipseau din formație primașii Andrei și Paia, terțistul mai în vârstă Becica (vioara a doua), acordeonistul Ilia Cantă, alți patru-cinci contrași și broncașul / basistul Cocos, care, în caz de nevoie, făcea și pe „guristul” (solistul). Toți erau urmași și continuatori ai instrumentiștilor ce au cântat în renumitele tarafuri din Naidăș conduse odinioară de învățătorul Adrian Pitic ori de instrumentistul Nicolae Becica.

Balurile țineau de la ora 8 seara până dimineața la 6, chiar până la 7. La miezul nopții, corul mixt, dirijat de Vilmoș Spausta jr., susținea un microrecital (compozitori: Gheorghe Dima, Timotei Popovici, Iosif Velceanu, Ion Vidu) cu cântece aflate în pregătire pentru un viitor spectacol local sau pentru un concert coral planificat a se desfășura în vreunul din orașele Banatului. În pauzele

programului coriștilor, rapsozii cunoscuți ai Dalboșețului și ai copilăriei mele își „etalau” doinele care i-au consacrat:

„Pe poienile lui Ion
Toate păsările dorm;

Numai una nu măi doarme
Și tot strigă: – Ioane! Ioane!!”

(Ion Băcilă-Blogoiel)

„Să iai sama, bade, bine
Că nu-i drumul de hârtie
Să-ți fiu dragă numai ție.

Drumul e din iarbă verde
Să-i fiu dragă cui mă vede...”

(Ana Fuicu-Buia)

„Trecui valea și-un ogaș
Pân’ la mândra la sălaș,
Pân’ la mândra la sălaș;

Tăbărât și plin de apă,
Să-i văd ochii măi o dată,
Să-i văd ochii măi o dată...”

(Dănilă Dumescu)

Muzicanții cântau organizat, curat și cu „inimă”, melodii românești (în speță bănățene), dar și sârbești, unii dintre ei având „rădăcini” în localitățile apropiate graniței cu Serbia (Belobreșca, Divici, Câmpia ș.a.).

Jocurile durau o oră și, poate, mai bine, primașii Andrei și Paia, cu un repertoriu bogat și divers, alternau liniile melodice ale viorilor cu „vijeliile” sonore ale acordeoanelor, unde, mai totdeauna, „strălucea” Ilia Cantă. Moș Becica, tertistul, era stângaci și își proptea vioara în umărul stâng, iar cu mâna dreaptă îi sprijinea „gâtul de lebădă”. Nu își dorea niciodată să iasă în evidență, era atent la pașii celor prinși în joc și susținea îndeaproape primașii. Voit sau nevoit, avea atârnat pe umărul drept un pieptar ce „aștepta” să fie folosit în diminețile mai răcoroase.

De multe ori, după finalul unui joc aprins, atmosfera era atât de intensă și „împovărată” de voie bună, încât se cerea un „bis”, o „coadă”, o continuare necesară. Atunci, moș Becica intra în mijlocul / cercul muzicanților și reîncepea jocul cu și mai multă patimă, ceilalți instrumentiști fiind doar „ochi și urechi” la schimbările de game și de ritmuri ale starostelui / „năstavniciului” învârstat și respectat. Răsunau, readuse în memorie, brăuri bătrânești și ardelen, poșovaica și schimbul ori doiuri specifice Almăjului, care ațâțau / întăreau jocul pe contratimp al pătimașilor împresurați / cuprinși în ritmuri de poveste...

Poveste și realitate despre care, nu întâmplător, un mare muzician, compozitor și dirijor român, ca un omagiu, a notat următoarele: „[...] lor să le mulțumim (n.n.: lăutarilor) că ne-au păstrat muzica, această comoară ce abia acum o prețuim; numai dâșii ne-au dezgropat-o, au trecut-o și au dat-o în păstrare din tată în fiu, cu acea grijă sfântă pe care o au pentru ce le era mai scump pe lume: **cântecul.**” (George Enescu – *Despre muzica românească*, în „Muzica”, București, nr. 5-6 / 1921, p. 115).

IOSIF BĂCILĂ

COMEMORARE IOAN CIOCU (1914-1981)

De fiecare dată când are loc un eveniment cultural în această frumoasă Vale a Almăjului și, în special, în comuna Bozovici, mă încercă un sentiment de mare bucurie, întrucât ce este oare mai de preț pentru un popor decât cultura? Tradițiile, obiceiurile, oamenii, locurile, întâmplările sunt mărturii ale trecutului pentru noi, cei din prezent. Aceste mărturii ne obligă să păstrăm, dar mai ales să transmitem mai departe valorile culturale tradiționale cu aceeași dragoste și devotament cu care dascălii vremurilor de atunci au reușit să o facă.

Un astfel de eveniment a avut loc în ziua de 3.08.2013, în localitatea Bozovici. Asociația culturală „Izvoare almăjene” (înființată de puțin timp, din dorința de a reînvia tradiția și cultura în localitate) a organizat o acțiune culturală de comemorare a dascălului și dirijorului Ioan Ciocu. A fost a doua acțiune organizată de această

asociație, după cea din 25.05.2013, dedicată violonistului și dirijorului Ion Luca Bănățeanu.

Evenimentul organizat sâmbătă, 3 august, a fost posibil datorită sprijinului acordat de două instituții importante din localitate: Primăria Comunei Bozovici și Biserica Ortodoxă Bozovici.

Ziua a debutat prin dezvelirea plăcii comemorative, amplasată pe casa unde a locuit dirijorul Ioan Ciocu. Slujba de binecuvântare a fost oficiată de către preotul paroh Ion Cherescu, împreună cu preotul Vasile Grecu Băiaș. Răspunsurile au fost date de corul „Anastasis” al Bisericii Ortodoxe din Bozovici.

La eveniment au participat membrii familiei Ciocu: Corneliu Ciocu – fiul dascălului Ciocu, judecător pensionar, Ciprian Ioan Ciocu – nepotul dascălului, împreună cu Monica Ciocu, soția acestuia, și fiul lor, Andrei Ciocu,

Gabriela Giurcă – nepoată de soră a dascălului Ciocu, și soțul acesteia, Gabi Giurcă.

Alături de familia dascălului Ciocu, a mai fost prezentă o delegație din Serbia, din care au făcut parte Dorina Magdu – fiica învățătorului din Uzdin Petre Mezin (prietenu dascălului Ciocu), împreună cu soțul dumneaei, Ionel Magdu, și fiul Daniel Magdu, vicepreședintele Comunității românilor din Serbia, angajat al primăriei Covăcița, ca specialist pe probleme de dezvoltare și consultața IMM-urilor și în proiecte transfrontaliere. Societatea Literar-Artistică din Uzdin a fost reprezentată de domnii Florin Neda, Aurel Spăriosu, Gabriel Spăriosu și Vasile Barbu – președintele SLA „Tibiscus” din Uzdin.

De remarcat a fost prezența celui mai în vârstă corist, Ion Izvernar (Bufanu), care cu fală a purtat costumul popular reprezentativ al zonei și cu multă emoție și-a adus aminte de vremurile când, sub bagheta dirijorului Ioan Ciocu, înălța cântări de slavă lui Dumnezeu. Atât cât vârsta și sănătatea i-au permis, acesta a continuat să vină la corul bisericii, iar în anul 2005, când s-a înființat corul mixt, cu multă dăruire a venit, duminică de duminică, la biserică, neîngropând talantul cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

Au mai fost prezenți cadre didactice, foști elevi, cunoscuți.

După dezvelirea plăcii comemorative, a avut loc slujba de pomenire la mormântul dirijorului, la sfârșitul căreia fiul dascălului Ciocu, copleșit de emoție, le-a adresat cuvinte de mulțumire tuturor celor care s-au implicat în organizarea evenimentului. A apreciat faptul că, deși au trecut 32 de ani de la plecarea la Domnul a tatălui său, prin acest eveniment s-a apreciat întreaga lui activitate, atât cea de dascăl, cât și cea de dirijor, pe care a desfășurat-o cu dragoste și dăruire, deși vremurile nu au fost întotdeauna prielnice și ușoare. A fost, de asemenea, încântat de faptul că activitatea corală la Bozovici continuă și astăzi, prin corul mixt al Bisericii Ortodoxe din localitate.

A urmat simpozionul intitulat *Învățătorul și dirijorul Ioan Ciocu și comunitatea din Bozovici*. Simpozionul a fost moderat de către domnul Gheorghe Fulga, președintele Asociației „Izvoare almăjene”, și a fost structurat în trei părți. În prima parte au fost prezentate lucrările:

– *Copilăria și tinerețea*, prezentată de eleva Mara Timea Iancu;

– *Perioada de maturitate*, prezentată de către comandor (r) Stamate Iancu;

– *Activitatea de dirijor de cor*, prezentată de dirijor prof. Claudia Cherescu.

Acestea au conturat personalitatea învățătorului și dirijorului Ioan Ciocu.

Domnul Gheorghe Fulga a citit poezia *Unde sunt cei care nu mai sunt?*, de Nichifor Crainic, iar doamna Gina-Maria Grecu Baias a citit poezia *Ne vom întoarce* a lui Radu Gyr.

În partea a doua a întâlnirii, a luat cuvântul judecătorul Cornel Ciocu, care a amintit de timpul petrecut alături de tatăl său la Oravița, dar și de actul primit la decesul tatălui său, prin care Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, secția Culegători de folclor, a recunoscut activitatea

dascălului Ioan Ciocu, în calitate de culegător de folclor.

În continuare, domnul Daniel Magdu a vorbit despre prietenia dintre bunicul său, învățătorul Petre Mezin, și învățătorul Ioan Ciocu.

Domnul învățător Marin Jurchescu și-a amintit cu plăcere că i-a fost elev, în clasa a doua primară, învățătorului Ioan Ciocu și îl asculta cu mult drag cum cânta și se acompania la pian. Mic fiind, asculta cum făcea repetiții cu corul sau cum cânta la biserică cu ocazia diferitelor sărbători. Poate că acest lucru a fost un imbold pentru ca, în 1990, domnul Marin Jurchescu să preia conducerea corului bisericesc, pe care l-a condus până în 2005.

Din Prigor, domnul profesor Pavel Panduru a mulțumit pentru invitație și, ca de fiecare dată când a avut prilejul să vorbească despre Almăj și almăjeni, a arătat frumusețea acestor locuri; parafrazând o expresie, a afirmat că „Almăjul este o floare în Grădina Maicii Domnului”. În discursul său, profesorul Panduru a pus accentul pe credință, scoțând în evidență capacitatea intelectuală a învățătorului Ciocu și subliniind faptul că, în acea vreme, în școli învățau „să păstreze țara”. A încheiat discursul în aceeași notă, vorbind despre valorile poporului român.

Domnul profesor Gheorghe Rancu a spus despre învățătorul Ioan Ciocu că poate fi asemănat cu o nestemată și a arătat că, în acele vremuri, dascălul și preotul erau oameni importanți ai societății: „Învățătorii sunt pentru neam ceea ce sunt apostolii pentru biserică”. A mai vorbit despre prietenia

dintre preotul I. C. Buracu, Iancu Conciatu și Ioan Ciocu și despre o pagină din jurnalul de război al soldatului Brebu din Șopotu-Nou, în care a fost descris învățătorul Ciocu în timpul când a fost pe front: „Era blând, avea privirea caldă, ne îmbărbăta la greu și era mereu în mijlocul nostru”. A mai amintit despre prietenia dintre Petre Mezin și Ioan Ciocu, spunând că nu întâmplător a avut loc această comemorare, întrucât, în data de 12 iulie 2013, în Serbia s-a desfășurat o activitate similară, fiind dezvelită placa comemorativă a învățătorului Petre Mezin din Uzdin.

În continuare, domnul profesor Alimpie Ignea a transmis salutul Asociației „Țara Almăjului” și al revistei

„Almăjana” și a vorbit despre câteva aspecte din viața personală a învățătorului comemorat.

Au mai luat cuvântul domnul învățător Constantin Becheru și domnul profesor Dănilă Sitariu.

În cea de-a treia parte, scriitorul Vasile Barbu, președintele Societății Literar-Artistice „Tibiscus” din Uzdin, a prezentat expoziția de fotografie artistică *De veghe la izvoarele frumosului: Uzdin – Țara Almăjului*.

Activitatea s-a încheiat cu o vizită la muzeul domnului profesor Gheorghe Rancu, de la Șopotu-Vechi, iar apoi au participat cu toții la o agapă frățescă la Bârz.

Prof. inv. primar **CLAUDIA CHERESCU**

ÎNVĂȚĂTORUL ȘI DIRIJORUL IOAN CIOCU ȘI COMUNITATEA DIN BOZOVICI

A. COPILĂRIA ȘI TINEREȚEA

Înainte de a da citire celor câteva rânduri închinat celui ce a fost un fiu al Bozovicului, care și-a închinat întreaga viață formării și educării sufletelor tinere, ca învățător și, mai apoi, ca dirijor al corului Bisericii Ortodoxe din Bozovici, am dori să cităm cuvintele scrise de filosoful german Friedrich Nietzsche: „Un popor se definește nu atât prin oamenii săi mari, cât mai ales prin felul în care îi recunoaște și îi cinstește”.

Astăzi, ne-am adunat și noi pentru a-l cinsti pe învățătorul și dirijorul corului Bisericii Ortodoxe din Bozovici, Ioan Ciocu.

La 28 iunie 1914, ora 11, a avut loc atentatul de la Sarajevo, când moștenitorul tronului Imperiului Austro-Ungar, arhiducele Franz Ferdinand, și soția sa, principesa Sofia, au fost uciși de gloanțele unui student sârb de 19 ani, Gavrilo Princip. Într-un alt loc al imperiului, la Bozovici, în aceeași dată, 28 iunie 1914, venea pe lume Ioan Ciocu, fiul Petrei (Pepi) și al lui Ion, țărani înstăriți din localitate.

Primii ani din viață au fost deosebit de grei pentru familie, deoarece la o lună de la nașterea sa, la 28 iulie 1914, s-a declanșat Primul Război Mondial, când Imperiul Austro-Ungar a declarat război Serbiei. În Valea Almăjului, care în acel timp făcea parte din Ungaria, imperiul a mobilizat în armata austro-ungară 6.614 soldați dintr-o populație de cca 24.000 de locuitori. Tatăl său, Ion Ciocu, este mobilizat în armată și va lupta până la sfârșitul războiului. Majoritatea tinerilor și a celor apti de muncă pleacă la război, acasă rămânând doar bătrânii, femeile și copiii. Nevoile frontului fac ca principalele alimente: făina, mălaiul, zahărul și sarea să fie raționalizate, acestea

distribuindu-se în cantități foarte mici. În aceste condiții și-a petrecut primii 4 ani de viață copilul Ioan Ciocu. Devastatorul război s-a sfârșit la 11 noiembrie 1918 și s-a soldat cu 10 milioane de morți. În Valea Almăjului nu s-au mai întors dintre cei plecați, la casele lor, 818 locuitori. Tatăl său este printre cei norocoși și se întoarce acasă, bucuros că nu a avut soarta celor care au pierit pe câmpurile de luptă din Italia și Galiția, unde au fost siliți să lupte tinerii români mobilizați din Almăj.

La 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, românii din Transilvania, Banat, Basarabia și Țara Ungurească au hotărât unirea cu patria-mamă, România. Dar pretenții asupra Banatului existau și din partea Serbiei, care socotea că Banatul face parte din provincia Voivodina și dorea să-l anexeze pe motiv că sârbii erau majoritari în această regiune. În acele perioade tulburi, Banatul este ocupat de sârbi. La 10 decembrie 1918, o trupă compusă dintr-un escadron de cavalerie și o companie de infanterie ocupă Bozovicul. Locuitorii comunei au trebuit să le suporte sarcinile de aprovizionare cu hrană și furaje timp de 3 luni și 20 de zile. Mare a fost bucuria bozovicenilor și a familiei Ciocu când, la 1 aprilie 1919, armata română intră în Bozovici. Ioan Ciocu, care nu împlinise încă 5 ani, a fost alături de bozoviceni – bărbați, femei, copii –, care plângeau de bucurie și se îmbrățișau cu soldații români. „Taraful lui Sămu Luca a cântat hora almăjană. Pentru prima dată în istoria Almăjului, fata almăjană a jucat cu soldatul român”. (L. Smeu). Acum, Ioan Ciocu, un băiețel de aproape 5 ani, se bucura alături de părinții săi că este român și trăiește în România. Urmează alți ani de privațiuni, de strădanii de refacere a gospodăriilor secătuite de rechizițiile militare, de adaptare la situația economică și la o politică nouă. În acești ani grei, în anul 1921, părinții îl duc pe Ioan la școala primară și îl înscriu în clasa I. Copil isteț, cu dragoste de învățatură, remarcat de învățătorii timpului, termină în 1924 cele patru clase primare, care și în acea perioadă erau obligatorii.

Datorită demersurilor făcute de Romulus Novacovici,

un almăjan dârz, născut în Gârbovăț, absolvent al Institutului Teologic din Caransebeș și al Universității din Cluj, Facultatea de Litere și Filosofie, în 15 septembrie 1922, își începe activitatea Gimnaziul „Principele Carol”. Romulus Novacovici este numit director. După terminarea claselor primare, Ioan Ciocu se înscrie la gimnaziu în anul 1924 (în ANUARUL GIMNAZIULUI DE STAT „PRINCIPELE CAROL” din BOZOVICI, pe anii școlari: 1922/23, 1923/24 și 1924/25, apare – în „Situția școlară a elevilor ordinari la finele anului școlar 1924/25, la clasa I, diriginte: A. Letai” – elevul Ciocu Ioan ca promovat, cu media 7,52). Îi are ca profesori pe Iosif Armbruster, născut la Vatra Dornei, cu studii la Universitatea din Cernăuți, Facultatea de Științe, care predă matematica, științele naturii și științele fizico-chimice, cât și pe judecătorul Eugen Dabija, care predă limba franceză. I-a plăcut foarte mult să învețe, îndrăgind mai ales muzica, reușind să învețe în foarte scurt timp să cânte la clarinet. Împreună cu tatăl său, și el clarinetist, au cântat în fanfara din Bozovici, dirijată de Ion Cucu-Bănățeanu, care era și directorul Școlii de Arte și Meserii din Bozovici.

În anul 1928, când avea vârsta de 14 ani, suferă o mare pierdere prin moartea tatălui său, pe care l-a iubit și l-a stimat foarte mult. Tatăl avea un autoturism marca „Ford”, cu care făcea taximetrie pe ruta Bozovici – Oravița și Bozovici – Iablanița. Într-o iarnă, a rămas în pană când se întorcea de la Iablanița. Din cauza frigului, a contractat o pneumonie care i-a fost fatală și care a dus la stingerea sa din viață, la vârsta de 35 de ani. Responsabilitatea creșterii și formării sale le revine mamei, Petra Ciocu, și bunicului din partea tatălui, Teodor Ciocu, un agricultor fruntaș, dar și fierar, totodată corist de frunte al Corului Bisericii din Bozovici.

Elevul Ioan Ciocu este remarcat de profesori și, la terminarea gimnaziului, este sfătuit de profesorul Matei Manolescu, directorul gimnaziului din acea perioadă, să-și continue studiile în Caransebeș, la Școala Normală „Ioan Popasu”. Elevul Ioan Ciocu ar fi dorit să urmeze cariera militară, însă familia nu era de acord cu acest lucru, având nevoie de el pentru desfășurarea activităților agricole, deoarece aveau o suprafață mare de pământ. Cu acordul mamei și al bunicului, se înscrie în anul I al Școlii Normale din Caransebeș. Aici este coleg cu Petre Mezin, român de loc din Uzdin – Serbia, și între ei se leagă o puternică prietenie. Menține legăturile cu acesta până în anul 1935.

Deși nu aspirase la această profesie, în anul 1934, a absolvit Școala Normală „Ioan Popasu” din Caransebeș cu rezultate foarte bune. După absolvire, i se oferă postul de învățător la Școala Primară din colonia CFR – Oravița. Se implică foarte mult în pregătirea copiilor, manifestând o plăcere deosebită în educarea tinerelor vlăstare. Era un învățător sever, dar drept, cerându-le elevilor

să-și însușească cât mai multe cunoștințe. Pe când se afla la Oravița, o cunoaște pe domnișoara Veturia Guțu (Tori), fiica preotului din Bocșa Română, Ioan Guțu. S-au cunoscut, s-au plăcut și s-au căsătorit în anul 1936, la Oravița. La un an de la oficierea căsătoriei, la 15 mai 1937, se naște primul copil, un băiețel căruia i-au dat numele Corneliu, care acum este un om matur, fost judecător, în prezent pensionar și care se află azi în mijlocul nostru.

Potrivit relatărilor domnului Nicolae Piescu, acum în vârstă de 83 de ani, în anul 1939, învățătorul Ioan Ciocu s-a mutat la Bozovici. Prima clasă a făcut-o cu domnul învățător. Și-l amintește și astăzi. Era un bărbat de statură mijlocie, sobru și autoritar. O altă elevă, Ana Șerpe, îl caracteriza ca un învățător ce iubea copiii și muzica. Avea o voce foarte frumoasă și cânta la vioară. În permanență se ocupa de elevii mai slabi la învățătură, ajutându-i ori de câte ori era nevoie. Punea un mare accent pe orele de educație fizică. Făcea multă gimnastică cu elevii, pregătind cu aceștia, după moda timpului, exerciții demonstrative și, mai ales, piramide. În anul 1938, datorită calităților sale muzicale, Ilie Ruva îl roagă să-i fie ajutor de dirijor.

Președintele corului și-a dat seama de potențialul deosebit al învățătorului Ioan Ciocu, cât și de faptul că Ilie Ruva, deja în vârstă, nu putea face față activităților multiple în care era angrenat corul. În anul 1938, este învățător la Șumița. În 1939 revine în Bozovici, urmat de familia sa. În același an, mai precis la 15 iulie, se naște și fiica lui, Lucia (Pipi), căsătorită Giurca, stabilită în Timișoara, în prezent decedată.

Nedreptățile din acele timpuri, criza economică prin care trecea țara i-au făcut pe mulți tineri să creadă în sloganurile legionare. Îl vedeau pe Corneliu Zelea Codreanu ca pe omul lui Dumnezeu care va scăpa poporul de necazuri, va aduce dreptatea în țară și îi va trimite la închisoare pe toți cei care au furat avutul poporului. Aceste sloganuri i-au prins în mrejele lor pe unii tineri, care au urmat calea legionară. În această situație se afla și tânărul învățător Ioan Ciocu. Alături de alți tineri din comună – învățători, croitori, jocari, agricultori – au desfășurat activități în favoarea legiunii, în care au crezut un timp. Asasinatele și atrocitățile comise de mișcarea legionară i-au făcut ca treptat să se îndepărteze de această grupare extremistă.

În anul 1940, era capul unei familii de care era foarte atașat, avea și doi copii pe care-i iubea ca pe lumina ochilor. Se ducea cu plăcere la școală unde, pe lângă materiile din programă, îi învăța pe copii că părinții lor au făurit România Mare cu mari sacrificii și jertfe, iar ei au misiunea nobilă de a învăța cât mai bine pentru a fi pregătiți să o apere împotriva oricărui dușman. Se implică și mai mult în conducerea corului, introducând în repertoriu piese noi. Împlinise 26 de ani, se considera un bărbat matur,

pregătit să se lupte cu greutățile vieții care nu vor fi puține și va trebui să dea dovadă de mult curaj și eroism pentru a putea trece peste ele.

B. PERIOADA DE MATURITATE

Anul 1940 este un an nefast pentru România, care pierde succesiv nordul Ardealului, Cadrilaterul și Basarabia. Tot în acel an, învățătorul Ioan Ciocu este mobilizat. Datorită calităților sale și rezultatelor obținute în perioada de instruire, este selecționat pentru a urma școala de ofițeri de rezervă. La absolvirea acesteia, este înălțat la gradul de sublocotenent și numit comandant de pluton la regimentul 13 Dorobanți „Ștefan cel Mare”, dislocat în Iași.

La 22 iunie 1941, șeful statului emite ordinul de zi către armată, acesta rămânând în memoria opiniei publice, dar mai ales în memoria ostașilor români trimiși să lupte pe front. Sublocotenentul Ioan Ciocu, alături de soldații din subordine, a ascultat în tăcere ordinul citit de comandantul companiei: „Vă ordon: Treceți Prutul! Sdrobiți vrăjmașii din răsărit și miazănoapte, desrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații cotropiți, reîmpliniți în trupul țării gloria străbună a basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre!”. La ora 4 dimineața, armata română forțează Prutul și trece la ofensivă pe direcțiile Iași – Chișinău, Suceava – Cernăuți și Galați – Odessa. Sublocotenentul Ioan Ciocu împreună cu plutonul său sunt printre primele unități care au trecut Prutul. Întâmpină o rezistență acerbă din partea armatei roșii. După lupte grele, Basarabia, Bucovina și Ținutul Herței sunt eliberate de sub ocupația sovietică, trupele române continuând ofensiva spre răsărit. Cu regimentul 13 Dorobanți a participat la bătălia de la Odessa, unde s-au dus lupte sângeroase între 6 august și 16 octombrie 1941. Armata română a avut pierderi foarte mari: 17.992 de morți, 63.345 de răniți și 11.471 de dispăruți. În timpul acestor lupte crâncene, sublocotenentul Ioan Ciocu este rănit. Este trimis cu trenul în țară și internat la spitalul din Deva. În timpul internării, este vizitat de soția sa, Veturia, și fiul Corneliu, care abia împlinise 4 ani. Pentru modul în care și-a condus trupa în luptă și eroismul manifestat pe câmpul de bătălie, a fost decorat cu Ordinul „Virtutea militară”.

După spitalizare, se întoarce la regimentul 13 Dorobanți „Ștefan cel Mare”, dislocat în Iași. La scurt timp, este mutat la regimentul 15 Dorobanți „Războieni”, dislocat în orașul Piatra-Neamț, unde și-a început activitatea de instruire a tinerilor recruți. De tânăr a dorit să devină ofițer pentru că a iubit foarte mult disciplina, ordinea și punctualitatea, pe care nu le putea găsi decât în armată. În acea perioadă i s-a repartizat o locuință în Piatra-Neamț, unde

s-a mutat împreună cu soția și cei doi copii. Au fost ani frumoși din viața sa, de care își aducea aminte cu multă plăcere de câte ori avea ocazia.

În 1942 este trecut în rezervă și împreună cu familia se mută din nou la Bozovici. Este reprimat în învățământ și lucrează ca învățător la Școala Primară din Bozovici, care își desfășura cursurile în vechea cazarmă. În acea perioadă i-a fost elev Petru Miloi, care, zilele acestea, a împlinit frumoasa vârstă de 80 de ani. În acest timp, președintele corului bisericii ortodoxe, Ioan Goanță, îl roagă să preia de la Ilie Ruva, care avea unele disensiuni cu membrii acestuia, conducerea formației corale. În anul 1944, este numit subvizor școlar în plasa Bozovici. Dimineața inspecta școlile din plasa Bozovici, iar după-amiezile, participa la repetiții cu corul și la alte acțiuni de culturalizare a locuitorilor comunei. În 19 noiembrie 1946, au loc primele alegeri „libere” organizate de guvernul dr. Petru Groza. Ca membru al organizației „Frontul Plugarilor”, este numit președinte al comisiei de votare de la Șopotu-Nou. În această calitate, după încheierea votării, se prezintă cu procesul-verbal și buletinele de vot la sediul central din Bozovici. Din procesul-verbal rezulta victoria netă a partidelor istorice. Activistul PCR îl obligă să schimbe rezultatele votului, însă Ioan Ciocu refuză. Comuniștii n-au uitat acest afront și i-au plătit-o mai târziu. Partidele istorice, după ce au fost folosite de comuniști, au fost înlăturate apoi, catalogate drept „dușmani ai poporului” și, devenite jenante, au fost exterminate. Este grăitor „Memorialul de la Sighet”, ridicat în memoria celor uciși în acea închisoare sinistă.

În anul 1947, la 30 decembrie, ziua în care marea Uniune Sovietică sărbătorea 20 de ani de la fărâșirea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, regimul comunist, sprijinit de aliatul de la răsărit, îl obliga pe regele Mihai să abdice. Ultimul pilon al democrației din România este îndepărtat și comuniștii își puteau îndeplini nestingheriți ordinele primite de la Moscova. Împreună cu alți locuitori din comună, și anume Traian Șchiopu, frații Blaj, Nelu Chetrinescu și alții, spera în ajutorul Occidentului pentru răsturnarea regimului comunist impus de Moscova.

La adunările conspirative, organizate în casa sa din Golibreg, Ioan Ciocu îi încuraja pe cei adunați, spunându-le mereu: „Dumnezeu este cu noi și vom învinge!”. Organizația este descoperită și unii membri sunt arestați. Învățătorul Ioan Ciocu se ascunde timp de doi ani, în perioada 1948-1950, la colibe (sălașe), în casele țăranilor și în pădure. În acest timp, soția și copiii erau constrânși să îl predea. Ținând foarte mult la ai săi, nu mai poate îndura persecuțiile la care era supusă întreaga familie și, în vara anului 1950, se predă autorităților comuniste. Este judecat în cel mai scurt timp de Tribunalul Militar Timișoara, de pe strada Popa Șapcă, și, la 26 octombrie 1950, prin sentința 1137/1950,

este condamnat la 5 ani de închisoare pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale, având în vedere că împreună cu alte persoane au constituit o organizație subversivă cu scopul de a ajuta alte persoane aflate în detenție pentru fapte de aceeași natură”. Își execută pedeapsa în închisorile din Timișoara, Gherla, Jilava și colonia „Valea Neagră”.

După executarea întreagă a pedepsei, este eliberat din colonia penitenciarului „Valea Neagră” (Canal) în vara lui 1955. Se întoarce la Oravița, unde soția și cei doi copii se aflau din anul 1951. Familia învățătorului Ioan Ciocu fusese alungată din Bozovici de organele comuniste care conduceau localitatea în acea vreme. Nu s-a plâns nimănui de umilințele pe care le-a îndurat în închisoare, de tratamentul inuman aplicat deținuților politici de către autorități. Credința în Dumnezeu i-a dat putere să treacă peste anii de tortură fizică și morală la care a fost supus în timpul interogatoriilor și detenției. După eliberare, a solicitat Ministerului Învățământului să fie reprimat în învățământ. I s-a admis cererea și a fost numit învățător în comuna Negrești, regiunea Iași. A refuzat postul și, până la pensionare, a lucrat ca funcționar la o cooperativă meșteșugărească din Oravița. În 1956 i-au renăscut speranțele și credea că poporul se va ridica împotriva puterii comuniste, la fel cum o făcuseră vecinii noștri maghiari. Totul s-a terminat prin înăbușirea revoluției maghiare, cât și a manifestațiilor studențești ce izbucniseră în Timișoara. Vor mai trece mulți ani până când la Timișoara se va declanșa revoluția anticomunistă din decembrie 1989. Însă cei mai mulți care au luptat în acele timpuri împotriva comunismului nu au mai apucat să vadă căzute lanțurile regimului totalitarist.

În anul 1958, la 5 octombrie, soția, care i-a fost alături și la bine, și la rău timp de 22 de ani, a decedat. A fost o lovitură la care nu se aștepta și care l-a afectat foarte mult. Singura consolare a fost că a rămas cu cei doi copii,

Corneliu și Lucia, dar și aceștia au trebuit să-și urmeze cursul vieții, să-și facă un rost, să-și întemeieze o familie.

N-a mai putut îndura singurătatea și, la 5 ani de la decesul soției, în 1963, s-a căsătorit cu Ana Ciocu. Poate nu a fost alegerea cea mai bună, dar singurătatea l-a determinat să facă acest pas. În anul 1968, se pensionează și se întoarce la Bozovici, în casa natală din Golibreg. Membrii corului s-au bucurat foarte mult și l-au instalat la conducerea lui, de care s-a ocupat cu multă dăruire și pasiune.

Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea dirijând corul, învățându-i pe coriști melodii noi. Participă la multe acțiuni religioase, încearcă să uite greutățile prin care a trecut. Îi plăcea foarte mult muzica populară bănățeană și, în special, o doină, ale cărei versuri sunau astfel: „Mândro, zorile să varsă, / Scoală și mă mân-acasă, / La copii și la nevastă. / Dă nevastă nu mi-i dor, / După copii am să mor”.

Anii grei petrecuți în temnițele comuniste i-au afectat sănătatea și, în octombrie 1981, la numai 67 de ani, se stinge din viață. Corul bisericesc din Bozovici există și azi pentru că învățătorul Ioan Ciocu l-a preluat în 1968. Datorită strădaniilor sale și stimei de care se bucura printre locuitorii Bozoviciului, a reușit să-l repună pe picioare și, în ciuda tuturor piedicilor puse de regimul comunist, să-l conducă cu multă dăruire și pricepere până în ultimele clipe ale vieții sale.

În încheiere, dorim să-i mulțumim fiului învățătorului Ioan Ciocu, domnului judecător, azi pensionar, Corneliu Ciocu, care ne-a furnizat, cu multă amabilitate, datele exacte din viața marelui dispărut, fiu al Bozoviciului, care își doarme somnul de veci alături de părinții săi, în cimitirul ortodox din Bozovici.

MARA TIMEA IANCU

STAMATE IANCU

DASCĂLUL, DIRIJORUL ȘI OMUL DE CULTURĂ IOAN CIOCU ȘI COMUNITATEA DIN BOZOVICI

„Cântați Dumnezeului nostru, cântați!”

(Psalmul 46, 6)

În reglementările referitoare la programa de învățământ, materii și orarul școlilor naționale grănicerești, conform unui rescript imperial din 1828, se prevedea și materia „Îndeletnicirea în cântările bisericești”, cu două ore pe săptămână, care se făceau sâmbăta.

Pe de altă parte, regimentul grăniceresc avea un marș și, în timpul deplasărilor, ostașii îl cântau, ca să nu mai vorbim de bogăția și varietatea cântecului folcloric din Almăj, de obiceiul junilor de a cânta pe stradă – un solist, iar ceilalți cu „terțul” – sau de corul bocitoarelor cu repertoriul lor tradițional.

În acest context, era de așteptat ca și în Almăj să

apară nucleeele unor mișcări corale, care să cristalizeze o trăsătură a naturii umane, sensibilitatea, dorința de a accesa frumosul și prin muzică și, de ce nu, dorința de socializare și de mai bine.

În aceste condiții, era normal ca activitatea corală să se închege în jurul Bisericii Ortodoxe din Bozovici, biserică ce a avut și are o bogată activitate corală și, în general, și culturală. Această activitate corală a fost susținută, în special, de către preoții care au slujit în sfântul locaș, de învățătorii din școlile almăjene și sprijinită de oameni inimoși, cu dragoste față de Dumnezeu și de biserică. De-a lungul timpului, s-a observat această strânsă legătură între

Școală și Biserică, prin preoții și dascălii care s-au implicat în promovarea și cultivarea cântării bisericești.

Putem spune fără să greșim că la Bozovici a fost și este o adevărată tradiție corală. După datele pe care le avem, anul înființării primului nucleu al corului a fost 1879, de către preotul Nicolae Brânzei, având ca punct de pornire cântăreții de strună.

În anul 1885, apare primul cor mixt, avându-l ca dirijor pe învățătorul Vasile Rusu; prezentăm succint principalele perioade de funcționare a corului și dirijorii acestuia¹:

1890-1891 – dirijor: învățătorul Vasile Rusu;

1895-1900 – dirijor: Richard Kwatsciak, funcționar judecătoresc;

1901-1945 – dirijor: Ilie Ruva, funcționar bancar;

1945-1949 – dirijor: învățătorul Ioan Ciocu;

1949-1969 – dirijor: Marin Ruva, cântăreț de strună;

1968-1981 – dirijor: învățătorul Ioan Ciocu;

1981-1990 – dirijor: Marin Ruva, cântăreț de strună;

1990-2005 – dirijor: învățătorul Marin Jurchescu;

2005-prezent – dirijor: prof. înv. primar Claudia Cherescu.

Steagul corului din 1907 și statutul corului (coperta)

În anul 1902 este sfințit, la Bobotează, primul steag al corului².

În anul 1899, s-a întocmit și s-a aprobat statutul formației: „Statutul corului vocal bisericesc greco-oriental român din Bozovicu”; în anul 1906, corul este invitat să participe la București, la Jubileul și Expoziția Generală din România, unde obține Diploma de onoare cu medalie de aur³, iar în anul 1907, la Ispas, este sfințit cel de-al doilea steag al corului⁴.

Încă de la început, familia Ciocu este implicată în desfășurarea activității corale din Bozovici; astfel, în anul 1895, când corul și-a încetat activitatea din lipsă de dirijor, fierarul Teodor Ciocu, în înțelegere cu preoții satului, ia legătura cu dirijorul Richard Kwatsciak, funcționar la judecătorie, pentru organizarea unui cor bărbătesc. Pe lângă activitatea de corist, Teodor Ciocu a participat și

la activitatea teatrală de la Bozovici. Și fiul acestuia, Ion Ciocu-tatăl, a făcut parte din cor, dar și din fanfara din Bozovici, unde a cântat la clarinet. Trăind într-un asemenea mediu, era de așteptat ca și tânărul Ioan Ciocu, viitorul dirijor, să fie pasionat de muzică; încă de mic, cântă la cor la alt, învață să cânte la clarinet și va participa, împreună cu tatăl său, la fanfara „Doina Almăjului”. Bănuim că a făcut parte și din fanfara organizată de către Ion Cucu-Bănățeanu la Școala de Arte și Meserii din Bozovici, deoarece era elev de gimnaziu în acea perioadă⁵.

După terminarea Școlii Pedagogice, revenind la Bozovici ca învățător, ia din nou parte la activitatea corală. În anul 1938 este numit de către Comitetul corului ca ajutor de dirijor, pregătindu-se să preia bagheta de la Ilie Ruva, care a condus corul timp de peste 50 de ani. Atunci gruparea se numea *Corul vocal bisericesc greco-ortodox din Bozovici*.

Armonizare Motto cu semnătura dirijorului

Corul bărbătesc din Bozovici

Iubit și respectat de către coriști, mulți dintre ei colegi de generație sau foști elevi, învățătorul Ioan Ciocu preia destinele corului. Între timp, corul s-a transformat din cor mixt în cor bărbătesc, pe patru voci.

Practic, din anul 1945 până în ultimul an de viață, cu unele întreruperi cauzate de condițiile vremii, învățătorul Ioan Ciocu a păstorit, cu măiestrie, dăruire și cu multă

¹ Perioadele de pauză sunt datorate lipsei dirijorilor.

² „Foaia Diecezană”, Caransebeș, anul XVII, 13 ianuarie c.v., 1902, nr. 2.

³ <http://www.taraalmajului.ro/documente/150-corul-din-bozovici-veteran>.

⁴ <http://www.taraalmajului.ro/generalitati/205-ispasul-la-bozovici>.

⁵ De aici rezultă că l-a cunoscut și pe Ion Cucu-Bănățeanu.

dragoste de cânt, corul bărbătesc al Bisericii Ortodoxe din Bozovici. În 1972, dirijorul Ioan Ciocu alege ca motto al corului versurile lui Dimitrie Bolintineanu: „Arma noastră să ne fie / cânturile ce răpesc, / muzica și poezia / cu parfumul lor cerese!”, pe care le-a armonizat pentru cor mixt.

Un moment important în activitatea dirijorală a învățătorului Ioan Ciocu a fost în anul 1947, când, la 21 septembrie, a participat cu corul de la Bozovici la emularea de la Oravița, unde a evoluat în fața președintelui Consiliului de Miniștri de atunci, dr. Petru Groza, aflat în acel moment în vizită oficială în Banat. Coriștii și dirijorul au fost felicitați de dr. Petru Groza și suita acestuia pentru prestația avută.

Corul la Oravița, 1947

Felicitatea dr. Petru Groza

Activitatea dirijorală a desfășurat-o cu modestie, discreție, perseverență și abnegație. A răspuns cu demnitate și dăruire la toate solicitările. De exemplu, în anul 1963, anul în care marele violonist, solist și dirijor Ion Luca Bănățeanu a fost prohodit de către protopopul Ioan Goanță, colegul său de liceu, și protopopul Gheorghe Țunea, răspunsurile funebre au fost date de corul din localitate dirijat de învățătorul Ioan Ciocu.

În 1967, are loc un eveniment important organizat în casa învățătorului Ioan Ciocu, la care au participat toți coriștii, și anume refacerea Steagului corului.

În perioada cât a fost dirijor al corului bisericesc, a participat cu corul la toate evenimentele organizate de

biserică, sfințiri de cruci, procesiuni religioase, slujbe ținute cu ocazia diferitelor sărbători. A organizat excursii la care au participat coriștii, dar și alți credincioși.

Întâlnirea din 1967 referitoare la steag

Întâlnirea de 35 de ani de la Caransebeș

Și în perioada cât a locuit la Oravița (1955-1968) a avut o bogată activitate culturală, participând la o serie de acțiuni organizate în localitate; i-a plăcut muzica populară și a fost un mare cunoscător al folclorului bănățean.

Dragostea pentru cântul coral l-a făcut pe învățătorul Ioan Ciocu să preia, din nou, conducerea corului bisericesc în 1968, anul în care s-a pensionat și a revenit la Bozovici.

În 1978, la 21 decembrie, primește din partea Mitropolitului Nicolae Corneanu actul de apreciere a activității sale în calitate de dirijor și cântăreț bisericesc. Acest act a fost transmis de Mitropolia Banatului spre a-i fi înmănat dirijorului Ioan Ciocu la praznicul Nașterii Domnului.

Pe lângă activitatea corală, a avut și o activitate de culegător de folclor împreună cu profesorul Dimitrie Stan⁶ de la Lugoj, fiind și membru al Uniunii Compozitorilor din România, secția *Culegători de folclor*.

⁶ Dimitrie Stan (1906-1968), dirijor, profesor, originar din Lugoj. Din 1940, preia conducerea celebrului cor al Reuniunii Române de Cântări și Muzică „Ion Vidu” din Lugoj.

Coriștii în excursie

Coriștii în excursie

Datorită acestei activități, a avut prilejul de a se deplasa, în scopuri folclorice, în diferite localități din țară și chiar în Banatul Sârbesc. Deplasarea în Serbia a avut, pe lângă scopul de a culege folclor, și acela de a-și revedea un vechi coleg și prieten, Petru Mezin, învățător

în Uzdin, însă, din păcate, revederea nu a fost posibilă. Totuși, la întâlnirea de la Caransebeș, din 10 august 1969, prilejuită de împlinirea a 35 de ani de la terminarea Școlii Pedagogice, învățătorul Ciocu s-a aflat alături de prietenul său, Petru Mezin, așa cum rezultă din fotografia alăturată⁷.

Știind că, dând slavă lui Dumnezeu prin cântec, Dumnezeu Își revarsă binecuvântările Sale peste toți cei ce Îl slăvesc, învățătorul Ioan Ciocu a dat dovadă de mult devotament și a condus corul până în pragul trecerii sale din această lume, „acolo unde nu este durere, nici întristare, nici suspin”. Somnul de veci și-l doarme astăzi în cimitirul

Locul de veci

din comuna Bozovici, alături de soția sa, Veturia, și de părinții săi.

Răspălitire veșnică tuturor acelor care prin cântec L-au slăvit pe Dumnezeu!

Prof. învă. primar **CLAUDIA CHERESCU**

⁷ Fotografia a fost pusă la dispoziție de domnul Daniel Magdu, nepotul învățătorului Petru Mezin.

COMEMORARE IOAN CIOCU

Bozovici, august 2013

„LUMINA DIN TEATRU” – FESTIVALUL INTERNAȚIONAL „ZILELE MUZICII LA ORAVIȚA”, EDIȚIA a VI-a, 2-15 AUGUST 2013

Familia MIHĂILESCU (Dragoș Mihăilescu – Oravița” publicul s-a obișnuit, ei au devenit „de-ai casei”. Manuela Iana-Mihăilescu – Dinu Mihăilescu) oferă Oraviței – „capitala tuturor marginilor”, orașelul despre care, „înainte-vreme”, se vorbea cu superlative (... cel mai vechi teatru, ... cea mai veche gară, ... cea mai bună făină...) – stropi de frumusețe în prima parte a lunii august, de șase ani. Este vorba de „Zilele Muzicii la Oravița”, Festivalul Internațional, ajuns la ediția a VI-a (2-15 august 2013). Sufletul (și mintea) festivalului este orăvițeanca Manuela Iana-Mihăilescu, director artistic.

Din caietul-program aflăm că Manuela Iana-Mihăilescu și Dragoș Mihăilescu alcătuiesc „un duo pianistic care posedă un bogat repertoriu dedicat ansamblului de pian la patru mâini sau de două pianе.” Au fost audiați în săli de concerte din Germania, Franța, Austria, Italia, Elveția, Spania, Suedia, Serbia, Ungaria și Grecia. În 2006 au realizat integrala pieselor pentru patru mâini și două pianе de W. A. Mozart, interpretate în recitaluri în România, Suedia și Spania. Duo Mihăilescu a fost invitat la festivalul KLAUIERWOCHE din Heidelberg (Germania), la festivalul PIANORAMA din Florența (Italia), la Centrul Cultural Român din Szeged (Ungaria), la festivalul COHILIA din Limni (Grecia).

Mângâind cu artă clapele pianului, artiștii Mihăilescu au oferit și la Oravița muzică bună, de calitate. Și, cum „așchia nu sare departe de bucium” (... în cazul acesta a sărit departe, departe...), fiul cel mare, Dinu Mihăilescu, adaugă alte recorduri familiei de pianiști. A concertat cu orchestre ale Filarmonicilor din România, a efectuat un turneu în SUA, a susținut recitaluri în Germania, Elveția, Franța.

În sala Teatrului Vechi „Mihai Eminescu” din Oravița, Dinu Mihăilescu a fost solist (pian) în Concertul simfonic cu Orchestra de cameră a Filarmonicii Banatul din Timișoara, avându-l ca dirijor pe CHRISTOPH REHLI (Elveția), din data de 11 august 2013. S-a cântat W. A. Mozart și Ludwig van Beethoven.

Cu o parte dintre invitații de marcă ai Festivalului „Zilele Muzicii la

Frumoasa și mult talentata Simina Ivan cucerește de la primele vorbe (comentează ariile!), iar vocea are ceva divin. Soprana Simina Ivan, solistă a Operei de Stat din Viena, a fost invitată pe scenele teatrelor lirice din Zürich, Hamburg, Berlin, Londra. În concertul de deschidere, artista a cântat „Muzică americană” de George Gershwin și Samuel Barber.

Participanții la cursurile de măiestrie de canto, susținute de soprana, au oferit duminică, 4 august 2013, un regal cu „Arii din opere și operete”, interpretate de Alin Buruiiană, Alina Maria Grigore, Dolores Lahuerta, Simona Negru, Valentina Verlan, Crina Vezentean, acompaniați la pian de Eva Maria Butean și Rareș Păltineanu.

Și, mai în glumă, mai în serios, spunem că doamna Manuela Iana-Mihăilescu aduce de șase ani Viena la Oravița. Simina Ivan, Aura Twarowska (mezzosoprană, solistă a Operei din Viena), François Stride (Franța), Deborah Lee (SUA), Cvartetul Furiant: Stefano Mesaglio (Italia), Vlad

Popescu (România), Gregor Hrabar (Slovenia), Nika Svarč (Slovenia) ori Christoph Rehli (Elveția), alături de ai noștri confirmă zicala că „... vine muntele la Mahomed.”

Gara din Oravița (orașul cu primul tren, care, din păcate, de-a lungul vremurilor a pierdut toate trenurile) a fost aleasă ca locație pentru recitalul de percuție, susținut de Doru Roman și ansamblul Percutissimo.

Joi, 8 august, la Casa de Cultură „Mihai Eminescu” din Oravița a avut loc recitalul de chitară, susținut de FRANÇOIS STRIDE (Franța). Profesor de chitară la Conservatoire de Musique din Geneva (Elveția), F. Stride are un repertoriu modern și contemporan, înregistrează, pentru Radio Vatican, „Metamorfozele” lui Petr Fiala.

Bine-venită a fost ideea sincretismului dintre arte. Pictorul IGOR ISAC, orăvițean prin adopție (după ce a colindat lumea – nu cu „sandale de aur”, ca Zaharia Stancu – și-a făcut „cuibul” la Ciclova

Montană – „unde se avântă doar vulturii”), a intuit, „nu numai în artele în care profesază – filmul, literatura și pictura –, ci și în viața de fiecare zi definiția unor generații întregi de artiști: o nesfârșită așteptare și niciun reper sigur. O căutare de sine îndârjită, într-un timp al tuturor dezrădăcinărilor.” Expoziția „În umbra destinului” („Așteptare”, „Clepsidra”, „Umbra luminată”, „Don Quijote”, „În umbra melancoliei”, „Rugăciune” – lucrări cu titluri metaforice) s-a pliat perfect cu muzica și cu binefacerile ei. Căci, ca și sunetele, culoarea te îmbie spre visare, iar Igor Isac știe să picteze chiar vise.

Locațiile diferite: Teatrul Vechi „Mihai Eminescu”, Gara, Casa de Cultură „Mihai Eminescu”, Biserica Romano-Catolică – Oravița, sunt o noutate adusă în această ediție a festivalului.

Cortina s-a lăsat, după „tradiție” deja, joi, 15 august 2013, cu un „Concert de muzică sacră și laică” de compozitori cehi. Aura Twarowska, Manuela și Dragoș

Mihăilescu, Alexandra Guțu au cântat lucrări de Antonio DVORAK și Antonius SEQUENS în Biserica Romano-Catolică, o clădire de artă cu sute de ani vechime.

Sub semnul superlativului a fost și organizarea: invitații tipărite și distribuite dinainte, afișe având pictura „Oravița – Lumina din Teatru”, de MASSIMILIANO VALENTI, dedicată ediției a II-a, 2009, punctualitatea, ținuta artiștilor și... PUBLICUL.

Pe lângă spectatorii cu pregătire muzicală, pe lângă cei care înțeleg și gustă muzica clasică, s-a aflat, seară de seară, un public format de cele șase ediții ale Festivalului de la Oravița. Este știut că, pentru a culege roade, trebuie să semeni. Organizatorii festivalului au reușit, de la o ediție la alta, să aibă roade în rândul publicului. Au fost răsplătiți cu aplauze. Pentru ele

se dăruiește artistul! Bravo!

APLAUZE! APLAUZE! APLAUZE!

IOAN-NICOALE CENDA
Oravița

Itinerare europene CONFEDERAȚIA ELVEȚIANĂ – „ȚARA DINTRE MUNȚI”

În urma celor două vizite făcute în Elveția cu ocazia unor conferințe internaționale dedicate misiologiei, în primăvara și iarna anului 2012, am descoperit o veritabilă „țară între munți”; din punctul de vedere al cadrului natural, un fel de Țara Almăjului la o scară însă mult mai mare. Nu întâmplător, canonul diecezei catolice din Cenad, Szentklaray Jony, după o vizită în zona noastră, compara Țara Almăjului cu cele mai romantice regiuni din Elveția și Tirol: „De la Steierlak până la numitul izvor Coronini, stânci ce se înalță până la cer, de o frumusețe fără pereche, cu izvoare cu susur de cascade, această lucrare de artă trece prin păduri înfrunzite. Uimitoare și grandioasă prin frumusețile tectonice, această regiune poate concura cu cele mai romantice regiuni din Elveția și Tirol”¹. O experiență similară am trăit și eu, dar pe fâgaș invers, în sensul că numai un almăjan se simte în Elveția ca la el acasă.

Confederația Elvețiană este o republică federală formată din 26 de cantoane autonome, cu capitala federală la Berna. Situată în Europa, la interferența dintre Europa Centrală și Europa de Vest, fără a avea ieșire la mare,

¹ Smeu, L. (1977) – *Contribuții la istoria Almăjului*, Editura Litera, București.

Elveția are ca vecini Germania la nord, Franța la vest, Italia la sud, Austria și Liechtenstein la est. Data la care s-a înființat Confederația Elvețiană este considerată 1 august 1291, când se sărbătorește și ziua națională.

Peisaj elvețian în cantonul Glarus

Cu o suprafață de 41.285 km², teritoriul acestei țări este suprapus pe trei mari unități morfostructurale: Munții Alpi, în sud (60% din suprafața statului), Platoul Elvețian („țara de mijloc”), teritoriul cel mai bine populat, și Munții

Jura, în nord. Circa o sută de vârfuri montane din Elveția se apropie de 4.000 m sau depășesc această altitudine, dintre care mai cunoscute sunt Monte Rosa (4634 m), Matterhornul (4.478 m), Jungfrau (4.158 m) și Piz Bernina (4.049 m).

Configurația reliefului și condițiile climatice fac din Elveția un adevărat „castel de ape”, ghețarii alpini (1063 kmp) reprezentând zona de obârșie a mai multor râuri și fluvii, cum ar fi Rinul, Innul, Ticino și Ronul. La acestea se adaugă peste 1500 de lacuri glaciare, cele mai întinse fiind Geneva, Bodensee (Constanț sau Lemán), Zürich, Wallensee și Maggiore (6% din rezervele de apă dulce ale Europei).

Elveția cuprinde o mare diversitate de peisaje și climate pe o suprafață relativ mică, în care trăiesc aproximativ 8 milioane de locuitori, densitatea variază foarte mult între sudul și nordul țării, în special datorită reliefului, la care se adaugă factorii social-economici.

Din punct de vedere cultural-lingvistic, se individualizează trei mari regiuni: germană, franceză și italiană, la care se adaugă văile vorbitoare de retoromană. Există mai multe dialecte mai bine conservate în unele comunități rurale, cum ar fi Vaudois, Gruérien, Jurassien, Empro, Fribourgeois, Neuchâtelois, Ticinese. Majoritatea elvețienilor sunt cel puținilingvi, mai ales cei ce aparțin minorităților. Elveția nu are o religie oficială de stat, opțiunile populației îndreptându-se, aproape în mod egal, spre catolicism (38,8% din populație) și protestantism (30,9%). Orașele mai mari (Berna, Geneva, Zürich și Basel) sunt predominant protestante, pe când Elveția Centrală și Ticino sunt zone tradițional catolice.

Elveția are o rețea urbană echilibrată, în eșalonul superior situându-se zonele metropolitane, Zürich, Geneva – Lausanne, Basel și Berna, aflate într-o continuă dinamică, reprezentând în același timp orașe de rang internațional sub aspectul funcției politice și al calității vieții.

Confederația Elvețiană are o lungă istorie de neutralitate armată (ultimul război a fost cel din 1815), fiind membră a Organizației Națiunilor Unite abia din 2002. Cu toate acestea, Elveția promovează o politică externă pro-activă, fiind implicată în acțiunile de pace din diverse zone ale lumii. Este patria în care s-a născut Crucea Roșie; aici există sediul mai multor organizații și agenții internaționale, Elveția fiind și membru fondator al Asociației Europene de Liber Schimb. Dintre acestea menționăm: Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Organizația Internațională a Muncii (OIM), Uniunea Internațională de Telecomunicații (ITU), Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați, Organizația Mondială a Comerțului, ședințele anuale ale Forumului Economic Mondial de la Davos, Federația Internațională de Baschet, UEFA (Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal), la Nyon, FIFA (Federația Internațională de Fotbal), Federația Internațională de Hochei pe Gheață, Uniunea Ciclistă Internațională, Comitetul Internațional Olimpic. Nu este membră a Uniunii Europene și nici a Zonei Economice Europene, dar face parte din zona Schengen. Elveția este

una dintre cele mai bogate țări din lume după PIB pe cap de locuitor și are cea mai mare bogăție pe cap de persoană adultă.

Constituția Federală (din 1848) constituie baza legală a statului federal modern, fiind una dintre cele mai vechi constituții din lume. Există trei principale organisme de guvernare la nivel federal: legislativul bicameral, Consiliul Federal (executivul) și Curtea Federală (instanță judecătorească). Parlamentul Elveției este format din două camere: Consiliul Statelor (camera superioară) și Consiliul Național. Elveția este o democrație directă, cetățenii putând contesta prin referendum orice lege a Parlamentului și aduce amendamente prin inițiative legislative.

Din punct de vedere administrativ, teritoriul Elveției este supus la trei jurisdicții legale: comuna, cantonul și nivelul federal. Confederația Elvețiană constă în 26 de cantoane care au statut constituțional permanent, cu un grad mare de independență. Conform Constituției, toate cele 26 de cantoane sunt egale în statut, având fiecare constituție, parlament, guvern și instanțe judecătorești. Există însă diferențe considerabile între cantoane, îndeosebi în termeni de populație și suprafață. Pe teritoriul țării există două enclave: Büsingen, care aparține Germaniei, și Campione d'Italia, ce aparține Italiei.

Elveția are o economie modernă, complexă și stabilă, cu un grad ridicat de tehnologizare, fiind considerată în anul 2011 cea mai bogată țară din lume pe cap de locuitor (cu referire la bunurile financiare și nefinanciare, conform CIA Worldfactbook). Elveția are cel mai mare rating al libertății economice din Europa pe anul 2010. Raportul Competitivității Globale al Forumului Economic Mondial a clasat economia Elveției pe primul loc în lume după competitivitate, iar, după Uniunea Europeană, este cea mai inovativă țară de pe continent.

Cel mai important sector economic al Elveției este producția industrială: substanțe chimice, bunuri sanitare și farmaceutice, instrumente de măsură științifice și de precizie, instrumente muzicale. Energia electrică generată în Elveția provine în proporție de 56% din hidrocentrală și de 39% din centralele nucleare, ceea ce are ca efect faptul că rețeaua electrică nu generează aproape deloc CO₂. La acestea se adaugă sectorul serviciilor – în special cel bancar și de asigurări, turismul și organizațiile internaționale. Elveția are o piață a muncii foarte flexibilă și, în consecință, rata șomajului este foarte scăzută. O tradiție importantă în Elveția este și fabricarea ciocolatei, încă din secolul al XVIII-lea, respectiv inventarea ciocolatei cu lapte de către Daniel Peter, în 1875, lucru care a făcut din elvețieni cei mai mari consumatori de ciocolată din lume.

Sistemul educațional din Elveția este foarte divers, cu o mare autonomie locală la nivelul cantoanelor, existând școli publice și școli private (unele internaționale). La sfârșitul ciclului primar (sau la începutul celui secundar), elevii sunt clasificați după capacitățile lor în mai multe categorii, pentru care se concep programe curriculare specifice. Există 12 universități, dintre care zece sunt întreținute la nivel cantonal, cele mai prestigioase fiind cele din Basel (cea mai veche, din anul 1460), Zürich,

St. Gallen și Lausanne. Un record interesant este cel referitor la numărul de titluri de ziare publicate în raport cu dimensiunea teritorială și demografică: Elveția se află pe primul loc în lume, cele mai titrate publicații fiind „Tages-Anzeiger”, „Neue Zürcher Zeitung (NZZ)” și „Le Temps”.

La toate acestea adăugăm potențialul turistic foarte complex, valorificat la cel mai înalt nivel, infrastructura turistică contribuind din plin, alături de atracțiile naturale și cultural-istorice, la creșterea numărului de turiști. S-a spus pe drept cuvânt că simbolistica alpină a jucat un rol esențial în formarea istoriei țării și a identității naționale elvețiene², în care alături de cultura de schi, snow-board, alpinism și drumeție mai apar ciclismul, muzica, sculptura, fotografia, practicate în toate sezoanele. Sporturile de iarnă sunt practicate începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după inventarea bobului la St. Moritz, iar primele campionate mondiale de schi ori jocuri olimpice de iarnă s-au ținut la Mürren (1931) și St. Moritz (1928, 1934, 1948). Alte sporturi cu mare audiență sunt hocheiul, fotbalul (împreună cu Austria a găzduit turneul final al Campionatului European din 2008), iahtingul (în special pe Lacul Geneva), cursele de motor, tenisul sau unele sporturi tradiționale (Schwingen, Hornussen, Steinstossen).

Pe lista patrimoniului mondial UNESCO sunt înscrise mai multe obiective: Mănăstirea Benedictină de la St. Gallen (1983), Mănăstirea Benedictină Sf. Ioan din Val Müstair (1983), Centrul vechi istoric din Berna (1983), Cele trei cetăți din Bellinzona (2000), Regiunea alpină „Jungfrau” (2001, 2007), „Monte San Giorgio” lângă Lacul Lugano (2003), Terasele viticole din districtul Lavaux (Cantonul Vaud) (2007).

În încheiere, aș menționa un element vizibil pentru orice vizitator al acestei țări, și anume comportamentul ecologic exemplar al cetățenilor, care are ca bază o

² Oliver Zimmer In Search of Natural Identity: Alpine Landscape and the Reconstruction of the Swiss Nation, London School of Economics and Political Science.

mentalitate adânc înrădăcinată în spiritul protestant al secolelor XIV-XVI și susținut prin politici naționale și locale corect elaborate și implementate, începând cu semnarea Protocolului de la Kyoto (1998), Elveția orânduindu-se și țară membră, alături de Mexic și Coreea de Sud, a Grupului de Integritate Ecologică (EIG). Este o țară deosebit de activă în domeniul reglementărilor împotriva poluării cu deșeuri și al reciclării acestora, fiind unul dintre principalele state reciclatoare din lume, în care proporția materialelor reciclabile variază între 60% și 95%.

Poate Țara Almăjului să devină „Mica Elveție” a Banatului sau, de ce nu, a României? Ar putea constitui un deziderat al edililor locali, asumat de toate comunitățile

Elveția – o expresie a armoniei dintre natură și tehnologie

locale ale acestui spațiu mirific. Cu o singură condiție. Să nu uite că Almăjul este și cerul de deasupra lor. Lucrul acesta generează responsabilitate față de Cel care ne-a hărui nouă, trăitorii acestor meleaguri, acest „colț de rai”, în care să armonizăm etica și estetica, curățenia și curăția, munca și eficiența, cooperarea și altruismul, rațiunea și sufletul.

Prof. LAZĂR ANTON

CUPRINS

Alexandru Nemoianu, Moment istoric și responsabilitate	1
Dumitru Popovici, Satul bănățean și evoluția sa în epoca modernă	2
Alexandru Nemoianu, Câteva gânduri despre satul românesc	4
Andronic Popovici, Iarba verde de acasă	5
Ioan-Nicolae Cenda, O carte de zece: Banatul Montan – Ghid turistic, de Gheorghe Popovici	6
Lazăr Anton, Țara Almăjului. Studiu de geografie regională, de Ana-Neli Ianăș	7
Floarea-Ana Țunea, Legenda Cascadei Bigăr	9
Nicolae Andrei, Miracol	9
***, Pagină foto: Cascada Bigăr (Paralela 45)	10
Ioan-Nicolae Cenda, Din nou despre Almăjana	11
Ioan Vasii, Scrisori cu și despre Almăjana	11
Claudiu T. Arieșan, Un proiect cultural cu totul aparte: revista Almăjana	12
Adela Lungu-Schindler, Întâlnire cu Almăjana la „Mircea Eliade”	13
Sorina Ioana, „Almăjul înseamnă spațiul mirific unde «orice gând e mai încet...»” – de vorbă cu lect. univ. dr. Florina-Maria Băcilă	14
Constantin Teodorescu, Știința păstrării limbii	17
***, Pagină foto: Întâlnire cu Almăjana, Reșița, martie 2013	19
Doru Popovici, Marin Preda și muzica românească	20
Traian Vasilcău (Traianus), Poezii	21
Alimpie Ignea, Anton Golopenția și Almăjul	24
Pavel Geția, Povestea unei fotografii	27
***, Semnal editorial	28
Ioan-Nicolae Cenda, Monografia localității Prigor, de Pavel Panduru	29
***, Elevii Liceului „Eftimie Murgu” Bozovici, premiați la fazele județene ale concursurilor și olimpiadelor școlare, 2012 / 2013	30
Mara Timea Iancu, Olimpiada națională de limba franceză – 2013	31
Iosif Badescu, Ani de liceu (IV)	32
Petrică Zamela, Nostalgiei de toamnă: un nou început... de școală	33
Alexandru Nemoianu, Acești sfinți români...	35
Maria Vâtcă, Un praznic ca-n Almăj	35
Irina Hell, Amintiri...	37
Alimpie Ignea, In memoriam – prof. Andrei Hell (1937-2013)	40
Ioan-Nicolae Cenda, Memorial Ion Florian Panduru	41
Ioan-Nicolae Cenda, In memoriam Ion Florian Panduru – Ioane...	41
Nicolae Irimia, Noaptea de Sânziene	42
Iosif Băcilă, „Cine-o făcut cântecu’ / Aibă floare sufletu’...” (I)	44
Claudia Cherescu, Comemorare Ioan Ciocu (1914-1981)	47
Mara Timea Iancu, Stamate Iancu, Învățătorul și dirijorul Ioan Ciocu și comunitatea din Bozovici	49
Claudia Cherescu, Dascălul, dirijorul și omul de cultură Ioan Ciocu și comunitatea din Bozovici	52
***, Pagină foto: Comemorare Ioan Ciocu, Bozovici, august 2013	56
Ioan-Nicolae Cenda, „Lumina din Teatru” – Festivalul Internațional „Zilele Muzicii la Oravița”, Ediția a VI-a, 2-15 august 2013	57
Lazăr Anton, Itinerare europene: Confederația Elvețiană – „Țara dintre munți”	58

Acest număr al revistei s-a tipărit cu sprijinul Societății Culturale „Țara Almăjului” – Timișoara
(Președinte: prof. univ. dr. ec. **DUMITRU POPOVICI**)

Sușține apariția revistei și Asociația „Almăj pro Lyceum” – Bozovici
(Președinte: prof. **FLOAREA-ANA ȚUNEA**)

MONUMENT LUI EFTIMIE MURGU (fragmente)

Tradiția ne cheamă!

Și din negura vremurilor, nu prea îndepărtate, în aceste zile de bucurie și restriște, ne apare măiastră, falnică și vijelioasă, figura plină de îmbărbătare a celui mai mare bănățean: **EFTIMIE MURGU**.

Prevestitor și înainte mergător în luptele noastre de mai târziu pentru integritatea Banatului, figura lui se eternizează astăzi în bronz, ca o mărturie vie a zbulciumului înaintașilor noștri bănățeni pentru cauza națională integrală.

Aci, în Almăjul Banatului, în cuibul șoimilor, cetatea munților, unde tradiția românească s'a păstrat mai curată și nepângărită, unde s'a zămislit însuși sufletul eroului bănățean, un mănunchi de bărbați, desemnați de popor, ne-am constituit într'un comitet pentru a ridica prin danii publice monument lui Eftimie Murgu.

Un monument lui Murgu însemnează pentru noi bănățenii un altar, un izvor nesecat de îmbărbătare în luptele de mâine, un început de cult pentru tradiția noastră bănățeană, atât de sistematic mistificată și abandonată.

Noi vedem în Murgu pe eruditul profesor, care întemeia catedra de filosofie și științe naturale la Academia Mihăileană din Iași la 1834. În Murgu, care a fost profesorul lui Nicolae Bălcescu, vedem noi pe apostolul bănățean, care a ajutat la îndrumarea unei întregi generații înainte de 1848 spre ideea națională atât în Banat, ca și în Moldova și Muntenia deopotrivă (...).

Fie ca monumentul lui Eftimie Murgu, desvelit la Bozovici, să fie un bun augur, piatra de temelie a Pantheonului bănățean, locul de închinăciune și de pelerinaj al bănățenilor.

Noi nu ne-am făcut decât datoria.

I. CONCIATU –

Președintele Comitetului pentru monumentul E. Murgu

Curierul Banatului, Anul V, nr. 1, Bozovici, 28 aprilie 1929, p. 1-2

ISSN 1454-6639